Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

1545

Stephanus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

6070/A
N. XVII
16/5
m. 224
122

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

47004

DE RE HORTENSI LIBELLUS, uulgaria herbarum, florum, ac fruticum, qui in hortis conseri solent, nomina Latinis uocibus efferre docens ex probatis authoribus: in adolescentulorum gratiam, multò quàm antea locupletior factus.

Cui nuper additus est alius libellus De cultu & satione hortorum, ex antiquorum sententia.

LVTETIAE,

Ex officina Rob. Stephani typographi Regij.

M. D. XLV.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

CAROLVS STEPHANVS HENRICVLO SVO S.

Video tãdem in te nepotule, quod iam pridem summo desyderio cupiebã: atque id quantum gaudeam, satis exprimere nõ possum. Magnũ enim est, adolescentẽ paternis non solum moribus, sed etiã ingenio adsequẽdo ita studere, vt iã ab ineunte ætate fœlicẽ omnibus ingenii sui expectationem relinquat. Sed haud scio an omniũ maximum esse dici debeat, præceptorem nactũ fuisse, qui benè natũ ingeniũ excolat, patri similẽ efficiat, omniúmque bonarum literarum ornamẽtis illustrem atque insignem reddat. Qualẽ fœlicissime te adsequutũ fuisse audio Iacobum Tusanum, virum & in docẽdo, & in dicendo ac scribendo tãtæ apud eruditos omnes authoritatis, vt nunquã Ciceroni magis cõmendatus Cratippus. Ab eo non tantum vtriusque linguæ venustatẽ perdisces: sed etiam mores edoceberis, planè dignos qui tuum ingenium perpetuo cõmendẽt: quod quid aliud dici debet quàm philosophicum? Eum si sequêris ducem, multo tandem celerius, multo rectius ac

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

cõmodius iter abſolues, quod ad omnes virtutes adipiſcendas ducit. Non parum enim eſt aurigæ aut nauclero ſuæ artis peritiſſimo, currum, nauem, vitam denique ſuam cõmiſiſſe. Itaque iam non amplius video tibi proponenda eſſe nepotule quæ ſolebam ſuperioribus diebus, cum ea gnauiter perdidiceris. Solidiore igitur opus eſt cibo, & qui maiora te doceat, oblectétque aliquantulum iis rebus, quas nimirum ſcio tibi perplacere. Fuiſti enim ſemper, etiam admodum tenellus, hortorũ ſtudioſiſſimus: vt vel adhuc ſemeſtris, cõpoſito floribus ſertulo plurimum delectareris: in quo paternum quiddã planè referebas. Mitto ob id meum Hortulum ad te, quo per otium animum & oculos quotidianis ſtudiis defeſſos aliquãtulum reficias: naturæ artificium admireris: bonos authores intelligas: iiſque tum demũ incumbas, quæ benè natos adoleſcentes decent. Neque verò audias eos, qui noſtrũ in hac re inſtitutũ linguis traducunt ſuis: quaſi id adoleſcẽtulos minus deceat, quod aliquò prælegẽte (ſi diis placet) fuerit exceptum, aut ex recẽtiorum, qui de hac re ſcripſerunt, vigiliis tranſcriptũ. Atque illis hoc commentum placet: quibus velim

planè nota esset mea sententia, vt quid rectum ac iustum sit, perfectè intelligerent. Non enim is sum, cuius animus eo errore vagetur, qui velim alienos labores mihi adscribere. Sed siquid aut ab antiquis, aut recẽtioribus, de rebus ad rem hortẽsem pertinẽtibus dictum fuit, quod idem in Hortulo nostro describẽdum esset, id malui ab ipsis quod optimũ mihi visum est transumere, quàm noua confingere, quæ fortassis minus adolescẽtulis nostris profutura essent. Id quandocunque fecimus, habita est à nobis bonis authoribus gratia, ipsorũ nomine minimè suppresso. Sed & siquis erogata in præmiũ pecunia, aliquid in hac re se publicè nos docuisse conqueratur (quanquam id, siquid est, omnium minimum esse debet) quæ superest habẽda gratia ei, qui præmium ob laborem accepit? Siquid nunc te doceat in re grammatica Tusanus, quod aliquando per ætatis maturitatem disponas & in libellũ digeras, publicæ vtilitatis causa, accepto postea à bonis authoribus, quicquid in rem tuam esse videbitur: dicendúsne ob hoc erit Tusanus libellum tibi dictasse? Ingratissimum me hercle hominũ genus, qui quod publicè tanquam in foro diuẽ-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

dunt, id tamen postea fœnus redimere cupiunt suæ mercimoniæ, vt siquid laudis aut vtilitatis inde postea prouenerit, sibi adscribi velint, tanquam ipsa sola merces idipsum pepererit. Tale quiddam in iudicio repetit impudẽtissimus tonsor, ab eo qui rem anatomicã conscripserat: cui cũ nihil aliud ob præmium præstiterit quàm quod rogatus fuit de dissecandarũ partiũ ratione, sibi tamen & nomẽ & authoritatẽ omnẽ alieni operis expostulat. Redeo ad meum Hortulum: quem non solũ cursim obeas velim nepotule, sed diligentissime perpẽdas, quicquid herbarũ aut fruticum in eo descriptum fuerit. Locupletiorem, & multo purgatiorem videbis quàm antea: villici enim segnitiẽ arguit non quotidie emundata domus: hortus non quotannis repurgatus, & nouo quodam herbarum genere locupletatus. Vale.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

CAROLI STEPHANI DE RE HORTENSI LIBELLVS.

NON credideram hortulum meum uos tantopere delectaturum adolescentuli, cum is primo labore à me per otium excoleretur. Neque uero dignus unquam mihi uisus est, quem diligentiore studio obiretis, aut in quo tantam caperetis animi delectationem. Quapropter haud ita ornatus ac locuples prima cultura prodijt: rudem & incultam quandam præ se ferens hortuli superficiem. Sed accidit præter opinionem, ut is etiam malè constructus ac dispositus, non tantum à nobis (quorum solis precibus obtemperare animum induxerã) sed etiam ab alijs permultis perlustratus sit, & cultura fortassis, & dicendi fœlicitate nobis lõge peritioribus. Quorum nonnullis scio neque institutum nostrum, neque pueriles has nugas magnopere placuisse: cũ id postea uitio nobis dederint, in quo maiorem adhibueramus operã. Nam quos authores, qui de hac re benè & erudite scripserunt, sequuti sumus, eos ubique suis locis produximus: quapropter nihil est quod in ea re nobis uertatur uitio. Præterea siquid à recẽtioribus desumpsimus, quod ad rem nostram facere uideretur, habita est ipsis à nobis gratia, tituli honore minimè suppresso. quid enim iam hodie dici potest, quod non sit dictum prius? Sed & in iudicio, quod certe in herbarũ nomenclatura hodie incertissimũ est, præsertim earum quibus caremus, siquid interdũ uacillauimus, quid in ea re cõmisimus quod homini nõ sit propriũ? attamen diligenter curauimus, ne res in dubio relin-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

quereretur: denuo emendatis, atque iterum dispositis rerum herbarúmque omnium formulis. Verum id quo pacto tandem factum fuerit, paulisper audiatis: ut & institutum nostrum, & hortuli dispositionē facilè intelligatis.

Horti uariam significationem primum exprimimus: quæque locutiones ad eius culturam & instructionem pertinent, à bonis authoribus usurpatæ, quibus uos perpetuo assuescere cupimus. Inde ad clausuras & munitiones hortorum explicandas deuenimus, quasi ipsi uobis hortulum instruamus. Et quando hæ quidem uel macerijs, uel uiuis sepibus instrui solent: post eas explicatas, uobis herbas proponimus quæ in uetustis hortorum parietibus sponte adnasci solent: item spinas & rubos quibus uiuæ sepes confici solent. Itaq; hortulū ingressi, de ambulationibus pauca quædam dicuntur, antequam ad pergularum uaria genera, & frutices atque herbas, ipsarū ornatus gratia applicari solitas, deueniamus. Posthæc areas & puluinos suis interuallis discernimus: arearū sectiones uarias facimus, in coronalē, odoratā, olitoriā, & escariam. sed & in olitoria puluinum acetarium & condimentariū componimus: in escaria, puluinum fructuarium & radicariū: in quibus tum areis, tum puluinis, omnes nostræ memoriæ plantas hortenses describimus. Tādem ut hortulum eleganter claudamus: de ipsius culturæ ratione, positione, sationum forma, ac remedijs contra noxia animalia in hortis succrescentia, pauca differuntur ex bonis authoribus, ex quibus nos rei rusticæ non omnino ignaros esse fortasse iudicare poteritis. Sed ad rem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

HORTVS.

Hortum ab antiquis dictum pro uilla (uulgus uocat Vng uillage) author est Festus: ea ratione, quòd ibi orirentur qui arma capere possent. Hinc Plin. lib. 19. cap. 4, In duodecim (inquit) tabulis legum nostrarum nusquam nominatur uilla, semper in ea significatione hortus: in horti uerò significatione, hærediū. Et paulo pòst, Romæ quidem, inquit, per se hortus, ager pauperis erat. Itaque à uerbo orior deductum est: ob id autē aspiratur, ut differat à dictione ortus, quando originem siue natiuitatem significat.

Hortus, ung iardin, à Græcis κῆπος dictus, qui uel animi gratia fiebat, hoc est ad uoluptatē & delectationē (cuiusmodi Epicurus Athenis primus instituisse intra mœnia creditur: ut meminit Cicero in libris De natura deorū: unde etiam hortorum magister à Plinio dictus est) uel etiā utilitatis, Expedita enim res, inquit Plinius, & parata semper: neque egent igni qui hortos habent: crudis enim cibis facilè uescuntur, & coctu facilibus.

Itaque hortus altera sucidia quondam putabatur: & ubi opes horti deerant, de carnario & macello uiuendum erat: erant autem carnis desyderia antiquis in exprobratione.

In horto antiqui maximè caules serebant ad pulmentaria: unde hortorum caules plurimū prædicat Cato. & matrumfamiliâs horti curæ erāt. hinc iudicabant in domo nequam esse matrēfamiliâs, ubi indiligens esset hortus.

Hortus olitorius, Vng iardin de mesnage, in quo olera serūtur, & crescūt in usum nostrū. Olus autem

uocamus unāquanque satiuā herbā, qua uescimur, & cuius folijs & caule utimur in eduliū. Theophrastus, Olera (inquit) uocamus, quæ in usu nostro sunt, ut intubū, &c. Hinc forū olitoriū Romæ macellū diu uocatū est, quòd in eo olera uēderentur. Vnde etiā olitor, qui hortū olerū curat & excolit, Vng iardinier: qui à nōnullis etiā hortulanus, & à Græcis κηπορὸς appellatus est.

Hortorū curā & cultū ueteribus agricolis insigniter neglectū probè ait Columella lib. 10. Maior enim erat apud priscos frugalitas, humillimisq; cibis uictū tolerabāt. Mox uerò cū nostra ætas dapibus libidinosis pretia cōstituerit, cœnæq; non naturalibus desyderijs, sed cēsibus æstimētur, plebeia paupertas summota à pretiosioribus cibis ad uulgares compellitur.

Horti etiā in plurali, nō solū oleribus, sed & arboribus consiti dicebātur, & uoluptatis gratia cōparati: ut Pompeiani, Sallustiani, Luculliani, qui apud Romanos maximo in pretio fuerūt: extántq; adhuc hodie eorū hortorū uetustissima monimēta: ut facilè cōijcere possimus instar uillarū exædificatos fuisse Mecœnatianos & Neronis principis hortos. Quinetiam uiuaria & aquæ piscatoriæ hortis includi solebāt, uoluptatis & amœnitatis causa. Cic. 3. Offi. Pythius quidā qui argētariā faceret Syracusis, uænales quidē se hortos nō habere dixit, sed licere uti Cānio (si uellet) ut suis, & simul ad cœnā hominē in hortos inuitauit. Quo in loco etiā hortulos pro eodē sumere uidetur: Cānius (inquit) eques Romanus dictabat se hortulos aliquos emere uelle, quo inuitare amicos, & ubi se oblectare sine interpellatoribus posset. Itaque hortos Crassipedis dixit Cicero ad Atticū, pro fundo, &

quã possessionẽ rusticam uulgus uocat: Cogito, inquit, in hortis Crassipedis, quasi in diuersorio cœnare.

Hortus pensilis qui supra colũnas uel ædificia factus quodãmodo pẽdere uidetur: cuiusmodi memini me uidisse Romæ in palatio amplissimi Cardinalis à Valle. Huiuscemodi autẽ hortos, ut inquit Plinius lib. 19. cap. 4, uel Semiramis, uel Assyriæ rex Cyrus primum fecerũt. Idem lib. 36. cap. 4, Leguntur & pẽsiles hortos, imò uerò & Latiũ oppidum fecisse AEgyptiæ Thebæ. Quiddã simile cum pẽsilibus hortis uidentur habere ij, quos plebs nostra urbana de fenestris suis appendere solet: ut hortorum imagine, ut inquit Plinius, quotidiana oculis rura præbeant.

Hortus riguus, uel irriguus, qui suis & naturalib9 aquis, uel per hortũ facilè delabẽte aliquo riuulo irrigatur. Vng iardin pres de l'eaue, ou au meillieu duquel passe ung ruisseau d'eaue clere. Quemadmodũ in uillulis sæpe inuenitur. Plin. lib. 19. cap. 4, Hortos uillæ iungendos non est dubium, riguósq; maximè habẽdos, si contingat profluo amne. Quod explicare pulchrè uidetur Columella his uersibus,

Vicini quoque sint amnes, quos incola durus
Attrahat auxilio semper sitientibus hortis.

Cato, Vinea prima est, si uino multo siet: secundo loco hortus irriguus. Quinetiã Plautus in Trin. hortũ irriguum appellauit, qui facilè irrigatur, uel sæpe aqua perfunditur. Irriguum quoque fontem in passiua significatione dixit Virgilius li. 4. Georg. Irriguúmq; bibant uiolaria fontem. Et Tibullus, Tũc bibit irriguas fertilis hortus aquas.

Horti apud antiquos plurimum commendati sunt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Adonidis Veneris amasii, & Hesperidũ, è quib⁹ mala aurea retulisse Herculẽ fabulæ ferũt. Videto Erasmũ in Chiliadibus. Antiquitas, inquit Plinius, nihil prius mirata est q̃ Hesperidum hortos, ac regum, Adonidis & Alcinoi: de quibus multa fabulati sunt poetæ.

Horti instructi, ung heritage ameublé. Cic. 3. Offic. de hortis Pythij, Quid multa? impetrat: emit homo cupidus & locuples, tanti quanti Pythius uoluit, & emit instructos. Hoc est, cultos & ornatos, atq; omnibus ijs quæ ad domesticam supellectilem conueniunt, probè munitos.

Ab horto fit hortulus, Vng iardinet. Plin. lib. 25. ca. 2. Erat tunc Protogenes in suburbano hortulo tuo. Et hortẽsis, qui in horto crescit: ut Hortensis asparagus, hortensis lactuca. Differũt autẽ hortensia, quæ Græci κηπευτικὰ uocant, ab agrestibus, cura & satione. Opes enim, inquit Plinius, differẽtiam in cibo fecerũt, ut etiam carduis uescamur.

Conserere hortum, Planter ung iardin. Var. de agricul. lib. 1. cap. 23. Nam & in recẽtibus pomarijs desitis seminibus, in ordinémq; arbusculis positis, primis annis antè quàm radices longius procedere possint, alij conserunt hortos, alij quid aliud. Sic etiam conserere locum. Colum. lib. 11. cap. 2, Itaque in totum præcipimus, ut quisque natura locus frigidus erit, is primus conseratur.

Facere hortũ, Faire ung iardin. Apricus locus, inquit Varro, deligendus, in quo seras uiolam, & hortos facias. nam ea sole nutriuntur.

Irrigare hortum, Arrouser ung iardin. Horti (inquit Plinius) si rigui non sunt, è puteo pertica, orga-

nisue pneumaticis, uel tollenonũ haustu irrigãdi sũt. Nostri autẽ clepsydris utuntur ad hortos irrigandos, Vne chante pleure.

Fodere hortulũ, Labourer ung iardinet. Palladius, Si fons desit aut imprimendus est puteus: aut, si nequeas hoc, piscina superius construenda est, &c. Si hac omni facultate carueris, semper altius tribus aut quatuor pedibus ad pastini similitudinẽ fodies hortulũ. Pastinum autem intelligit instrumentum rusticum bifurcum, quo semina panguntur: uulgus uocat Vne binoire.

Instruere hortũ, componere & ornare, Accoustrer & mettre en ordre ung iardin. Columel. lib. 11. cap. 2. His diebus commodè instruuntur horti, de quibus suo loco dicam uberius. Sed instructi horti à Cicerone dicti 3. Offic. pro prædio munito & fundo instructo accipiũtur. Cuius rei nos admonuit Lazar⁹ Baysius, alterum nostræ Galliæ lumen.

Cæterum in horto probè faciendo hæc obseruata sunt ab antiquis, ut esset sterquilinio subiectus, cuius succo sponte fœcundaretur: cui præterea leniter inclinata planities, cursus aquæ fluentis per spatia discreta deriuaret: atque hic hortus riguus appellatus est, ut prius dixi. habebat insuper terrã stercore commistam, non cretaceam, argillaceam, aut rubrica conspersam. hæc enim sunt seminibus inimica. uerũ de his in sequentibus fusius, cum de cultu & satione dicetur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

SEPIMENTA ET MVNITIO-nes hortorum uariæ.

Hortos antiqui uarijs modis claudebant, quemadmodũ hodie quoq; solemus. Alij enim, inquit Palladius, luto inter formas clauso, parietes figuratos ex lateribus imitabãtur: ut in Hispania & agro Tarentino. Qui mos passim in Italia adhuc est frequentissimus, præsertim in hortis delectationis gratia compositis. Quibus copia suppetit, macerias luto & lapide excitant: ut solent ditiores qui uoluptatẽ pecunijs emũt, neq; sumptibus parcũt: & pomaria, fruticeta, uiridaria: atq; etiã ueluti syluulas quasdã hortis includũt: ut in agro Tusculano, inquit Varro: alij è lateribus coctilibus sepiunt hortos suos: ut in agro Gallico. Alij è lateribus crudis: ut in agro Sabino. Plerique sine luto congesta in ordinem saxa componunt, aduersus ferarũ impetus. Alij ornatus gratia, spinarum ac ruborum plantas & semina in munitione disponũt: uiuam sepẽ appellãtes, & naturale sepimentum. Aliam sepem faciunt ex agresti ligno, sed ea non uiuit. fit autem, inquit Varro, palis statutis crebris, ac uirgultis implicatis, aut ex arboribus truncis demissis, & in terrã deinceps constitutis. Si uerò proximus amni aut riuulo fluenti sit hortus (quãquã ea positio infœlix sit) fit sepimentũ quod militare dicitur: id autem est aggere & fossa ita idonea, ut omnẽ aquã quæ de cælo uenit, recipere possit, præsertim si circa uiã publicam horti sepimentum fiat. Possunt & in ijsdem locis aggeres sine fossa cõstrui. Ac ne quid à iuuenibus desyderari possit eorũ, quæ ad hortensiũ munitionũ

cognitionem spectāt, primum nobis dicendum est de clausuris parietum, atq; adeo herbis quæ parietibus rusticis sese circunuoluere & adnasci solent: deinde uerò ad sepimenta & sepes descendemus, & unà ruborum, spinarum, ac fruticum species explicabimus.

HERBAE VETVSTIS HORTORUM macerijs sponte adnascentes.

Quando pernecessariū uidetur atque utile, pueros hortos ingredientes non solum eas herbas, quæ in ipsis crescere solent, cognoscere, sed etiam earum quæ foris, hoc est, uel parietibus uel sepimentis adhærent, nomina, si forte interrogentur, scire, atque intelligere: non est hæc pars à nobis omittenda, ut de illis pauca quædam breuiter disseramus. Ac ne aliquid intactum à nobis relinquatur, incipiemus ab ipsa hædera.

Hædera itaq;, quā uulgus uocat Du lierre, (id enim est instituti nostri, ut etiam uulgaria nomina percurramus) ab hærendo quidē dicta est, quòd uetustis parietibus inhæreat. Quibusdā tamèn magis placet ab edendo dictam fuisse ederam, quòd uetustos parietes dum serpit & latius per muros quibus adhæret diuagatur, corrumpat & exedat. atque ita sine aspiratione & diphthongo contendūt scribi debere. Vnde etiam primam breuem habet apud Vergilium,
Pastores edera crescentem ornate poetam. Neq; uerò desunt, qui ederam dictam uelint, quòd loca edita petat, & altè diuagetur, atq; etiā altissimos parietes conscendat. mihi tamen arridet magis prior opinio.

Hæderæ autem (quæ à Græcis κισσὸς dicitur) mul-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

tæ sunt species, quas proximũ est ut explicemus. Est igitur prima omniũ hedera celsa, quæ per se stãs arboresc it, quã Græci dendrocisson appellãt: siue etiã orthocisson, ut uult Columella, hoc est, rectũ & rigẽtem, & quæ sola sine adminiculo stat. Est & alia celsa, omniũ maxime uiuax, quæ suis cirris & clauiculis parietes cõscẽdit, arbores amplexu suo perstringit, & succum habet arbori quam amplectitur, similẽ: unde quernea hedera in medicinis magis probatur, quemadmodũ & uiscum quercinũ, & polypodiũ quercinũ. Atque huius hederæ celsæ tres sunt rursus species. Est enim nigra, quæ mas à Plinio uocatur, fértq; corymbos nigros, hoc est, racemos in orbem circũactos. Virg. Atq; hederæ pãdunt uestigia nigræ. Hæc autem Bacchica & Nysia appellabatur, quòd ea in sacrificijs (Bacchi, quæ Dionysia uocabantur) coronamẽta fierẽt. Alia est hedera alba, quã fœminã Plinius uocat. Est autẽ alba, uel solo semine aut fructu, aut fructu & folio. Virg. Candidior cygnis, hedera formosior alba. Seruius tamen nõ ex folijs, sed ex ligno cognosci utrãq; hederã contẽdit. Atqui hedera etiã antiquis satiua fuit, cuius succus tædia narium, graueolẽtiámq; emẽdat. Plin. lib. 24, Quarta est inter celsas quæ dicitur helix, folia multo minora habens q̃ aliæ, angulata, & concinniora: cuius plures sunt species. Dicta helix, quòd multas habeat inuolutiones: nunquã autem fert fructũ: ac ne quis putet id uitio ætatis fieri, Theophrastus ait, quantumuis diu uiuat, nunquam helicẽ fructum edere. Est & alia præter has hederæ species, quæ Græcis chamæcissos, Latinis hedera humilis siue terrestris dicitur. Serpit

enim humi, & folia minuta habet ac pauca, præsertim in sylvis. Caue autem ne putes eam esse herbam, quæ uulgo corruptè hædera terrestris, pro herba terrestri uocatur, atq; in Officinis pro hædera terrestri uenit in usum. nam neque folia hæderæ habet: sunt enim incisa magis, latiora & asperiora, qualia marrubij nigri, aut potius uiolæ nigræ: rotundiora tamen. Præterea alium omnino odorem & saporē refert: est enim odoris teterrimi. Cæterum chamæcissos hæderæ omnino similis est, nisi quòd imbecillis, ut conscendere arbores non possit, etiamsi illis hæreat. nullos enim corymbos aut cirros habet. Atque hæc de hædera sint satis.

Helxine Græcis, herba muralis Plinio, uulgo Parietaria, & Muraliū, De l'apparitoire, quòd parietibus adnascatur & inhæreat. Helxine autē dicta ab ἕλκω, traho, quòd folijs hirsutis proxima quæque attrahere uideatur, atque hæreat uestibus, ac quibuscuis alijs rebus. Quinetiā eius semen esse admodum asperū conspicitur. Scribonius Vrceolarē uocat, quòd tergendis urceis idonea sit. Quibusdam etiam Perdiciū uel Perdicias appellatur, à perdicibus quæ summopere hac herba delectantur, ac sese libenter uolutant in locis helxinosis. Est & altera helxines species, hæderaceum folium habens: quæ quia in uinetis utplurimū nascitur, à Græcis cissampelos dicta est, quasi uitis hædera.

Viola lutea, quam quidam Leucoion luteum, pharmacopolæ uiolam Cheiri appellant: parietibus etiam uetustate exesis adnascitur, cuius descriptionē differemus in eū locū, in quo de uiolis & floribus agemus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Chelidonia, De l'esclere, uel etiã Chelidoniũ, quod quidẽ maius appellatur, habétq; folia olusatri, parte altera alba, altera uiridia, & luteo lacte abundat: circa muros frequentissimũ est. Hac herba dicitur hirũdines pullis suis uisum restituere: ad quod uidetur uulgaris noster sermo alludere. Est etiã chelidonium aliud, quod minus dicitur, uocatúrque uulgo Scrofularia, quòd scrofulas (quas Græci τὰς χοιράδας uocant, Des escrouelles) sanare comperta sit: éstq; plãta uerna, humi serpẽs, folio hæderaceo, minore tamẽ, tenero, & modicè pingui, sine caule, flore luteo, radicibus multis, torosis, bulbosis, tritici modo coacernatis, & acribus, præsertim quando locis siccis nascitur.

Crescit etiamnum muris præruptis quod polypodium uocatur Græcis, quasi multipes. radix enim illius herbæ multis cirris ceu pedibus nititur: éstque intus herbacei coloris, habétq; saporẽ ueluti ex dulci amarum: folia filici similia apparent: ad quarũ similitudinem accedit proxime quæ uocatur Dryopteris Græcis, Latinis uerò filicula, uel querna filix, radice tantùm à polypodio differens: nascitur enim polypodium etiã circa quercus, & id quidem omnium optimum creditur. Plura de hoc in Sylua.

Aeizoon quoque, hoc est semperuiuum, uetustorum parietum summitatibus crescere solet. Sunt autem eius duæ species: maius, quod folia latiora habet, spissa, & crassa, pollicari magnitudine, atque in formam gladioli acuminata: uulgus Iouis barbam uocat, De la ioubarbe. Est etiam minus aeizoon quam uermicularem uocant, à similitudine foliorum quæ rotundæ sunt & figuræ oualis, ut uermiculos putes. Semper-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

uiuum autem dictum, quòd nullis frigoribus, aut cæli iniuria quantumuis frigida moriatur. Huius autem postremi aeizoi duæ sunt species: alterum enim minus est, & folia minora ac ramos multos habēs: quod si gustaueris, calidissimum est, & linguam uehementer urit. (Itaque falsò pro aeizoo sumi uidetur, cum calidum sit & exulcerans. unde non parum mihi uidentur aberrare, qui ea herba pro aeizoo minore in confectione populei utuntur: eam autem Latini illecebram uocant: quidā andrachnen agriam appellāt:) Alterum maius, & folia longiora habens, interdum etiam ferè priori similia, quod si gustaueris, frigidissimum senties. Itaque nostri id conserentes & excolentes, in acetarijs eo utuntur.

Adiantum, hoc est, non madescens, quòd semper siccum inueniatur, etiamsi ipsam herbam aqua immerseris. quòd si madescat, statim quidem siccatur. Est autem duplex: album & nigrum. albū quidem uocatur etiam ebenotriches, quòd folia habeat capillis ebeni similia: atque hinc fortassis corruptum uocabulum, inquit Hermolaus, ut uocemus Capillum Veneris: habet autem folia coriandri, magnis interuallis inter se distincta, festucas exiles, admodū frequentes. plurima reperitur apud Mōtempessulanum circa puteos. Cuius loco ea herba, quæ uulgo uocatur saluia uita, ueteribus parietibus crescens, utuntur quidā pharmacopolæ: est enim eisdem uiribus prædita, multò tamen inferioribus. Nigrum autem adiātum in uetustis parietibus & inter saxa frequentissimum est. uulgus uocat polytrichon & trichomanes.

Asplenum siue Aspleniū siue spleniū, herba quæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

etiam uetustis parietibus crescere solet, quam uulgus uocat Ceterac. Manardus autem asserit uocari Cetrac. Dicta Asplenium, quòd pota splenem absumat. Vnde Vitruuius author est circa Cortynã urbẽ, propter abundantiam Asplenij, pecora multa sine splene inuenta. Marcellus eam esse putat (longe tamen diuersam) quæ uulgò scolopẽdria siue scolopendrium appellatur: lienem enim etiam hæc absumit, sed est folio dracunculi, multo longiore tamen, sine caule & flore. Itaque potius referret eam quæ hemionitis Galeno, Theophrasto hemionion dicitur, quòd mulis sit gratissima, ideóque semiasina appellatur, nisi mauis scolopendriam pharmacopolarum accipere pro ea, quam Dioscorides Phyllitim appellauit. Sed de his in Sylua multo uberius, dum herbas in collibus succrescentes explicabimus.

Possum hoc loco recensere mille herbarum species, quæ tum super ipsis muris uetustate exesis, tum etiam in murorum imus partibus sponte adnasci solent: ut sunt urticæ, gramina, atque alia id genus: item etiam ea herba quæ cyanos Hermolao Barbaro dicitur, à colore cyaneo: uulgo autem Baptisecula appellatur: papauer erraticum, & pleræq; eiusmodi. Sed quoniam eædem frequentius in ipsis agris consitis aut etiam desertis, item etiã locis campestribus succrescere solent, commodius uidebitur, si earum tractationem differamus in eũ libellum, in quo de agro à nobis fiet mentio. Itaque satius nunc fuerit ad alias horti nostri clausuras digredi, quæ sepibus & spinis fiebant.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

SEPES VIVAE HORTORVM, *item spinarum & ruborũ, quibus hæ construuntur, nomina.*

Columella lib. 11. cap. 3. uidetur ex Democriti Georgicis taxare eos, qui hortis munimenta, macerijs aut lapidibus, aut latere cocto extruunt: quòd neque latere fabricata materies perẽnare possit, pluuijs ac tẽpestatibus plerunque infestata, neque lapides supra rei dignitatem poscat impẽsa. Itaque sepiũ faciẽdarum rationem ostendit, qua non magna opera hortum ab incursu hominum pecudúmque muniamus.

Sepes itaque, Vne haye, munimentum dicitur rubis aut spinis circuntortis factum, ad arcenda ab hortis pecora: unde hirtas sepes dixit Columella lib. 10,

Talis humus uel parietibus, uel sepibus hirtis
Claudatur, neu sit pecori, neu peruia furi.

Huiuscemodi autẽ sepes arte composita, structilis appellatur eidẽ authori. quòd si tabulis uel palis, aut etiam lateribus composita esset, iam septum diceretur: quale fieri solet ad pecus includendum.

Sepes autem naturalis, quæ & uiua sepes dicitur Columellæ, & Varoni sepimẽtum, fit uepribus, spinis consitis, & sulcis interiacẽtibus, ac sentibus in id spatium supercrescentibus, quod inter duos sulcos interiacet. Sepimentũ naturale, inquit Varro, obseri solet uirgultis & spinis, & habet radices uiuæ sepis. Cuius sepis faciẽdæ docet rationem Columella libro 11. cap. 3. Atqui hunc ueprem manifestum est, inquit, interimi non posse, nisi radicitus effodere uelis. Cæterũ etiam post ignis iniuriam melius renasci nulli dubiũ est: & hæc quidem claudendi horti ratio maxime

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

antiquis est probata.

IAM VERO nobis de spinarũ, sentiũ,ruborũ, aut etiam fruticum speciebus dicendum est, quibus hortorum sepes ac uepres communiri solent.

βάτον Græci: Plinius rubũ: Columella sentem appellat, Vne ronce. Sunt autem ruborũ multæ species, quæ subinde declarabuntur.

Sentis canis Columellæ, Græcis κυνόσβατος, uastissima spina, & maximos ramos ferẽs, aliis rub⁹ canis, canirubus Theodoro Gazæ dicitur, ob id quòd eius flores canũ rabidorũ morsibus medẽtur: folia habet lõgè q̃ myrtus latiora, florẽ item similẽ, sed minorẽ, sine odore: attollitur autẽ & arborescit: fructũ fert rubrũ, oblongũ, similẽ oliuæ nucleo: intus uerò habet lanuginosa semina, qualia in fructibus rosarũ reperiũtur, quæ sunt exenterãda, dũ ea comedere uolumus.

Est & Cynorrhodos, rosa canina, Vng esglantier, folia myrti habẽs, sed paulo maiora: recta assurgens in mediam altitudinem inter arborẽ & fruticem: fert spongiolas, quibus utuntur medici ad malefica capitis ulcera, La male tigne: uocatur autem uulgo in Officinis pharmacopolarum, Bedegar, & doctis Cachrys.

Chamæbatos, humilis rubus, duplex est: alius qui nunquam per se attollitur, sed demittitur semper: & qua parte terram attingit, iterũ radicat: fértque mora nigerrima, & minora nostris domesticis, lanuginem quandã cæruleã superhabẽtia: cæterum singula tantũ in singulis corymbis, ex quibus moris fit optimum diamoron apud pharmacopolas. Alius est rubus qui chamebatos etiã dicitur, nõ ita serpẽs ut prior: neq; radicãs qua parte terrã attingit: mora fert

crassa, nigerrima, & multa in singulo quoq; corymbo.

Rubus Idæus, uel Batus Idæus, Vng framboisier, quòd in Ida monte Phrygiæ plurimus crescat: mora fert priori chamæbato similia, sed rubra, atq; interdum alba, odorata admodum. quæ uulgus uocat Des framboises. batias & apobata Græci uocant.

Rhamnus, Vng groselier, ut multis etiã doctis placet, non tamen omnibus. Prima autem rhamni definitio apud Dioscoridem, huic frutici conuenit, quem uulgo Grossularium appellamus: quòd eius fructus acini sint ficuum immaturarum acinis similes, qui grossi siue grossuli appellantur. Columella, Lubrica iam lapathos, iam rhamni sponte uirescunt.

Oxyacanthos uel Oxyacãtha, id est acuta uel acida spina, uulgo Espine uinette, à spinoso frutice, & succo foliorũ uinoso. Officinis Berberis appellatur, cuius non meminit Plinius: tantum animaduerti in descriptione paliuri, eadẽ propemodũ referre Plinium quæ Dioscorides in oxyacantha. Est autẽ arbustũ pyrastro simile, spinosum, bacis racemosis, rubris, nucleum singularẽ habentibus: radice multiplici, pallido colore, qua iuuenculæ capillos tingunt.

Ligustrũ, Du troesne, etiãnum in sentibus crescere solet: folijs myrti fœminæ uel oliuæ, sed paulo latioribus. ac primùm florẽ albũ gerit, odoratũ quidem: deinde uerò bacas & corymbos primùm uirides: & ubi maturuerunt, nigros, postea quam flos decidit, ex quibus fit atramentum optimũ. Hinc Virgil. in Bucol. Alba ligustra cadunt, uaccinia nigra leguntur. Columel. li. 10, -& nigro permista ligustro Balsama. Cypron Græci appellant: Mauri Alcannã: quod etiã

nomen pharmacopolæ retinuere: appellãt enim oleũ de alcanna, quod ex floribus ligustri fieri solet. Cæterũ aqua ex floribus ligustri destillata medici utũtur ad eum morbum, qui uulgo Cancer appellatur.

Matiana quoque à multis sic uocata, quã uulgus uocat Du massault, in rubis crescere solet: fortassis dicta, quòd circa Matianam regionem, quæ est in Media, uel etiam Matianum lacum, qui & cæruleanus dicitur, frequentissima est: non admodum alte fruticat, & baccas rubras gerit racematim dispositas.

AMBVLATIONES.

Posteaquã clausuras horti absoluimus, ac uestibulũ iã egressi sumus, æquũ est nũc ut hortũ ipsum ingrediamur. Cúmq; statim ingressis primo aspectu sese nobis offerant pergulæ & inamdulationes: de ijs primum disserere nos oportet. deinde uerò uitiũ genera, atque adeò herbarum uarias species, quæ iucunditatis atque amœnitatis gratia pergulis applicari solẽt, describemus. Itaq; ab ipsis ambulacris incipiẽdũ.

Ambulacrum siue ambulatio, Vne allee: rastro ac cylindro complanatum spatium, circum ipsius horti ambitum, quod interdum etiam pauimento constratum erat, in quo colligendi, uel oblectandi, aut reficiendi animi gratia inambulare solemus. Cicero primo de Oratore, Postero autem die, cum illi maiores natu quiessent, in ambulationem uẽtum esse dicebat. Plinius iunior in epist. Ambit hunc ambulatio, pressis, uariéque tonsis uiridibus inclusa. Quo in loco succurrit, ut obiter puerorum gratia declaremus quid sit apud Ciceronem de Oratore, Facere duo aut tria spatia per ambulationem aut hortum:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

nēpe id est, quod uulgo dicitur, Bis aut ter expatiari, Faire deux ou trois tours par l'allee, ou bien autour du iardin. Tū Scæuolam (inquit Cicero) duobus spatiis tribúsue factis dixisse, Cur non imitamur Crasse, &c. Hoc est, postea quam Scæuola duo aut tria spatia deambulando cōfecerat.

Fiebāt autē duplici ratione ambulationes in ipsis hortis, ut etiam nunc fiunt: aut enim sunt tectæ, & has quidē galerias uulgo uocamus: aut subdiales, quæ tamē interdū pergulis, aut foliis, ac frōdibus uiridibus super admotas ac trāsuersas perticas applicatis operiri solebāt, & obtēdi ad inumbrationē. Quēadmodū super thoris antiquis fieri Virgilius testatur undecimo AEneidos, Instructósq; thoros obtētu frōdis inumbrāt. Huiuscemodi opus in hortis Theocritus τὴν φυλλάδα uocat: nos foliatā cōuertere possumus, Vne fueillee.

Cæterum tectæ ambulationes antiquis fieri solebant eo lapide, quem specularē Plinius lib. 35. uocat: qui cum facillimè in tenuissimas crustas finderetur, pellucidus admodū erat. Itaque specularia uocabantur, integumēta ex speculari lapide facta, quibus ambulationes in hortis tectæ erant. Iuuenalis Sat. 4,

Quæ uehitur clauso latis specularibus antro.

Quæ autē fiunt à nobis tectæ inambulationes, speculares nō sunt: sed superius clausæ, hortis uerò apertæ, ut earū iucunditate frui possimus, etiam dū pluit.

Ambulationes autē soli & aeri expositas, Plin. lib. 17. subdiales uocat, Vitruuius lib. 5. hypæthras: quæ Latinè etiam subdialia siue subdiualia dici poterūt. Et quia interdum pauimentis substerni solebāt, ideo subdialia pauimenta uocauit Plinius lib. 36. quas nos

terracias uulgo dicimus. Atque hæc satis sint quod ad ambulacra attinet. De interuallis autem suo loco dicemus, quãdo areas & puluinos explicabimus. Nũc ad pergulas ueniendum.

PERGVLAE HORTENSES, item Herbæ ac frutices ipsis pergulis ornatus gratia applicari solitæ.

Pergula, Vne treille, à pergendo, ut opinor, dicta, quòd circunquaque uitis, uel quicquid aliud seritur, pedamentorum beneficio diuagetur & pergat. Sunt autem iuniperinæ, uel etiam salignæ perticæ in arcum aut quadratam formam ita colligatæ & dispositæ, ut super ijs discurrentes uinearum aut cucumerum rami, suis folijs inambulationes per æstatem sole feriente operiant: atque ita non parum iucunditatis & utilitatis adferant.

Pergula etiam, inquit Budæus, pro parte domus exporrecta & propendẽte (uulgus uocat Vne saillie) accipitur. Plin. lib. 35. de Apelle, Perfecta opera proponebat in pergula transeuntibus. Sub his enim pergulis uænales res exponebantur. Quemadmodum hodie quoq; Patauij & Bononiæ fieri uidemus sub porticibus publicis.

Pergularum uerò hortensiũ duo genera faciemus. Rectam pergulam, quæ pedamentis solo infixis, uel ad murũ recta figura compositis, fieri solet: ad quam propagatur rosmarinus, leucanthemõ, & alia huiusmodi, de quibus postea dicemus. Et pergulam camerariã, quæ uel salice, uel iunipero conflectitur ad am-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

bulationes opacandas: nomen lingua nostra à cunabulis infantium habet, Vng berceau. ad quam applicantur uites, & flexiles quædam herbæ, ut bryonia & cucurbita: de quibus item postea.

Primùm itaque nobis est dicendum de ijs quæ ad pergulæ rectæ ornatum conseri & excoli solēt: deinde uero ad camerariam pergulam progrediemur.

Itaq; pergulis rectis applicantur herbæ grati odoris, in longum & altum frutiçantes, præsertim in ijs hortis qui delectationis gratia facti sunt. atq; hæ quidem pergulæ murales dicuntur. plerūque enim muris applicātur concinnatis in rectum & trāsuersum palis, secundum quos rosmarinus & leucanthemon, interdum etiam rosaria propagari ac dilatari possunt. Quinetiā inter pergulæ rectæ ornatū numerabimus eas ueluti clausuras, breuiores tamē, & minus altas quàm pergulæ esse soleant, quæ circum ipsa arearū interualla, effictis cuicunq; interuallo suis ueluti ostiolis, formari solent: tum ut sint ueluti fulcra quædam spectantibus hortulos: tum etiā secundæ cuiusdā munitionis causa: ut siquando pulli uel animalia domestica hortum ingressa sint, atque adeò ipsas ambulationes, haud tam facile areas deuastare possint. Quæ tamen clausuræ buxis opere topiario circumpositis, & ad uarias rerum effigies efformatis interdū fieri solent. Vnde Plinius Iunior in epist. Ab his, inquit, gestatio in modum circi, quæ buxū multiformem, humilésque & retentas manu arbusculas circumit. Sed iā ad herbas quæ pergulis applicantur deueniendum.

Pergulis rectis non solum herbæ quædam odoriferæ frutiçantes, sed etiam nonnullæ arbuscularum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

ſpecies fructus iucūdiſſimos proferētes, applicari ſolēt: quemadmodum ſunt malus cydonia, quam granatam etiam uocamus, à granorum multitudine: malus item punica, & cæteræ huiuſcemodi, de quibus ſuo loco à nobis dicetur, ubi de arboribus fiet mentio, nempe in noſtro Seminario, quod ſtatim poſt hortum abſoluemus. Nunc tantum de herbis, quæ pergulis rectis admoueri ſolent, dicendum.

Roſmarinũ, ſiue, ut quibuſdã placet, Roſmarinus, frutex nõ ingrati odoris, pergulis rectis applicari interdũ ſolitus: uulgus noſtrũ Latinã uocẽ imitatus adhuc hodie appellat Du roſmarin. Eũ autẽ fruticẽ Plinius libanotida uocat lib. 19. cap. 12, his uerbis, Libanotis, inquit, locis putridis, & macris, ac roſcidis ſeritur ſemine. Radicẽ habet oluſatri, nihil à thure differẽtem. Vſus eius poſt annũ ſtomacho ſaluberrimus. Quidam eã nomine alio Roſmarinũ appellãt. Dicitur itaque libanotis, ἀπὸ τοῦ λιβάνου, ἢ τοῦ λιβανωτοῦ: hoc eſt à thure, quòd eius folia & radix thus oleãt maxime.

Sunt autem, ne quis fallatur, multæ libanotidis ſpecies, quarum una tantum nobis eſt cognita. Eſt enim libanotis ferax, quæ duplex eſt: mas & fœmina, folia habet Roſmarino noſtro ſimilia: ſed umbellã gerit quemadmodũ anethum, in qua umbella eſt cachry: cuiuſmodi in canina roſa apparere ſolet, atque in ipſo cachry ſemen complexum eſt. Cæterũ hæ duæ libanotidis ſpecies nobis ſunt incognitiſſimæ. Eſt & alia libanotis, quæ ſterilis appellatur, eáque ſimplex eſt, ramos ſeſſiles habẽs, ac folia noſtro roſmarino ſimilia: ſed neque florẽ, neque ſemina gerit: paſſímque audio reperiri apud Montempeſſulanum, item etiam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

in quibusdam Hispaniæ agris, quos ea herba sponte adnascenti plenos ac refertos audiuimus.

Est insuper alia Libanotidis species nobis cognitissima, atque hæc à Galeno lib.7.simplicium coronaria uocatur, quòd ad contexendas coronas sit utilis: eámque, inquit, Romani Rosmarinum appellant.

Leucanthemon, eam herbam fruticosam quidam esse autumant, satis impropriè tamen, quæ hodie Romæ; atque adeò apud nos multis in locis, pergulis rectis admoueri solet: uocat autem uulgus iasmunũ, Du iasmin. Cui tamen non conuenit Dioscoridis descriptio: unde à multis Zambachus esse dicitur. De leucanthemo autem sic ait Plinius lib.36.cap.12, Ramulos ei esse nunquam pauciores duobus in diuersa tẽdentes, florem candidum, lilio rubro similem, semen nigrum, latum, ad lenticulæ dimidiæ figuram, multo tenuius, radicem herbacei coloris. quæ omnia nostro iasmino haud satis conueniunt, ut eleganter ostendit noster Ruellius. Eadem, ut opinor, est quæ phalangites, siue phalangion à Galeno uocatur, quòd morsis à phalãgijs (qui sunt serpẽtes uenenosissimi) auxilietur. Quinetiam idem nomen etiã adscribit Plinius huic herbæ. Quod uerò addit, se in quibusdam exẽplaribus pro leucanthemõ inuenisse scriptũ leucacantha, certe corruptè ac mẽdosè scriptum fuit. est enim leucacantha species cardui sessilis, folia lactucacea habẽtis, maculis albis conspersa, similis cuidã herbæ, quam uulgus uocat carduũ beatæ Mariæ. Quæ uerò hic de leucãthemo & phalãgite, siue phalãgio à Plinio scripta sunt (si Hermolao Barbaro credimus) nostro iasmino nõ conueniũt, ex quo unguentũ iasminum siue

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

iaſme Dioſcoridis cōponebatur (quod apud Perſas & Parthos inter epulandum uſurpabatur odoris cauſa. Nā hi fœtentis animæ uirus, multitudine ciborum & ebrietate natum commēdatione odorū acerſita ſummouebāt) quæ uox nos admonet, ut ex ea ferè uiola alba compoſitum intelligamus quæ uulgo ieſimunū uocatur, diſtinctiones & harundinaceos parietes in hortis opere topiario conueſtiens, flore candido, præcipuæ ſuauitatis folium in uiridi nigricans, oblōgum, faſtigiatū, mucrone languido, magnitudine roſacei, ſed anguſtum. Hoc uiolæ genus ſolum Perſis & Parthis antiquitus cognitum, & nobis hactenus peregrinum. Hæc ex Barbaro. Plura de hac re ſi uoles, uideto librum primum Ruellij De natura ſtirpium.

Quandoquidem multis in locis roſas pergulis rectis ornatus gratia applicari uidimus, ac ueluti roſaria quædam utrinque hortum ipſum communientia fieri: idcirco admonere nos uidetur locus iſte, ut de roſis dicamus.

Roſa itaq; tam florē ipſum, qui ſpina uerius quàm frutice naſcitur, quam ipſam ſpinam aut fruticem comprehēdit generali quadā ſignificatione: Græci ῥόδον uocant, eò quòd (ait Plutarchus) ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδμῆς ἀφίησι: hoc eſt, ingentē odoris fluxū emittat. Sunt autem roſarū uariæ ſpecies, quas ſuo ordine Plinius lib. 21. cap. 4. deſcribit. præter eas quæ ſentibus ac rubis creſcere ſolent, quas Græci caninas uocant: Plinius, quantum ego conijcere poſſum, appellat Græculas: de quibus in rubis ſupra diximus. Cæterū quædam ſunt roſæ purpureæ odoratiſſimæ, quas uulgus prouinciales uocat: quædā rubræ admodū, minus odoratæ,

quas uulgus rosas franchas appellat, pharmacopolæ incarnatas: quædã etiam paruulæ & subflauæ quas quidã damascenas & coroneolas nominant, præsertim in Italia. Galli autẽ moschatas, quòd odore moschum referãt: atq; id ab insitione potius quàm à natura factũ puto. Sunt & rosæ albæ multarũ speciérũ, sed omnium frigidissimæ & humidissimæ: ex quibus fit probatissima aqua ad refrigerandũ, quam rosaceã uocamus: item etiã oleũ quod rosaceũ tum absolutè, tũ cum adiuncto appellatur. Sunt item aliæ autumnales quæ ex caule maluaceo fundũtur, folijs hibisceis, multo tamen maioribus & asperioribus, unde quibusdã altheæ, siue bismaluæ species putatur: odorem nullum referunt: diciturque hæc rosa, inquit Barbarus, à Græcis muschetõ, siue moscheutõ à propagine uiuiradiceue, quam Græci moscheuma uocant. uulgus nostrum rosas marinas appellat, alij autem transmarinas dicunt, Roses d'oultre mer. Est insuper alia rosæ species, quæ uulgò rosa Hiericontis dicitur, Rose de Hierico, ex qua amomum Dioscoridis colligitur, ut putat is, qui dialogum illum conscripsit, qui Botanologicon inscribitur: cui etiamnum Marcellus & Barbarus assentire uidentur. Facilè itaque rosa omnis pergulis applicabitur, haud secus atque ipsa uitis. Omnis enim rosa, inquit Plinius, recisione atq; ustione proficit: Trãslatione quoque, ut uitis, optimè ocyssiméque prouenit. atque hæc est ratio cur pergulis rectis facilè applicari solet.

Quòd autẽ ad uerã appellationem attinet, nescio an florem ipsum, rosam: fruticem uel spinam, rosariũ: locum rosarijs consitum, rosetum rectè appellare

poterimus quemadmodũ coryletũ & oliuetũ, &c. Sed tum Columella, tũ Plinius, & alij rosariũ pro loco rosis cõsito frequẽtissimè usurpant. Rosariũ serotinũ, inquit ille, perfossum & cultũ habere iã tẽpus est: quapropter certi nihil statuere possumus. Cæterũ in ipsis pergulis, quas etiamnum rectas appellauimus, sed breuiores, quæ circum ipsa interualla componi solent, aliquæ etiam arbusculæ propagantur, præsertim quæ topiario operi propriæ sunt, & tonsiles ac flexiles, perpetuóque uirore commendabiles: quales sunt buxus, cupressus, iuniperus: de quibus mox dicendum.

Buxus siue Buxum (utrũque enim dici potest) Du bouis: Pyrenæis & Cytoro montibus plurima, ac Berecynthio tractu. Huius autem tria genera facit Plinius lib. 16. cap. 16. Gallicum, quod procerum est: oleastrinum, in omni usu dãnatum, ob grauem odorem, & nostrate, siue syluestre omnium minimũ, sed diffusius, & densitate parietum uirens semper, ac tonsile, de quo hoc loco agimus. Itaque parietes illos interuallares buxis tonsilibus opere topiario compactos circum hortum, rectè buxeta appellabimus: sunt enim interualla buxis consita.

Iuniperus, Du geneure, quam Græci arceuthida uocant, solet itidem ijs pergulis applicari: uiret enim coma perpetua, unde & topiario operi idonea: præterea cariosam senectam nõ sentit, ut ex trabibus tẽpli Dianæ uisum est, inquit Plinius. eius lignũ & rami odoratissimi. baccas item fert nigras admodũ odoras, quibus in suffitibus cubiculorũ utimur. Est autem Dioscoridi iuniperus duplex, maior & minor, quæ sola arboris & seminis magnitudine inter se differunt.

Cedrus item, Vng cedre, arbuscula non usqueadeo frequens apud nos, sed pergulis tamen idonea. Est enim, inquit Theophrastus, iunipero non absimilis, folio spinosiore & duriore, fructu etiam simili: humilior tamen, & materia incorruptior. Est & Cedrus arbor, cuius fructus cedrides Græcis appellatur. Atqui Plinius scribit Cedrum appellari in Syria humorem è ligno tædæ concisæ defluentem, quo cadauera in AEgypto perfusa diu seruantur: eo etiam tædæ ac funalia illinebantur, ut dum arderent, gratissimum odorem referrent. Virgilius,
Vrit odoratam nocturna in lumina cedrum. Plura uideto apud authores antiquos.

Sabina item herba frutéxue, quam nostri Du sauinier uocant, folio ferè cupressi, perpetuo uirenti, in topiarijs pergularum operibus non improbatur: Græcis brathy dicitur. Estque duorum generum. Altera tamaricæ similis folio est, altera cupresso. Qua ex re quidam creticam cupressum dixerunt. Plinius lib. 24. cap. 11.

Atque hæ sunt herbæ ac frutices, aut arbusculæ, quæ pergulis rectis applicari solent. nunc ad pergulas camerarias deueniendum, ac uitiũ genera & cucurbitarum species explicandæ: item etiam aliarum herbarũ quæ camerarijs pergulis circumplicari solẽt nomina, ac descriptiones breuiter faciendæ.

Vitis itaque pergulana, Vigne de treille, Columellæ dicitur lib. 3. cap. 2. quæ in hortis seritur magis ad uoluptatem, quàm ad prouentũ, & in pergulas siue rectas, siue camerarias attollitur, ut eas uestiat: adiuta tamẽ pedamẽtis salignis infornicatis, & topiario in-

terdũ opere fabrefactis, umbrosa opercula subdialibus ambulationibus præbet. Eã uitem appellare uidetur escariam Plinius lib.14.cap.3, In pergulis (inquit) seruntur escariæ appellatæ, eduræ acinis, albæ nigræque. Eadẽ etiã uitis adminicularia dici potest, quòd palis iuniperinis seu adminiculis fulciatur, quibus suis clauiculis, ueluti manibus quibusdam, repẽs & circumplexa, umbrã deambulationibus præbet. Sed alia uitiũ genera, earúmque cõserendarũ rationem, ac uinorũ, & huiuscemodi rerũ differentias in alium libellũ differemus, in quo uineta tractabimus.

Veniamus iam ad alias tũ uites (impropriè tamen dictas) tũ herbas quæ ipsis pergulis etiã admouẽtur.

Vitis agrestis, si quidem sumatur pro ea uite quam Virgilius atque adeò alij authores Latini labruscam uocant, nullam aliam cum satiua uite differentiam habet, præterquam quòd ipsa non colitur, sed seminalis est, ut Plinius & Columella pro omni uite passim crescente labruscam accipiant, Vne uigne en friche, delaissee, champestre. Eius autem racemi ad maturitatem nunquam, aut rarò, perueniũt: flos à Plinio œnanthe uocatur. Est autem alia uitis agrestis, quam Græci ampelon agrian uocant, quæ fert racemum & corymbos hæderæ. Eam autem uulgus uocat solanum lignosum, quòd fructum & folia hortensi solano similia habeat. habet præterea lõga sarmẽta instar uitis uinum ferentis, lignosa tamen, aspera, & corticem rimosum habentia.

Vitis alba, Græcis ampelos leucæ dicta, quòd folia & corymbos ac capreolos uitis habeat: eadémque folia alba gerat, præsertim dũ grandiora sunt: uulgus

Parisiẽsium uocat De la couleuree, quòd in modum colubri undique serpat: Picardi autem, Du feu ardãt, quòd quascunque partes corporis attigerit, eius racemus ipsas quodammodo adurere uideatur. nonnullis eadẽ bryonia dicitur, Columellæ bryonias: quibusdã psilothrũ, hoc est quasi depilatoriũ, quia pelles infici eius acinis, quemadmodum & labruscæ, possunt.

Vitis nigra, quam alij bryoniã nigrã uocant, quòd eius corymbi primũ uirides, deinde uero nigri appareant: uitis autẽ albæ rubri sunt. Cæterũ uitis nigra folio & colore corymborũ ab alba differt: habet enim folia hæderæ similia, item etiã radicem: quæ quidem foris nigra est, intus uerò colore buxeo, aut luteo: alba uerò uitis radice est crassissima, & albissima intus & foris: qua nõnulli (ut est radix fissilis, & tanquã cæra in omnẽ effigiẽ ductilis) formas humanas effingũt, ut radix uideatur ea forma creuisse: atque ita uulgo imponũt, ut dicant radicẽ esse mandragoræ, neq; posse extrahi nisi summis ceremonijs. Atque hæ quidẽ omnes uitiũ spẽcies pergulis camerarijs applicari solẽt.

AEquum est etiã hoc loco nos proferre eam herbam hactenus à ueteribus ignotam, quam Barbarus Characiã appellari contendit, uulgus Italorũ Charãciam. Ligures Padani Balsaminam. Hetrusci Hierosolymitanum pomum uocant: nos etiã uulgo pomum miraculosum dicimus, Pommes de merueilles. fert enim poma admodum egregia, & uisum oblectantia, quæ dum matura sunt, sese miraculo quodam naturæ aperiunt, ostendúntque semina quæ intus continent, ueluti pretiosissimis quibusdam smaragdis similia. Cæterum planta ipsa tantæ est flexibilitatis, ut septi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

modo in hortorũ pergulis ac fenestris per cancellos opere topiario facilè digeri possit. est enim folijs uitium similibus, paulò minoribus tamen, pampinis etiã uitem pergulariam referentibus. Huiuscemodi herbam uidisse me memini in horto Renati Bellaij lõgè omniũ, qui hodie tum apud Germanos, tum etiam apud Italos uisuntur, nobilissimo, ut nihil addi possit ad absolutam horti bene exculti, & innumeris uariarũ plantarum diuitijs refertissimi curam ac diligentiam.

Lupulus, Du houblõ, folia habet bryoniæ similia, sed paulò asperiuscula, flores foliaceos & candidos, qui ferè allium uinúmque subolẽt: Græci uulgo brytona uocant, Plinius lupum salictarium. subit enim & scandit salices atque arbusta omnia. In Flaminia quoque, inquit Barbarus, lupus reptiuus uulgari nomine appellatur: cuius duæ sunt species. Quidam falsò pro uite nigra acceperunt, alij etiam ineptissimè pro corruda. Aut hæc omnino aut non absimilis huic herba est, inquit Hermolaus, qua Occidentis populi cereuisiam suam maceratis humore floribus commendant, sapore quodam uini.

Cucurbitarum etiamnum ferè omnia genera pergulis camerarijs applicari solent. Itaque obiter de ijs à nobis dicendum.

Cucurbita, Vne courge: aut est satiua, quam Græci fœminino genere in secunda declinatione κολοκύνθην dixerũt: éstque dulcis, ut edi possit. aut est syluestris & amara, medicinis tantum apta, quam Græci diminuta appellatione κολοκύνθιδα appellauere. uulgus uocat Des coloquintes.

Rursus satiuæ cucurbitæ genera duo. aut enim sa-

cili & admodum flexibili ramorum curuitate tecta, pergulas & testudines operit: atque ideò cameraria à Plinio dicitur, lib.19.cap.5, Camerarijs (inquit) uires sine adminiculo standi non sunt, uelocitas pernix, leni umbra cameras & pergulas operientes. Aut suis flagellis humi reptat, & plebeia eodem authore appellatur.

Atqui camerariæ aut plebeiæ cucurbitæ multiformes reperiuntur. crescunt enim qua coguntur forma. alia in uentrem plurimum turgescit: quæ quidẽ cruda saporis est fatui admodum, quem nostri uulgo appellant fade: cocta autem edi facilè potest. Alia item in longitudinem maximam producitur, ut quædam aliquando uisa sit nouem pedum lõgitudinis, ut refert Hermolaus: atque hæc ob id anguina à quibusdam appellata est. Alia est coactæ admodum breuitatis, digitali crassitudine, non nisi in saxosis nascens, à Græcis somphos cognominata, quia inanis sit: à nobis autem barbara aut marina appellatur, iusculis & pulmentis idonea. Alia denique est cucurbita, quæ in lagenarũ formam artificæ natura crescit: nõnunquam etiam ita formatur ac fingitur. Ligatur enim ab hortulano, quodam uinculo, ea parte qua strictiorẽ uult facere. Qui mos etiam antiquis esse solebat, ut cucurbitas in uasa fingerent: ut ijs postea maturis & inanitis ac siccis uterentur. Nuper enim, inquit Plinius, cucurbitarum usus uenêre urceorum uice: iampridem etiam cadorum ad uina condẽda. Columella, De media, inquit, parte cucurbitæ semen inuerso cacumine ponito, ut fiat incremẽti uastioris: nam sunt ad usum uasorum satis idoneæ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Halicacabũ, siue Halicacabus, solani species in uineis frequẽtissima, & propter delectationem in hortis conseri solita. fruticosa est plãta, uesiculas multas proferens Septembri mense, turbinatas, ut ait Plinius: colore primum uiridi, mox paulatim rubescente, unde à Latinis uesicaria appellata: in Officinis pharmacopolarũ audies uocari alcacangi, uoce quadam arabica: uulgus nostrum uocat, Des coquerelles: quod nomen fere accedit ad id quod inditũ est anemonæ erraticæ, Des coqueretz: nam ita legendum est. Quam autem herbam, siue fruticem uesiculas etiã proferentem uulgus nostrũ uocat Des baguenauldes, certe docuit nos Ruellius esse eam quæ Theophrasto colutea appellatur: nam (inquit) frutex est quadriennio se in arborẽ efferẽs, ramis exilibus, folio fœnograeci, membraneo, folliculo pellucente, prætumido, & ueluti quodam spiritu distendente, turgido, ita ut digitis si prematur, crepitans dissiliat: in quo semen atrũ, durum, latũ, lentis magnitudine. Mauritani sermone suo uernaculo Sene uocant: quæ uox Officinis hodie remansit, ut folia Sene appellent & folliculos supradicti fruticis, in quibus uis inest alui subductoria.

Est præterea alia, quæ multis halicacabi species esse creditur, nuperrimè inuẽta, cuius neminem antiquorũ scriptorum mentionem fecisse comperio: atque hæc quidẽ planta pergulis operiẽdis est aptissima: latissime enim suis clauiculis sese diffundit, ob id operi topiario utilissima: fert autem uesiculas halicacabo similes, in quibus semen inclusum est pisis, aut ciceribus simule: in cuius medio effigies ueluti cordis humani insculpta & incisa apparet. atque ob id à nostris

uulgò appellatũ eſt id ſemen, Pois de merueilles. Viſa eſt à nobis primum hæc planta in horto ampliſſimi Cardinalis Pariſiẽſis, quẽ quotidie eius frater Renatus Bellaius incredibili ingenij atque eruditionis cãdore præditus, non ſolum excolendũ diligentiſſimè, ſed etiam innumeris uariarum rerum miraculis exornandum atque augendum ſtudet: ut neque ſumptibus, neque labori parcat, quò uiris doctis in earũ rerum cognitione haud parum poſſit prodeſſe.

Hæc ſunt quæ de pergulis earúmque tegumentis habuimus dicenda. AEquum eſt igitur nunc ut ad interualla, puluinos, & areas tranſeamus: deinde uerò herbas hortenſes complectemur.

AREAE, PVLVINI, INTERVALLA.

Prima ſeſe nobis offert, poſt pergularum & ambulationum explicationem, ipſarum areolarum cognitio, ſuper quibus ſemina eleganter ab hortulano diſponuntur.

Dicta igitur area (quantum ego conijcere poſſum) ab arãdo, quòd primũ aretur & proſcindatur: deinde uerò ſubigatur & complanetur ipſa terra in quadratam planitiem ad multos uſus, ſiue ad exſpicanda frumenta in uillis, ſiue ad alicuius loci, uel etiam urbis ornatum (quæ platea uulgo dicitur) ſiue etiam ad hortorum elegantiam.

Quæ autẽ in uilla, aut etiã agro ipſa cõformabatur area, ad frumẽta exſpicãda, ut deinde in horrea recondi poſſent, uulgus noſtrũ adhuc uocat Vne aire. ea cylindro cõplanari ſolebat, ut durior eſſet, & flabelli duros ictus pertinacius ferret: neque granũ ipſum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

dissiliẽs, aut in fissuras admittere, aut in interiorem mollitiẽ recondere posset. Virg. in Georg. Area tũ primum ingenti est æquãda cylindro. Cato, Areã ubi frumentũ teratur, sic facito: Locũ ubi facias cõfodito: postea amurca bene conspergito, finitóque combibat: postea comminuito bene glebas: deinde coæquato, & paniculis uerberato. Est autẽ cylindrus, lapidea colũna, rotunda & uolubilis, ita cõposita ut per locum quem cõplanare uolumus circumacta, facili negotio inæquales terræ glebas subigat. dictũ ἀπὸ τȣ͂ κυλινδεῖν, id est à uoluẽdo. Pauicula autẽ dici potest quicquid ligneũ uel alterius materiæ sub oblõga & rotunda forma cõtinetur, uel ad aliquẽ locũ complanandũ, uel cuiusuis alterius rei gratia. à pauiẽdo dicta pauicula: quòd ea terra uerberetur, ac conteratur, ut solidior & firmior fiat. uulgus nostrum hortulanorũ uocat Vng batoir, quemadmodũ fistucam ad pauimenta aptã, Vne hie.

Cæterum ab huiusmodi area frumentaria, areator dicitur qui in ipsa area frumentũ terit & exspicat. Columella, Atque hoc supremum areatorum emolumentum percipiendorũ seminum, quæ terræ crediderat. Vulgus nostrum uocat Vng bateur en grãche.

Est & area publicus in ciuitate locus, in quẽ propter amplitudinẽ & planitiẽ, negotiorũ causa populus cõmeare solet: in quo etiã merces & uictus publici diuendũtur, uulgus nostrũ plateã uocat, Vne place: cuiusmodi conspicitur Venetijs iuxta ædem D. Marco sacram, & Lutetiæ multis in locis. Suetonius Tranquillus, Forum de manubijs inchoauit: cuius area super sestertium millies constitit. Itaque eleganter areã Malberti, aream Grauiæ, aream cœmiterij D. Ioan-

nis pro plateis dicemus, ut id etiam obiter adnotatum sit puerorũ causa. Gell. lib. 20. cap. 1, Ad eam forte in area Palatina, cum salutationem Cæsaris opperiremur, philosophus Phauorinus accessit.

Area uerò, siue areola potius in hortis fit ad distinguẽda semina à se inuicẽ, ut uiolas ab olerib⁹: itẽ herbas odoratas ab ijs quæ minus odoratæ sunt, & iusculis cõdiẽdis, aut acetarijs faciẽdis magis idoneæ. Fitq; terra prius optime subacta. Columel. Cũ terrã bene subegeris, areolas facito. Hinc disserere semina in areolas aptè & eleganter dixit idem author lib. 11. cap. 2. Tũ etiã baccas lauri & myrti, cæterarúmq; uiridiũ semina in areolas disserere præceperunt. Varro de ling. lat. Nã ut olitor disserit in areas sui cuiusq; generis res, sic in oratione qui facit, disertus est. Palladius spatia hortorũ areas appellare uidetur: Hoc mẽse (nempe Septẽbri, inquit) spatia hortorũ, quæ per uernum seminibus impleturus es, altè tribus pedibus pastinare debebis. Nostri areã uulgo uocant Vne planche, à planitie. Plana enim area eleganter dicitur à Palladio cũ de intubis loquitur, pro diligẽter æquata & complanata: aut etiã ampla, propter numerosas radices. Dicitur & area quibusdã à quadrata forma, Vng quarreau. sed hæc nimis uulgaria sunt.

Puluini (mea quidẽ sentẽtia) uidẽtur hoc ab areis differre, quòd molliores sint, & ueluti fimo super ipsis areis coacto tanquã tori instruantur, ad superpo nẽda semina quæ uberius terræ alimentũ desyderãt: quǽque propter sui frigiditatem mollioribus & calidioribus fomẽtis opus habẽt, quales sunt pepones &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

cucumeres: quibus etiã assidua irrigatione est opus. Fiebant enim puluini ad eorũ similitudinem, in quibus sedemus, quo mollior esset sessio etiã ipsis herbis, & minus infestarentur hyemis aquis, quẽadmodum inquit Columella lib. 11. Quòd autem in areis uel super areis puluini interdũ componerẽtur, docet idem author lib. 3, Omniũ (inquit) generũ ramos circa Calend. Martias in hortis per puluinos arearũ disponere conuenit. nomẽ autem adhuc uulgo retinet: appellamus enim puluinũ, Vne couche, quasi torũ dicere uellemus cum Plinio lib. 19. cap. 4, Fimum, inquit, tres pedes altè cum terra misceri, areis distingui, eásq; resupinis puluinorũ toris ambire, singulis tramitũ sulcis, quà detur accessus homini, scatebrísq; decursus. Est igitur puluinus, areola terrã elatã inter duos sulcos cõplectẽs, in qua semina obruũtur, quæ in agris porca à porrigẽdo appellatur. Varro li. 1. de re rust. cap. 35, Violaria in fundo facere non est utile, ideo quòd necesse est è terra ad ea obruenda puluinos fieri, quos irrigationes, & pluuiæ, & tempestates abluunt, & faciunt agrum minorem. Atque hæc de puluinis.

Interualla autem appellabimus eos ueluti sulcos & tramites, ut inquit Plinius, qui inter quaslibet areas fiũt, ut circunquaq; discurrere possit olitor, uel qui ipsius horti curam & delicias diligenter contemplari uolet: præterea etiã ad aquarũ decursus. areæ enim ipsæ in interuallis sese expurgant. Cato, Cum deformabis areas, interuallum facito inter eas.

AREARVM DISPOSITIO.

Veniamus nunc ad ipsarum arearum descriptio-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

nem: hoc est, enarrationem eorum florũ, herbarũ, & plantarũ, quæ in his conseri & seminari solent. Quã rem ut breuiori & faciliori compendio exequamur, necesse est nos primum ipsarũ ueluti quandam diuisionẽ facere: nẽpe ut cuiq; areæ suas herbas proprias adscribamus, quas etiã suo ordine enarrabimus: deinde uerò ad minus generalia progrediemur.

Faciemus igitur in horto nostro quatuor areas, in quibus omnes herbas & flores hortenses complectemur.

Primam autem areã coronalẽ appellabimus, nempe in qua describemus herbas, & flores maximè coronarios: hoc est, quibus puellulæ suas corollas & serta, aut fasciculos contexere solent.

Secundam uocabimus odoratam, in qua omnes alias herbas suauis & grati odoris recensebimus, quæ in hortis reperiri solent, præter eas quibus coronæ fiunt. Quo in loco etiã annumerabimus eas, quæ non solum folia, sed & radicem odoratam habent.

Tertiam areã dicemus olitoriã, in qua duos puluinos faciemus: unum, qui acetarius dicetur: complectetur enim eas herbas, quibus acetaria condiri solent. alterum, qui condimentarius uocabitur: in eo enim conserentur herbæ, quibus in condiendis iusculis utimur, uel ad saporem conciliandum, uel etiam ad purgandam, aut astringendam aluum.

Quartam uerò appellare licebit escariã, nempe in qua eas herbas conseremus, quæ edules sunt, & quibus per certa anni tempora aut crudis aut coctis uescimur. Hæc uerò duos etiã puluinos habebit. Alterũ earum herbarum, quarum fructibus alimur, aut pro

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

cibis uti possumus. Alterũ autem earũ quæ radices esui optimas nobis præbent, & quas pro delitijs habemus. Sed iam ad primam aream transeundum.

AREA CORONALIS.

Prima igitur area, ut iam diximus, coronalis appellatur, quæ flores & herbas coronarias complectitur. In hortis enim seri etiã coronamenta iussit Cato, mirabili maximè florum uarietate, inquit Plinius. Quæ omnia priusquam explicemus, commodũ erit aliquid de ipsis coronamentis & sertis, ac fasciculis dicere, quáque ratione ab antiquis fiebant.

Coronamenta triplici ratione apud antiquos fieri solere Theophrastus author est: quemadmodũ apud nos quoq; uidemus in ijs corollis puellaribus, quas illæ uocãt Des chappeaulx. Aut enim floribus odoratis fiebant, & uiolis ijs quæ leucoiorum nomine comprehenduntur, Des giroflees. Aut floribus quæ sine odore essent: ut Iouis flore, quæ Græcis διὸς ἄνθος dicitur, Des coquelourdes: Item etiam cyano, herba quæ à cæruleo colore nomen habet, uulgo blaptisecula, Des aubifoins. & permultis alijs floribus eiuscemodi. Aut etiam fiebant coronæ folijs odoratis, ut abrotono, maiorana, rosmarino, & similibus. Plinius autem tantum duo coronarum genera ponit: aliàs enim dicit floribus, aliàs folijs fieri solere.

Coronæ hybernæ, Chappeaulx d'yuer. fieri etiam solebant antiquitus quemadmodum & hodie apud nos fiunt, ramento è cornibus tincto, cum terra flores negat. Plinius.

Corolla, Vng chappelet, propter gracilitatẽ nomi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

nata: fiebántque etiam antiquitus corollæ laminis æreis inauratæ & inargentatæ. Quinetiam Crassus diues primus argento auróq; folia imitatus ludis suis corollas dedit: quas qui innecterent, corollarij & coronarij dicebantur, Des chappeliers.

Nectere coronã, Faire ung chappeau. Plin. lib. 21. cap. 3, Nec nos nunc scilicet coronas nectemus.

Coronariæ cuiusdã meminit Plinius suprà scripto loco, quã Glyceram appellat: quæ in primis ob singularem texendarum coronarum artem stephanoplocos appellata est, quo nomine Græci coronariã intelligunt, Vne chappeliere.

Strophia & strophiola, pro tenuibus coronis aut sertis idem author posuit, ἀπὸ τοῦ στρέφω, quod est uerto: ijsque coronis maxime utebantur sacerdotes. Cicero de arusp. resp. A strophio, à psaltrio, à flagitio, à stupro est factus repente popularis.

Serta, inquit Plinius, cum è floribus fierent, à serẽdo seruiæ appellatæ sunt: nẽpe à sertis, & digestis inuicem floribus frondibúsq;: ex quibus ab initio fieri coronæ primùm cœperant. Applicabantur autem huiusmodi serta, hoc est coronæ frondeæ, templis & sepulchris, aut etiam bacchantiũ capitibus. Virgilius, Sertísque recentibus halant. Idem de Sileno,
Serta procul tantum capiti delapsa iacebant.
Et grauis attrita pẽdebat cãtharus ansa. Vnde intẽdere locum sertis dixit idem author, 4. AEneid. pro Circunligare serta per aliquem locũ, honoris & decoris gratia: quemadmodum festis diebus in ædibus sacris fieri apud nos solet.

Fasciculus florũ, Vng boucquet de fleurs. Cic. lib. 3.

Tusculanarũ quæstionũ, Fasciculum ad nares admouebis, incẽdes odores, & sertis redimiri iubebis, & rosa. Quo in loco quidam fasciculum interpretãtur pro sudariolo (ita enim appellauit Liuius linteolum quo faciem abstergimus, & nares expurgamus, Vng mouchoir.) Sed id mihi non satis uidetur rationi consonum. fasciculus enim per se res inuicem & in unum colligatas significat: unde fasciculum literarũ dixit Cicero pro multis literis simul colligatis, Vng pacquet de lettres. Quæ res me mouet, ut etiã recte appellare possimus fasciculum florum, pro floribus inuicem colligatis, quos odoris gratia nonnunquam circunferre solemus: quod etiam à nonnullis olfactoriolum eleganter appellatum est.

SED iam ad ipsorũ florũ descriptionem ueniẽdum: ac primum de odoratis, deinde uerò de ijs qui odore carent, tametsi in coronas ueniunt, dicendum.

Leucoia, leucoiorũ, Des giroflees: propriè quidẽ, hoc est, ex ipsius uocabuli significatione, de uiolis albis dici deberet: id enim Græca dictio sonare uidetur λευκόϊον: Sed tamẽ ad alios flores eiusdẽ generis etiam refertur. quãquã aut rubri, aut lutei interdũ sint: sed luteæ uiolæ, inquit Dioscorides, præcipuus est in medicina usus. Has autẽ oẽs uiolas uulgus nostrũ uocat Des uioliers: de quibus tẽpus est ut seorsũ dicamus.

Leucoion candidum, Des uioliers blans, ou des giroflees blãches, ea est uiola quã uulgo quidã Gariofilatã albã uocant. Quod nomen, quanquã ineptũ uideatur ut bis idem repetitũ quispiã iudicet: eo tamen loquendi genere usus est Columella lib. 10, Candida inquit, leucoia, & flauentia lumina calthæ.

Leucoiō luteū, Des uioliers iaulnes: uulg⁹ pharmaco polarū, ut prius diximus, uocat uiolā Cheiri: frequētissima est hæc uiola super antiquis muris ac tectis.

Ion Græcis, Latinis uiola, De la uiolette: est proprie quā uiolam nigrā, aut purpureā, aut martiam uulgo uocamus. nigra quidē appellata, quòd purpureo colore adeò tincta sit, ut nigrescere uideatur. Quidā Violā quadragesimalē uocāt, alij Matrē uiolarū. Sunt autē eius generis aliæ quidē duplices, quæ satione fiūt, & odoratæ sunt: aliæ simplices, quæ agrestes sunt, & admodū suauiter olent: aliæ ab ipsa natura albæ proueniūt, tam syluestres quàm satiuæ.

Hesperis, uiola à nobilitate Gallica dicta, Græco nomine inuēto (inquit Theophrastus) quòd noctu fragrātius spiret q̄ interdiu. nostris uocatur Giroflee, quòd caryophylli odorē naribus representet lōgè uiola alba fragrantiorem: qua dote inter coronamenta uenit.

Sed quando de uiola nobis est sermo, subit hoc loco ut dicā quod mihi inter legendum occurrit, Varronem de re rust. uiolam pro omni uiolarum genere accepisse, Et apricis (inquit) ut ibi uiolā seras & hortos facias. Atque hinc uiolaria ab eodē appellata libro primo de re rustica, capite tricesimo quinto, pro loco, uel parte aut area horti uiolis & floribus consita: Violaria, inquit, in fundo facere non est utile, ideo quòd necesse est è terra ad ea obruēda puluinos fieri, quos irrigationes, & pluuiæ, & tēpestates abluūt, & faciūt minorem agrū. Sic Virgilius quarto Georgicorum, Irriguúmque bibant uiolaria fontem. Eadem etiam floralia, à florum multitudine eidem authori appellantur: Nec minus, inquit, ea discrimi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

nanda in conserendo, quæ sunt fructuosa, ab ijs quæ sunt propter uoluptatem, ut quæ pomaria & floralia appellantur.

Viola altilis Barbaro ea est, quam uulgus nostrũ uocat Des armoiries. Dioscorides & Plinius Vetonicam coronariam appellare uidentur. Quidam etiã Britãnicam uocauere, quòd in Britannia sit frequẽs.

Inter huius generis flores annumerandi sunt quos Itali Caryophyllos uocant ab odore, nostri Des oeilletz: tantũ hoc interest, quòd satione & cura olitorũ tum odorẽ ac coloris uarietatem, tum etiam foliorum magnitudinem ac formam acquisiuerũt. Caueto autem ne cum uulgo huiuscemodi florẽ hyacinthũ appelles. Est enim hyacinthus Græcis, quod Latini uaccinium appellant: cuiusmodi memini me uidisse in nostris pratis Gallicis: crescit enim unà cum satyrio: sed odoratissimum florem gerit, propemodũ odore similẽ uiolæ altili, sed uehementiorẽ: & colore ac foliorũ ordine differt à satyrio, éstq; radice bulbosa.

Congeneres uetonicæ flores sunt quos uulgus uocat Des barberies, aut Des armoiries. Betonicam alteram putat esse Ruellius. ea uolũtaria magis est quàm altera: item etiam magis inculta, ut quæ in parietinis conspiciatur.

Narcissus etiamnum apud Italos in hortis est frequentissimus, noménque integrũ apud eos retinet. dictus autem flos, ἀπὸ τῆς νάρκης, hoc est à sopore & torpore, quòd eius odor, si diutius naso admoueatur, tandem mentis torporem inducat. Omittam hoc loco fabulam egregij illius pueri quem in herbam sui nominis conuersum à dijs fuisse poetæ fingunt: cuius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

rei qui plura desyderat, habeat in prõptu Ouidij Metamorphosin. Cæterũ quãdo hæc herba apud nos satis est infrequens, ut apud Italos autumnalis uiola, eius descriptionẽ subnectemus. Est autẽ dodrãtali altitudine, folio porraceo, multo tenuiore, & minore: caule herbaceo, glabro & concauo, altitudine supra dodrantem: flore albo, in medio croceo, & in aliquibus purpuræ aspectu, qui utplurimũ in coronamenta uenit, calicémque ueluti purpureũ habet, radicem bulbosam. Cætera requirito ex Barbari corollarijs in Dioscoridem. Plinius duo Narcissi genera facit. Theophrastus florẽ huic esse nigrum scribit: atque id de semine ipso, quod nigrum & prælongum esse constat, intelligendum esse Barbarus putat.

Calendulã nostri uocant Du soulci, quasi solarẽ cũ Cornelio Celso, aut solisequiũ, aut heliotropion dicere uelint. Quæ tamẽ an re uera ita appellari debeat, plane ignoro: nã ut hæc quidẽ herba cũ sole sese circũagere uidetur, ita permultos habet eius proprietatis flores sibi similes. Præterea quod à Dioscoride scribitur heliotropion, id etiã scorpiuron, hoc est scorpionis caudã, seu scorpioctonon, quòd serpentes enecet: itẽ etiã uerrucariã, quòd trita herba uerrucas sanet, appellari certũ est. Quæ omnia nostræ calẽdulæ haudquaquã conueniũt. Cæterũ flos subflauus & luteus, quẽ hîc describimus, propriè quidem calendula appellatur, quod nomen adhuc hodie Itali uulgo retinuerũt. appellãt enim illi florẽ omniũ mẽsiũ, Fior d'ogni mese, quòd quolibet mẽse & quibuslibet Calẽdis spõte renascatur, tã hyeme q̃ æstate. Quibusdam tamen Leontopodion appellatur: calthã esse conten-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

dit noster Ruellius. Violã autumnalem quidã uocant.

Baccharis herba fruticosa qua fascinũ depellitur: addiq; solebat in coronis apud ueteres. Vnde Virgilius, -& bacchare frontem
Cingite, ne noceat uati mala lingua futuro.

Aspera folia habet, magnitudine inter uiolã nigrã & uerbascũ: angulosus illi caulis est, cubitali altitudine, aliquatenus asper, adnata multa habens: florẽ autẽ gerit ex albo purpurascẽtẽ, odoratũ: radix est illi nigro ueratro similis, odore ferè cinnamomi. Ac ne quis putet nos bacchare carere, sane frequẽtissimã reperimus in margine fluminis Matronæ, in agris D. Mauro iuxta Parisios uicinis, sed nomen uulgare nobis ignotum est. Caueto autẽ diligẽter, ne pro baccharis dicas bacchar: est enim bacchar ea herba, quã uulgus nostrũ metathesi literarũ, ac diminutionis syllaba addita uocat Du cabaret, Græci asarũ appellãt: éstq; folio hæderæ, sed rotũdiore. Eius folio, carpo admoto utũtur nostræ mulierculæ ad febris ardorẽ depellẽdũ.

Exigit hic locus ut etiã de lilijs pauca disseramus, quando & quoddam liliorũ genus in coronas uenire solet, & omnia liliorum genera sunt odorata.

Lilium itaque, quod Theophrastus λείριον etiã uocat, Græci Crinon appellant, Du lis: ex Iunonis lacte natum quidam perhibent, respersa terra, dũ Herculẽ dormiẽtis uberibus admoto, mox post suctum digresso, lacte fluxit: ideóque à quibusdã Iunonis rosa dicitur. Fiunt etiã lilia purpurea arte hortẽsi, maceratis in fæce uini scapis, antequam serantur, mẽse Martio: & in scrobe circunfusis eadem fæce. Sunt & lilia rubra, à purpureis, ut opinor, differentia: nam spõte

in montibus Patauio uicinis, huiuſcemodi florem creſcentem uidimus. Cui etiam ſimiles uiſuntur hodie in horto Gaſparis à Gabrielis, uiri inter nobiles Patauinos lõge nobiliſſimi, & omnibus animi atque ingenij dotibus admodũ inſignis. Cui præter omniũ bonarũ ac liberaliũ artiũ perfectã cognitionem, hoc etiã laudis & gloriæ acceſſit, quòd omnes facultates ſuas (quibus inter cæteros cõtẽtiſſimus uiuit, nihil ut amplius expetat præter id quod habet) in hortuli ſui diligentiſſima cura inſumat: neq; uerò aut pecunijs aut diligentiæ parcat, ut omnibus etiã rariſſimis floribus ac fructibus, ex remotiſſimis orbis partib⁹ aduectis abundet: hãc ſibi laboris ſui extremã gloriã proponẽs, ut doctos omnes iuuet, & frequentẽ cum ijs de plantarum cognitione ſermonem habeat: ſe denique fœliciſſimum ratus, ſiquando aliquid, quod nobis ignotum fuerat, ante oculos proponat. Sed ad rem.

Eſt & aliud liliorũ genus, quod liliũ agreſte aut ſylueſtre uocatur, aut etiã liliũ marinũ, Græci Crinon agrion, & Hemerocallen uocãt: cuius flos in coronis præcipuus habetur, ſerebatúrque in hortis apud antiquos eius rei gratia. Folium, inquit Dioſcorides, & caulem habet lilij, porraceo colore, flores in caule per ſingulos exortus terni, aut quaterni erumpunt, lilij diuiſura: poſtquam dehiſcere cœperunt colore perquam pallido, radice bulboſa. Liliaginem præterea appellant nonnulli, uel liliaſtrũ, id lilium agreſte, quod nullum in medio crocum habet.

Quod autem nonnullis lilium conuallis, ſeu lilium conualliũ dicitur (de quo in ſacris literis multa: creſcit enim potiſſimum in uallib⁹ & receſſibus colliũ)

id esse putat Otho Brunfeltius, quod nos uulgo uocamus Du muguet. antiquis, quantum opinor, herbarum scriptoribus incognitum: tantum enim duo folia habet, aut ad summũ tria, polygonato ferè similia, quod quidam uocant Sigillũ Salomonis. Aliquibus tamen magis placet eam esse herbam, quæ Galeno & Dioscoridi Bubonium uocatur, à bubone, hoc est glandula inflammata, cui adalligata herba plurimum prodest: sed cærulei floris est Bubonium. præterea circa florem folia habet stellatim decussata. Itaque minus conuenit descriptioni.

Iris siue flãmula, Des flãbes, à cælestis arcus figura, quæ in florũ coloribus cernitur, tum etiã à foliorũ similitudine, quæ flãmæ linguas referũt, dicta. Quinetiam nonnulli gladiolum etiã appellauêre eadẽ ratione: unde in quibusdã Galliæ partibus nomen adhuc retinet: uocant enim Du glay. Radicem habet odoratissimam, quã uerno tempore in solis umbra siccatam, ac minutim cõscissam nostri in capsis suis recondere solẽt, ut uestimentis gratiã odoris conciliẽt. Cæterum quædam iris florem album gerit, quẽ cæruleo longe odoratiorem esse certum est. Reliqua ex Barbaro desumito. Nunc autem ad alios flores coronales ueniendum, qui nullius odoris sunt: sed tantum coloris uarietate & gratia oculos oblectant.

Calathiana, uulgo Des ancholies, æstiuas nectit coronas, pedali altitudine, herba folio turbinato, sempr inuerso, foris striato, albo aut cæruleo. quapropter in coronamentis expetitur. rustici uocant uulgo Des chaussons.

Amaranthus siue Amaranthũ, Du passeuelours,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

quasi flos immarcessibilis dicitur: diutissime enim colorem retinet. Est autem flos ille spicatus quibusdã magis, quibusdã minus, admodũ purpureus, aspectu pulcherrimus, nullius odoris aut saporis. Qui uino albo aut aquæ per horã immersus rubrũ colorem adfert.

Iouis flos, qui Græcis dios anthos dicitur, hoc est Iouis flos. uulgus uocat Des coquelourdes: colore tantum commendatur, inquit Plinius, licet sine odore sit & coronarius: & obseruatur semine, tamen æstate floret, non autem per hyemen.

Anemone, Passefleurs, uerbũ ipsum sonat herbam uẽti, quòd eius flos, dũ uentus flat, aperitur: dũ autem minus, clauditur. Ruellius Fremiũ uertit in Dioscoride, quibusdã tamen Fenion uocatur. Est autẽ duplex, satiua, quæ rursus multiplex est. Puniceos habet aliqua flores, albidos aliqua, aliqua purpureos: folia coriandri omnes habent tenuissimis incisuris diuisa, ad terrã inclinata, coliculos lanuginosos. De hoc uide Dioscoridis cap. 167. uulgo id nomen retinet, quod superius dictũ est. Est etiã alia anemone erratica, quã uulgus uocat Des coquerelles, quæ primo uere crescit, flore purpureo, quo nostræ mulierculæ solent tingere oua, quæ uocant Paschatis, Les oeufz de Pasques.

Petilius flos hactenus nobis ignotus, uulgo Beluedder apud Italos: apud nos, Oeilletz d'Inde, ou de Turquie. à Petilio Lucaniæ oppido, uel luco Beomano: uel à Petilia nobili Romana dictus. autumnalis quidẽ flos, perquã illustris, uersicolori luteo decorus, ut nihil præter odorem desyderet, striato calyculo, rosam imitante. Cæterũ minime fugax est, herbáque ipsa de qua prosilit, interdum arborescere uidetur,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

atq; in altissimam magnitudinẽ ascendere, sed quotannis emoritur, nullúmque solum refugit.

Flãmeã Phlogion Græci uocant: eã putat esse Ruellius quã uulg⁹ nostrũ uocat Des menues pẽsees. apud Italos nunus frequẽs est: folio Mercurialis herbæ, per ambitum crenato, cauliculo triãgulo intus cauo, leuiter striato, ex interuallis geniculatim foliato. nascitur coronis cõcinnandis, odore nullo quidẽ, sed cõmẽdato colore. prorogatur usq; in autumnũ. unde uiolã autũnalem quidã uocarũt, alij uiolã trinitatis appellari maluerunt, quòd tribus coloribus distincta sit.

Cõsolida minor, Græcis Symphytum minimũ, Des marguerites, quibusdam etiam Des pasquettes, similis quidẽ est illi consolidæ quæ in pratis passim crescere solet: sed hæc est satiua magis, & cultura elegantior apparet. Cuius tamen parũ meminerũt probati authores: sed tantum herbarij quidã & uulgus. Nam sunt apud Dioscoridẽ tantũ duo symphyti genera: alterũ petræũ, alterũ symphytũ simpliciter, quod intelligendũ de maiore. dicta cõsolida, quòd eius folia cõiunctas partes & cohærentes faciãt, quæ prius disiunctæ fuerãt. Symphytũ autẽ petreũ dictũ quòd in petris & locis saxosis nascitur: uulgus Buglã uocat, Du bugle. Est præterea aliud symphytũ magnũ, quæ consolida maior uulgo dicitur, De la cõsyre, folio hirsuto, angusto, oblongo, ad linguæ bubulæ figurã accedente. cuius radix ui astrictoria est prædita: quæ si ollæ ad ignẽ imponatur cũ dissectis carnibus, eas conglutinet, & ex multis frustis unam tantum partẽ faciat. Est item alia consolida, quæ media dicitur, ueteribus ignota: neque nunc quoque omnibus cognita.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Sed de coronariis floribus satis. æquũ est nunc ut ad aliam aream digrediamur, quæ odorata uocabitur.

AREA ODORATA.

Secũda hortuli nostri area odoratas herbas complectetur, quæ aut florem nullum habent, aut si quidem habeant, eo tamen non utimur in coronis, quin potius tota herba, quæ ex seipsa suauem odorem refert. Itaque ab abrotono incipiemus.

Abrotonũ, quod mas appellamus, uulgus nostrũ uocat De l'auroesne: sarmentosum est, amarũ admodũ, odore non usqueadeo iucundo, minúsque albũ quàm fœmina, semine tenui ac numeroso. Abrotonum autem fœminam quidã chamæcyparissum uocant, hoc est cupressum humilẽ: arborescit enim, & quandam similitudinem habet cum ipsa cyparisso arbore, sed albius est: unde etiã uulgo nomen retinet, Du cyprez: fruticat autem arboris specie, foliis seriphi modo minutim incisis: candicat circum ramulos. Qui etiã flores permultos gerit fulgoris aurei, atq; in summo comãtes. Eius autem sapor & odor abrotano mari admodum proximus.

Absinthiũ uulgus uocat De l'aluine, aliis appellatur Du fort, propter insignem amaritudinem: fortassis ob id quòd aloes saporem habeat, hoc est amarũ admodum. Quidam tamen nomen Latinum imitantes uocãt De l'absinse. non tam propter odorẽ conseritur in hortis, quàm quia sanitati commodum est.
Sunt autem absinthii tria genera. Aliud enim est Põticum appellatum, quod Græci βαρύπικρον uocauêre, quia minus sit amarum: cuius pastu pecora in Ponto

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

felle carere creditũ est. Est autẽ folio & flore multo minoribus quàm cætera absinthia, habétque facultatem astringentem admodũ, sed parum amarũ est: atque id esse puto quod uulgo Absinthiũ Romanũ appellamus. Aliud itẽ est absinthiũ marinum, quod & seriphiũ dicitur: nobis quidem ignotũ, sed tamen cuius semine quidã nos uti putauere, quam illi Barbotinam uulgo dicunt: qua condita utuntur aduersus infantium lumbricos. Crediderim tamen potius id semen eius esse absinthij, quod quidã Santonicum uocant, à Santone regione Galliæ, quæ uulgo uocatur Santonge, unde & herba Santonica à Columella est appellata: éstque odore iucundo, sapore minimum amaro. Cæterum, ut reuera dicam, id absinthium quo uulgo utimur, pugnat maxime cum descriptione Dioscoridis. Neque uerum absinthium audio apud nos reperiri: aut si reperitur, id quidem est apud Santones, aut circa Montempessulanum.

Galeopsis quoque non suauis, sed tetri potius odoris causa in hortis seritur, præsertim ijs quorum peritæ rerum hortensium mulieres curam habent: ea enim sibi nõnunquam medentur: Agripalmam uocãt, De l'agripaulme, frutex est thyrso ac fronde urticæ leuioribus, quæ detrita grauem fundunt odorẽ, flore purpureo, cacumine caulis aspero.

Amaracum pro maiorana, quæ & sampsychus dicitur, Plinius & Dioscorides accipiunt. Galenus autem sampsychum quidem maioranam appellat, sed amaracum aliud esse contendit: nempe idem cum ea herba quæ partheniũ Græcis, hoc est uirginalis, matricaria Latinis dicitur: quòd contusa matricis dolo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

res ſanet: uulgus noſtrũ uocat hãc herbã De l'eſpargoutte: à guttis ſpargẽdis, quòd eius folia trita & admota ori & auribus in dolore dentiũ, guttas pituitæ ſpargant & eliciãt tenuando. Eius herbæ deſcriptio proxime accedit ad artemiſiã: quapropter à quibuſdam etiã parthenion appellata eſt. Sãpſychus autem, ſiue Sampſuchus, pro maiorana quã uulgus uocat De la mariolaine, indubie ſumitur: ſed & Columellã & Pliniũ & Varronẽ, item etiã Virgilium, Lucretiũ, & Seruiũ, idem eſſe ſampſuchũ cum amaraco aſſeruiſſe uideo: quapropter quid de hac re certi affirmẽ, neſcio. Ait enim Virgi. 1. AEneid. -ubi mollis amaracus illũ Floribus, & dulci aſpirans complectitur umbra.

Quo in loco Seruius pueri cuiuſdã meminit, quẽ regiũ unguentariũ uocat, qui caſu lapſus dũ ferret unguẽta, maiorẽ ex confuſione odorem creauit. Vnde optima, inquit, unguẽta amaracina dicuntur. Sed hic poſtea in herbam ſampſuchũ uerſus eſt, quã amaracum uocat Virgilius. Hæc Seruius. Columella uerò, Gratáque (inquit) iam ueniant hilari ſampſycha canopo. De amaraco certe intelligit. Plinius item lib. 12. cap. 11, idem eſſe unguẽtum ſampſychinum cum amaracino aſſerit, quod idem etiã facit Dioſcorides lib. 1. cap. 67. Lucretius,

Aut amaracinis blandum, ſtactæque liquorem.

De illo oleo loquitur quod ex maiorana fieri ſolebat: atq; hinc prouerbiũ, Quid cũ amaracino ſui? Quocirca in tãta uerborũ controuerſia, cũ certi nihil affirmare poſſim, tantũ illud mihi ſatis fuerit explicauiſſe & quid parthenion, & quid ſampſychus fuerit.

Artemiſia, De l'armoiſe, ab Artemiſia uxore Mau-

soli regis, quæ sibi hanc herbã uendicauit, dicta. quibusdam magis placet ab Artemide regina Cariæ, uel ab Artemide Diana, quòd instar Dianæ parturientes adiuuet. unde à Græcis parthenis, id est uirginalis, primò appellata est, quòd uirgo dea illi nomẽ dederit: mox autem (inquit Barbarus) βασιλικὸν λάχανον, id est regiũ olus appellauere. Duplex autem est Artemisia: alia enim latifolia, quæ rursus duplex est: prima est folio absinthij, maiore & pinguiore: altera speciosior & pinguior. prima latioribus folijs & crassioribus ramulis: altera tenuior, exiguo flore, tenui, cãdido, graui odore. floret hæc æstate. Item est alia herbula exilis, singulari ramulo, flore tenui, abundante, & colore rutilo, quæ artemisia monocaulos appellatur: uincit hæc odoris suauitate antedictam. Alia est tenui folio, à Græcis leptophyllos dicta: est enim folio multo minore quàm altera, sed odoris & saporis eiusdẽ. Crescit autẽ locis maxime sabulosis. Est præterea alia artemisiæ species, quã Apuleius tagetẽ appellat.

Calamintha calaminthæ, siue Calamẽthe calamẽthes, siue Calamenthũ calamenthi, quidã putant eam esse quæ uulgo dicitur herba cati, De l'herbe au chat: quòd eius odore usqueadeo delectentur feles domestici, ut hac herba inuenta sese circunuolutent, & eã diutius attrectẽt. Quod si est, sanè erit tertia calaminthes descriptio, quæ in Dioscoride reperitur, quã nonnulli eandẽ esse cum galiopsi putant. Secundũ autem calamenthi genus, quod Dioscorides nepetam siue neptiam à Latinis dici asserit: folio quidẽ est origani, odore iucundo, multò inferiore menthæ.

Est autem triplex origanum, siue origanus, nempe

heracleoticus, ab Heraclea ciuitate Pōti, in qua est frequens: habet autē folia hyssopi, non tamen umbellam hyssopi modo, rotæ figura, & in orbem circumactā: sed multifidā, & uelut diuisam: semē illi in summis uirgis nō densum, non durum. Secundū origanum folio est prioris origani simili, sed candidiore, & id onitis dicitur. Est & syluestre origanū, folia antedictorū habēs, ramulos semipedales, graciles, umbellam anethi, in qua flores albi conspiciuntur. Cæterum subortum est nouum origani genus, folio sampsyci: id est maioranæ, Officinis & herbarijs cognitum, quo Occidui loco aliorū utūtur, uulgo Mariolaine sauuage, ou Mariolaine d'angleterre. est enim, quantum ex ipsis Anglis intelligere potui, apud Britannos frequentissima.

Tragoriganum Dioscoridi, & Heracliū origanum Plinio, collatis utrinq; deliniationibus, in neutro satis exacte designatis, ea erit herba (inquit Ruellius) quā uulgus nostrū nuper cœpit uocare Du mastic, ab odore. Frutice autem est serpylli uel origani, coliculis ramísque nō dissimilibus, folijs sampsuci, flore paruo, odorato in umbella, in qua propēdent incani hircorum uilli, unde ductum tragorigani nomen.

Mētha uerò, De la mēte, multiplex quidē est, à Græcis hedyosmos dicta, hoc est suaueolēs. mētha autē appellata, quòd suo odore mentē excitet. Sed quæ uera mēta dicitur, Du baulme, folio est pusillo, nigriore & longiore, caule rubro: neque adeò fruticat. Mēthastrū autem, maior mētha uocatur, hoc est, quæ caule altiore, & latioribus est folijs. Est & mētha aquatica, quæ à Dioscoride sisymbrium dicitur, & id duplex.

Sed ad nostrum pulegiū ueniamus, cuius est du-

plex genus. Aquaticum unū, alterū montanum. aquaticum uulgo pulegiū regale dicitur: montanum uerò multis poliū, folijs multò antedicto minoribus, flore cæruleo, caule recto, dodrātali, in quo differt à serpyllo. Græci glechona uocāt. Aquatico autē pulegio similis quædā planta in montibus & siccis locis crescere solet, quæ poliū montanū appellatur, Du pouliot sauuage: folio serpylli, sed paulo latiore, flore cæruleo: apud eum collē Lutetiæ uicinū frequēs qui Eritius dicitur.

Costus uel Costum uidetur quidem aliquantulum referre, & uel ex ipso nomine conuenire huic plātæ, quam uulgus nostrum uocat Du coq: est enim amara & odorata. Cæterū alijs rebus haud satis refert descriptionem Dioscoridis: quapropter commodius fortasse fuerit, si uulgarem plantam nostram pseudocostum appellemus: nam & Ruellius potius eam esse dicit, quæ siue siliquastrum, siue piperitis ab antiquis appellata est. Cæterum tria costi genera fecit Dioscorides solis natalibus tantum inter se differentia: fuit enim Arabicus, Indicus & Syriacus costus: Plinius uerò nigrum & album costum facit.

Hyssopus siue hyssopū, De l'hyssope, inter odoratas herbas etiamnum annumerabitur, quanquam tamen iusculis condiendis etiā commoda sit. sed & floris cærulei iucunditate coronamentis prodest: habet autem odorem satis acutum. Plinius lib. 25. cap. 11.

Nardus Celtica, ea est, authore Marcello, quam hodie lauādulam uocamus, De la lauande: dicta quidē Celtica, non quòd crescat, aut frequens sit in nostra Gallia circa Alpes: sed in Liguriæ montibus circa Genuam, in Gallia comata, uersus Apenninum montem:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

item etiã in Pannonia. Lauandula autem dicta, quoniã magnum uectigal Genuẽsibus mercatoribus præbet quotannis in Africam eam ferentibus, ubi lauandis fouendísque corporibus Libes ea utuntur: nec nisi decocto eius abluti, mane domo egrediuntur. Hæc Marcellus in Dioscoridem.

Ozimõ, regia herba, siue basilica aut basilicon à Liguribus uocata, Du basilic, fragrãtissimi & uehemẽtissimi odoris, unde nomẽ accepisse credimus, nẽpe à uerbo Græco ὄζω, quod significat redoleo. Ocymõ autẽ (ne quis fallatur) ab ὠκὺς dictũ, hoc est, à celeritate nascẽdi, est id quod in tritico & segetibus succrescit, ac sæpius ipsas segetes suffocat: uulgus nostrũ uocat De la dragee aux cheuaulx: éstque lẽticula & uicia simul cõmista. Ocymũ, inquit Varro libro primo de re rustica, capite tricesimoprimo, dictũ ab ὠκὺς, quod est celer. quia aluũ bubus citet, & ideo ijs datur, ut purgẽtur.

Ocymastrum Latini uocant eam herbã quæ Dioscoridi dicitur acinos. uulgus nostrũ uocat Du basilic sauuage, quòd plane ocymum imitetur, tenuibus enim siccísque surculis est, ocymo similis, odorata, sed hirsutior: qua etiã coronæ factitantur. unde Plinius acinum & coronarum causa & ciborũ serere AEgyptios tradit: epimetron uocat Theophrastus.

Saluia Latinis & Plinio, Græcis elelisphacos, De la saulge, dicta quòd saluos nos seruat & efficit. Est autem duplex: maior quæ & latifolia dici potest, uirésque minus efficaces habet: & minor, quæ uulgo frãca dicitur, De la saulge frãche, à Theophrasto sphacelus appellata: quæ à multis putatur esse lauãdula: de qua prius dictum est: quã quidam nardũ Celticã

putarunt, cum potius pseudonardus dici debeat.

Satureia, De la sarriette, quibusdam etiam Thymbra appellatur, à qua Thymbræũ Apollinem cognominatum putant: frequentior in iusculis quàm sertis aut coronis. Ouidius,

Sunt qui præcipiant herbas satureia nocentes Sumere. Columella autem Thymbrã à satureia separat. De hac uerò Plinius lib. 19. cap. 8, Est & alia thymbra perpetuò uirẽs, uulgo appellata Sarriette d'ãgleterre, facultate multo calidiore quàm prior, folíjsque similibus, sed strictioribus & lõgioribus paulò, atque in ambitũ serratis. Quã plantã memini me uidisse in horto amplissimi Cardinalis Parisiensis.

Ruta, De la rue, quam Græci peganon uocant. Duplex est, mas & fœmina. Plinius lib. 20. cap. 13. Est itẽ ruta satiua omnibus nota, quæ odore & gustu pestilenti aeris inspirationi medetur: præterea etiã agrestis ruta, quæ à pharmacopolis Armel uocatur, Arabico nomine, éstque tetri admodum odoris.

Tanacetũ Plinio ea est herba, quã uulgo uocamus De la tanaisie, ne quis fortasse putet eam esse quæ Atanasia dicitur Dioscoridi: illa enim eadẽ est cum ambrosia, quam antiqui cibum deorum fuisse confinxerunt, unde etiam immortalitatem præbere dicta est.

Chamæmelum, De la camomille, quòd eius mali, quod curtipendum uel capendutum uocamus, odorem habeat, Græcis anthemis dicitur. Cuius sunt tria genera, floribus tamen inter se diuersa.

Thymus, uel etiam Thymum, Du thyn, apum mellíferarum pabulum. unde Virgilius,

Dúmque thymo pascentur apes, dum rore cicadæ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Sunt autem eius apud Hermolaum Barbarum genera duo: candidum, quod radice est lignosa, & in collibus nascitur, éstque omnium optimum: alterum nigricante flore, minoris pretij.

Est etiã epithymũ, siue epithymus, quod thymi cuscutã conuertere possumus: dictũ, quia thymo superfloreat. Cuscuta enim, siue cõuolulus Dioscoridi, si ramos thymi in hortis uicina apprehẽderit, sese ita circũligat ipsi thymo, ut etiã ab ipsa eadẽ thymi radice nutrimentũ sibi familiare accipiat, atq; etiã floreat quẽadmodũ ipse thymus, & uires etiamnũ similes à thymo mutuatur, interdũ quidẽ maiores & uehementiores, quod idẽ aliquãdo facit in hyssopo & saluia.

Prasium Græcis, marrubiũ Latinis, quod nomen etiam uulgaris sermo retinet, Du marrubium. Duplex quidem est: albũ quod odore est iucũdo, sapore amaro: hinc obstructiones potentissimè liberat. Aliud uerò nigrum, odore fœtido, & folijs nõ usqueadeo albis, Græci appellant balloten, nos marrubium commune, uel marrubiastrũ. crescit enim passim in agris circa margines itinerum: utrunque autem marrubiũ, præsertim ballote, folia mẽthastri habet, sed paulo maiora. Est aliud prasij genus Theophrasto, quod est folio herbaceo, & incisuris altioribus, serratis, reliqua autem candido prasio simile: sed hoc Theophrasti prasium Officinæ uocant prasium uiride.

Stachys frutex marrubio similis, paulo tamen longiora habens folia & plura: præterea modicè hirsuta & dura, iucundi odoris: saluiã montanam, & mollem saluiam & nauiculam uocant.

Melissophyllon, uel meliphyllon, De la melisse, di-

ctum à Græcis quasi folium apium, & melleum, siue mellitum folium, Latinis apiastrum. nõ quòd syluestre sit apium, quemadmodum mentastrum, ut Valla existimauit, sed quòd apibus iucundissimum sit: unde hac herba solent confricare aluearia ipsi rustici, siquando apes reuocare cupiũt dum aufugerunt: quẽadmodũ etiam dũ cupiũt eas exire, confricant ea herba quæ cotyla fœtida appellatur. Cæterum id apiastrum etiã à Latinis citrago nominatur, quòd trita malum citreum oleat, quod uulgus uocat Vng citrõ.

Orminum, siue etiam Horminum, De la toute bõne, Plinius putat esse quam Latini cuscutã, hoc est, syluestrem asparagum uocant. Est autẽ horminum hortẽse & agreste. Hortensis autẽ hormini folia sunt latiora & albidiora, agrestis nigriora & strictiora, utriusque caulis quadrangulus. Quidam tamen negant id olus hortẽse, quod horminũ uocamus, esse uerũ horminum: cuius opinionis est episcopus Megalonensis, uir cum multarum rerum cognitione insignis, tum maximè de herbariæ rei scientia bene meritus. Sed ut ad rem redeamus, hortensis hormini flore & semine in dolio uini, dum adhuc feruet, imposito, aiunt gratiã maximã conciliari ipsi uino, & gustum referre uini odorati & Cretici, quod uulgo maluaticum uocant.

Anethum, De laneth, marathro ferè simile cõspicitur, umbellámque odoratam gerit, floribus luteis undique refertã, quos siccatos in sole, & capsis suis impositos, nostræ mulierculæ in summis delicijs habẽt, ad uestium odorem, atque etiã linteorum. Sed nunc ad aream olitoriam ueniendum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

AREA OLITORIA.

Tertiam hortuli nostri aream olitoriã appellabimus, nempe in qua uarij generis olera reperiuntur, quibus tum in acetarijs, tum etiã in iusculorũ condimentis utimur. Quapropter duos eius areæ puluinos faciemus. Alterum quem acetariũ uocabimus, in quo herbas eas recensebimus, quibus crudis, & oleo, aceto ac sale conditis uescimur, præsertim æstate. Alterum quem condimentarium dicemus, in quo eas etiam referemus, quibus in condiendis iusculis, uel ad saporis gratiam, uel etiam ad uentrem soluendum utimur. Ac primum de acetarijs dicendum.

PVLVINVS ACETARIVS.

Primũ igitur declarabimus quid acetariũ: deinde uerò ad eas herbas, quibus acetaria fiunt, ueniemus.

Acetariũ, Vne salade, ab aceto fortassis deductũ est, quòd herbæ ipsæ cum aceto & sale ederẽtur: quẽadmodum salita uulgo, tum apud nos, tum etiam apud Italos appellatur à sale. Plinius uerò ab accipiendo acetarium deduci uidetur innuere lib. 19. cap. 4, Horti (inquit) maximè placebant, quia non egerent igni, parcerẽtque ligno. Expedita res, & parata semper: unde & acetaria appellantur. Itaque ab accipiendo deduci uidetur, quòd ex ipsis hortis expeditæ herbæ, & paratæ semper in usum nostrum à nobis accipi possunt. Iam ad ipsas herbas descendamus.

Lactuca, quam Græci Thridacem uocant, Laictue. Dicta (inquit Palladius in Ianuario) quòd abundantia lactis exuberet: quod quidem lac uentrẽ leniter

mouere dicebatur: unde apud ueteres in primis epulis offerebatur Martialis,

Prima tibi dabitur uentri lactuca mouendo

Vtilis. Cæterũ lactuca est agrestis & hortẽsis: agrestis quidem alia est, quam nonnulli pro uera endiuia ostendunt. Quædam uerò quæ chondrilla uulgo dicitur, atque ea est quæ materno sermone à nostris appellatur Du laictrõ: folio quidem cichorij, latiore tamen, albiore, & minus inciso, sed lactescit quẽadmodum lactuca. Hortensium autem lactucarũ quædam sunt sessiles, crispæ, & capitatæ, quas uulgus uocat Des laictues en põme: quoniã dũ percreuerũt, folia earũ ueluti mali cuiusdam speciẽ rotundã præ se ferunt. quædã altè assurgunt, & eæ quidẽ omnes, dum grãdiores sunt, amarescunt. Est etiã lactuca crispi folij, inquit Columella, cap. 3. lib. 11. quæ Ceciliana & Betica dicitur, à regionibus in quibus crescit.

Seris Græcis, ea est quam Latini intybum, siue intybã, siue intubũ uocant, nos uulgo ab intybo nomine corrupto uocamus De l'endiue. Vnde prouerbiũ ab eius amaritudine deductũ, Intyba successit ambrosiæ. Sũt enim, inquit Virgilius, amaris intyba fibris. quæ tamen eradicata, & terra obruta amaritudinẽ deponũt: id enim ab olitoribus didicimus. Eadẽ herba Celso uocatur etiã ambubeia, & quibusdã Italis scariola. Est autem duplex, satiua & agrestis. Satiua rursus etiã duplex, latifolia, quã cichorion domesticũ uocamus: angustifolia, quæ (ut prius dixi) Endiuia uulgo dicitur, nomine corrupto ab intybo. Erratica uerò, siue agrestis intyba proprio nomine cichoriõ appellatur, De la chicoree: quã etiã ab insigni amaritudine Græci

picrida uocauêre: est autẽ duplex, quẽadmodũ prior.

Hieraciam maiorẽ uulgus nostrũ uocat luteã, uel croceã cichoreã, à similitudine quã habet cũ intybo. nanque caulem emittit asperum, subrubrum, spinulis horrẽtem, intus cauum, folia ex interuallis rariuscule laciniata, flores in oblõgis capitulis luteos. Hieraciam Græci uocant, quoniam accipitres scalpendo eã, succóque oculos tingendo, obscuritatem discutiant.

Hieraciæ minori etiam uulgus nostrum cichorij aut intybo nomen dedit: uocãt enim rustici De la cichoree, ou Endiue sauuage. nã folia ex interuallis habet diuisa, cauliculos teneros, uirẽtes, in quibus flores lutei circinantes emicant.

Cicerbitam Latini, atque adeò Columella, Græci sonchõ appellant quandã intybi, siue ambubeiæ speciem, atque etiã lactucæ: nam & lacte abũdat, quæ antiquis esui erat, & in hortis serebatur. Est enim mollis & esculẽta, nunc autẽ nobis neglecta, & tantũ cuniculorum cibo commendata: uulgus uocat Du laceron. Est & præter hãc etiam altera agrestis herba, huic propemodũ similis, sed animalibus ingrata propter spinosa folia. Huius quidem herbæ speciem esse crediderim, quam appellamus à foliorum figura Dẽtem leonis, sed in caulẽ non assurgit. uulgus nostrum uocat Du pisse en lict. est enim syluestre intubi genus: quapropter eam Plinius inter genera cichorij annumerat, appellátq; hedypnoida libro uicesimo, cap. 8.

Malua, Des maulues, à molliẽdo dicta, quasi molua, inquit Varro, quòd aluum molliat. Ea enim utebantur antiqui etiam in acetarijs cum lactuca ad soluendam aluum. Vnde Martialis,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Vtere lactucis, ut mollibus utere maluis.

Idem libro decimo,

Exoneraturas uentrem mihi uillica maluas
Attulit, & uarias, quas habet hortus, opes.

Et nos quoque hodie maluarum decocto uti solemus in clysteribus ad aluũ ciendã & urinas. Desijt enim satiua esse malua. Erraticarũ autem maluarũ quædã est pumila, & humi serpens, fértque flores ex cæruleo purpurascentes: quædã altius attollitur, & arborescens malua appellatur. Quædã est etiam quæ flores ueluti rosæ similes autũno gerit, quos uulgus uocat Roses d'oultre mer, ut prius à nobis dictum est.

Est & alia maluarũ species, quæ foliũ mollius, & duplo crassius habet, quàm ipsa malua simplex, unde nostris bismalua appellatur, Des guimauues: Græcis ebiscus, siue ibiscus, atque etiã althæa dicitur. Virgil.

Hædorúmque gregem uiridi compellere ibisco.

Hoc est, ut quidã interpretantur, bismaluæ caulibus: arborescit enim in tãtam altitudinẽ, ut apud germanos agros culmina domorũ pertingere uideatur. Hoc autẽ caule utebantur pastores, quòd flexilis esset, neque adeò durus, ut tactu animalia offendere posset.

Est præterea alia maluarũ syluestriũ species, quæ Græcis alcæa dicitur, frequens in sylua D. Mauri iuxta Parisios: folia habet maluæ, sed incisa magis, ád uerbenacam accedentia: caules tres aut quatuor habet, cortice canabino uestitos. Videto Dioscoridem.

Acãtha, siue Acãthos, siue Acãthus, inter herbas emolliẽtes hodie usurpatur, quẽadmodũ & malua. Quapropter succurrit, ut hoc loco à nobis describatur, quãquã in acetaria non ueniat. Hãc autẽ uulgus brancã

ursinam appellat, nisi mauis dicere brancã hircinam. Folia enim habet cornibus hircorũ similia. Cæterum emolliendæ alui facultatem retinet, unde à Virgilio mollis acanthus dicitur, & à medicis inter quatuor remollitiua, quæ appellãt, annumeratur: quibus utuntur in decoctione clysterũ. Plinius lib. 22. cap. 22, Acanthos (inquit) est topiaria & urbana herba, elato longóque folio, crepidines marginũ assurgentiúmque puluinorum toros uestiens. Duóque eius genera facit, aculeatum & crispum. Porrò acanthi folio ueteres ob pulchritudinem & figuræ elegantiam epistylia communiebant, & uestibus pretiosis figuram acanthi foliorum circuntexebant. Vnde Virgilius,

Et circuntextum croceo uelamen acantho.

Oxalis uulgo nota, De l'ozeille, à sapore acetoso dicitur, unde adhuc Italis acetosa appellatur. Multiplex quidẽ est: satiua, quæ latiora folia habet, caulem uersus pediculũ rubescentem, atque eius tum in acetarijs, tum etiam in iusculis usus est. agrestis, quæ multo minora & numerosiora folia habet: quam uulgus uocat De la uinette, à succo quodã uinoso. ea autem nostræ mulierculæ in ardore febriũ utuntur: cõtusa enim, & cum sale carpo imposita mirè refrigerat. Sed tã agrestiũ quàm satiuarũ sunt rursus multæ aliæ species.

Portulaca, Du pourpier, quibusdã etiã De la porcelaine, Græcis andrachne dicitur, uulgo nota: habet subrotũda folia, crassa, qualia in aizoo maiore uidemus: éstq; maior & minor, quæ foliorũ magnitudine tantũ inter se differunt. Est & portulaca quæ aquatica dicitur, folia tenuiora habẽs & latiora, florẽ item cæruleum & rotundum: præterea altius attollitur.

Bipinnella, De la pimprenelle, dicta quòd folia habeat circũ ipsum cauliculũ alternatim diuisa, ac semper gemina, ut ueluti in duas pinnas assurgere uideãtur. Est autẽ herba huic propemodũ similis, quæ Græcis empetron, Latinis saxifragia dicitur: quòd in locis petrosis nascatur, & frãgendo in uesica calculo plurimum sit utilis. Cæterũ hoc differt bipinnella à saxifragia, quòd hæc pilosa folia nõ habeat, illa uerò maximè: præterea bipinnella (præsertim quæ uera est) trita cucumeris odorẽ refert: quẽadmodũ & alia pratẽsis herba, quæ uulgo ulmaria dicitur, quòd ulmo similia folia gerat: præterea cõfractus bipinnellæ caulis, ueluti neruũ quendã in medio habere uidetur, cuiusmodi in plãtaginis folio cõfracto apparere solet. quæ omnia signa saxifragiæ non insunt: quinetiã ipsa saxifragia flore (qui albus apparet) decidẽte, aculeo caret: quẽ habet illa quæ geraniõ Dioscoridi, Officinis collũ gruis, siue acus pastoris dicitur: habet etiã folia ad bipinnellæ figurã tẽdẽtia, præsertim quæ minor est, & humi serpit: uulgus uocat De l'herbe Robert.

Vtimur etiãnum in acetarijs ea herba, præsertim condita, ut solet capparis, quæ Græcis Crethmon, siue crithmõ, aut crithamõ dicitur, à seminis figura quod (præsertim hordei) crithen Græci uocant: éstque empetri, hoc est saxifragiæ species: Latinis batis, siue baticula dicitur: uulgus nostrũ appellat De la bacille, De la creste marine. Itali del fenoechio marino. plurima inuenitur cõdîta sale & oleo apud pharmacopolas.

Olus cordum satiuam batim uocat Columella, quasi serotinum, quòd nõ, nisi appropinquãte uindemia, condiatur. alioqui enicat ferè in marinis scopu-

lis & crepidinibus inaccessis.

Et quando capparis nomen nūc incidit, cōmodius est ut de ea etiā tractemus. Capparis igitur frutex est ramosus, per terrā sparsus: ab radice una interdum duodecim, nonnunquā etiā triginta ramos producēs: ubi iam grandior est, spinas acutas profert: atque ob id à nōnullis cynosbatos, hoc est sentis caninus dicitur, de quo prius latius dictū est. Folia autē mali cotonei gerit, florē oliuæ similē: qui conditus, quēadmodum prius in crithmo diximus, cum sale & oleo, saporis est optimi: & acetarij uice per hyemem à nobis editur: uulgus nostrū uocat Des cappres. Cæterū stolones etiā gerit, longos tres aut quatuor cubitos: crescit maximè in ruderibus & coagmentis lapidum.

Asparagus, Des asparges: duplex quidē est, altilis & hortensis, stolones oblōgos producēs, qui facillimè & celerrimè quidē coquuntur: ac deinde aceto & oleo conditi, primis mensis edi solēt pro acetarijs. hinc prouerbiū de re, quā celerrimè perfici dicimus, Citius quàm asparagi coquātur. Est & asparagus erraticus, qui ueluti lignescit, & spinosa folia habet, profértq; stolones admodū exiles: qui si in hortos transferātur, nunquā grati sunt saporis. Satiuū autē asparagum Columella à rusticis suis antiquis corrudā uocari dicit. Quo in loco subit ut obiter illud adnotem, antiquos asparagorū nomine usos pro omnibus herbarū, arborū, aut fruticum stolonibus, aut si mauis dicere, turionibus: uulgus nostrum uocat Des reiectons, qui ab antiquis edi solebant acetariorum uice, habebantúrque in summis delicijs: Græci ἀκρόδρυα uocauere.

Cardamum Græci, Latini nasturtium appellant,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Du cresson alenois. Dicitur autem cardamum ἀπὸ τῆς καρδίας, quoniam cor fouet: & in syncope illa, quam medici cardiacā uocant, plurimum ualet, nempe dū uires alicui repēte deficiūt, ut animo linquatur. Nasturtium autem appellatum est à naribus torquēdis, quòd odore & seminis acrimonia sternutamēta prouocet: unde etiam à quibusdam Gallis uocatur hodie Du nasitort: semen autem habet simile sinapi, folium erucæ diuisura, sed & sapore & odore acri.

Est & aliud Nasturtiū aquaticum, à quibusdā cardamina appellatum quòd sapore sit cardamo simile. Quidā eam herbā esse putāt, quæ Græcis Siō, Latinis Lauer dicitur: unde literarū metathesi pro uerla berula postea dicta est corruptè: uulgus uocat De la berle. habet autē folia utrinq; pinnata, saporē uerò sisymbrij, quod uulgo balsamita dicitur: éstq; folijs mēthæ, sed maiorib⁹: nā de priori sisymbrio Galeni intelligo, quod ueluti pseudomētha, uel mēthastrū appellatur.

Sisymbrium autem alterum Galeni, quod aquaticum est & syluestre, & à quibusdam cardaminam appellari dicit, quòd cardamo simile quiddam gustu præ se ferat: omnino putarim id esse, quod nostri crescionem, à crescendi celeritate appellant Du cresson: cuius sanè maxima est apud doctos contentio. Hermolai enim argumento id quidem olus non potest esse, quod Sion à Dioscoride & Galeno describitur, quanquam sanè in eisdem aquis cum Sio crescere utplurimum soleat: sed Sion imbecillioris caloris est, præterea leuiora & tenuiora folia habet, & odorata, erucæ similia dū grandescit. Sisymbriū autē siue crescio, calidum est maximè, ut etiā menses & Vene-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

rem cieat: præterea folia habet crassiora & breuiora ac rotundiora, minúsque odorata, neque incisa.

Eruca Latinis, Græcis euzomos, quoniā iura commēdet, uulgo De la roquette: dicta quidē salax poetis, quòd Venerem moueat sua caliditate: idcirco lactucæ iungitur in cibis, ut contrariā uim tēperet. Est autē simillima huic herbæ, quæ in uallis nostræ urbis frequētissima est, potissimum ad D. Iacobi & Michaelis suburbia: fœtet autē mirū in modū, & florē luteū gerit, appellatúrq; Erysimon Græcis. Hæc autem eruca hortensis, qua Itali maxime utūtur in acetariis & epulis, flore est paulo pallidiore: cæterū trita rapum olet, neq; grati odoris mihi unquā uisa est. Itaque eandem prorsus existimem fuisse cū nostra uallari herba: sed hæc agrestis & inculta est, folióq; lōgiore & acuminato: illa uerò satiua & hortensis, folio obtusiore, latiore & breuiore, & minus inciso. Est præterea alia eruca, quæ proprio nomine agrestis eruca dicitur, passim in nostris uitibus crescens, folio satiuæ simili, strictiore tamen & minore, flore luteo, quæ præsertim circa Calēdas Iunii erūpere uidetur è terra: nā alio tēpore uix reperitur: eius enim semē diutissimè in terra asseruatur, priusquam germinet.

Senecio, Du senecon, etiā in acetariis gratissima est, quanquam à nostris rarò assumatur. est folio erucæ, flore luteo, qui tandē ueluti in pappos euanescit, quos uulgus puerorū appellat Barbe dieu. Græcis dicitur Erigeron, hoc est uernus senex, uel cito aut uere senescens, quòd cito in pappum & lanuginem abeat.

Lapathum Græci, Latini Rumicē, Barbari Lapathium uocant eam herbam, quæ uulgo Parella dici-

tur, De la parelle, De la patiẽce. Huius autẽ quatuor genera facit Dioſcorides: quorum omnium folia, ſemen & radix ad ulcera cacoethe (quæ etiam malefica ulcera capitis manantia uocantur, La male tigne) mederi optimè certum eſt. deterſoriam enim facultatem habent admodum efficacem.

Lapathum autem ſatiuũ multiplex eſt: aliud enim eſt quod folia oblongiora & latiora habet, atq; id quidem uulgus uocat De l'ozeille: de qua prius in oxalide. Aliud eſt folio multo breuiore & ſubrotundo, quam uulgus uocat, Ozeille de Tours: atq; ob hoc quidam Lapathium rotundum appellauerunt. Eſt & oxylapathũ, dictũ quidẽ à ſaporis aciditate, non autem à foliorũ acumine, ut quidã putauerũt, qui Lapathiũ acutum uocant, ab acutis folijs: atq; hoc quidem Picardi uulgo nominant De la ſurelle.

Aliud autem lapathum eſt agreſte & erraticum, quod quidem in pratis, ſyluis ac montibus frequentiſſimum eſt, habétque folia plantagini ſimilia.

Eſt item aliud lapathum maius, quod Græci Hippolapathum uocant, quaſi lapathum magnum, non quòd aliquid habeat cum equo ſimile: ſed quòd tantum ſit omnium maximum. Id enim ſolent gratiæ in ſuis uocabulorum compoſitionibus obſeruare Græci, ut quas res magnas, aut amplas facere uolunt, equi aut bouis appellatione declarent: quemadmodum in hipposelino, hippomarathro, bugloſſo & buphthalmo uidere eſt. Atqui hoc quidem lapathum maius latiſſimum folium habet & longiſſimum, ſemen & radicem rhabarbaro ſimilem: hoc tantum folia inter ſe differũt, quòd folia rhabarbari parte inferna incaſa

ſunt, & ad pediculum minus lunata. Creſcit potiſſimum in aquis, unde etiam hydrolapathum à Græcis dictum.

Borago, boraginis, Des bourroches. Cuius floribus cæruleis utimur in acetarijs delicatioribus, quibus etiam conditis pro cibo delicatiſſimo ueſcimur. Omnes in ea opinione ſunt, ut ea herba ſit quæ antiquis dicebatur bugloſſa, ſiue bugloſſum, aut etiã bugloſſus, hoc eſt bouis lingua: quòd linguæ bubulæ ſimilia folia habeat. Sed floris ſimilitudine inter ſe aliquantulum differunt. Faciemus itaque duo bugloſſi genera: atque alterum quidem, minus bugloſſum uocabimus, eritque uulgaris noſtra borago: alterum uerò, maius, quod alio nomine circion à Dioſcoride appellatur. Atque hinc illud eſt, quod Cato in libris de agricultura admonet, inſitioni admouendum folium linguæ bubulæ, ne aqua intromittatur: quod quidem de boraginis noſtræ folio intelligendum: latius enim folium habet, quàm quod circion dicitur: eius enim circij folium triquetrũ eſt, & oblongius atque etiam albicans: floréſq; amariores gerit, quàm ipſa borago, quæ & folia habet nigriora, & flores dulces. Quapropter Barbarus, cum de bugloſſo agit, illud ſemper addit. Quæ uulgo Borago dicitur. Dicta quidem borago, ut quibuſdam placet, quaſi corogo, quòd ex uino pota animi lætitiã augeat, unde Græcis Euphroſyne appellata. Eſtque melancholicis optima ad animi lætitiam conciliandam.

Cerephyllũ, Du cerfueil, dictum quòd cerea folia, hoc eſt flexibilia, uel cerei coloris habeat. Caue autẽ ne pro cerephyllo, ſerpillum dicas, ut nonnulli uo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

luere. nam serpillum id est quod passim in uiis agrestibus serpit, unde etiam nomen traxit, uulgus uocat Du serpoulet. Quod autẽ Plinius ait Cerephyllum à Græcis etiã Pæderota appellatũ, id quidẽ nescio quo iure affirmet. Audio enim eã herbã quæ Græcis Acanthos, uulgo Branca ursina appellatur (cuius folio ueteres epistylia insignia reddebãt, quòd in quáuis formã flexibile esset) etiã pæderota appellari: hoc est puerilẽ, quòd ea pueri ludentes oblectarẽtur & gesticularẽtur, quẽadmodũ lappæ maioris folio, quæ ob id personata dicta est: quòd ea herba ueluti personas facerent pueri, uultu operto & obducto ipso folio.

Tarco, uulgo Du targon, herba ueteribus incognita, quæ hortulanorũ diligentia & industria nobis in usu uenit: folio est hyssopi, lõgiore tamen: quod dum editur, saliuam prouocat sua caliditate: estur in acetariis cum sale & oleo.

Fœniculus, siue fœniculũ Latinis, Du fenoul, Græcis Marathron dicitur, solétq; dũ adhuc tenellũ est, neque dum in caulem assurrexit, in acetaria uenire: non enim altè assurgit, appellatúrque fœniculus dulcis: quæ quidem dulcedo inest semini, & toti plãtæ, tum à solo, tum etiã à satione. Est & aliud fœniculũ maius, quod ueluti arborescit, & à Græcis Hippomarathrũ uocatur, ea ratione quæ prius dicta est in hippolapatho. Aliud est insuper quod nunquam attollitur in altam magnitudinẽ, & minora folia habet ad folia anethi accedentia, quàm fœniculũ commune, uocatúrq; id à Græcis meon, uulgo autem fœniculus tortuosus dicitur. Quinetiam aliã quandam herbã pratensem, daucum creticum, & folio, & um-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

bella referentem audio à nostris uulgo fœniculum porcinum appellari, quòd folia fœniculo similia habeat, & porcis saginandis prosit. Cæterum (ni fallor) ea est quæ peucedanum Dioscoridi dicitur, Latinis herba stataria. Mittit enim peucedanum tenuē ex se caulem, gracilem, fœniculo similem, & circa radices densa, copiosáque coma foliosum.

PVLVINVS CONDIMENTARIVS.

Cramben Græci, Latini Brassicam appellant Des choulx, quasi caules dicere uelimus: quo etiã nomine à Catone appellata est Brassica, quoniã nulla temerè herba caule fit amplior. Sunt autem brassicarũ multæ species, quas qui persequi uelit, tum à differentijs ipsarũ, tum etiam à facultatibus, infiniti propemodũ fuerit laboris. Est enim rubra, alba, & uiridis brassica, quæ omnes eandē facultatē habēt. Est itē Theophrasto brassica crassa, item etiam læuis, quæ à Græcis Leiophyllos dicitur: & agrestis, quæ omnium efficacissima est, crescítq; locis maritimis & præruptis. Est insuper crambe capitata, Des choulz cabuz, omniũ in cibis delicatissima: quæ quidē Columellæ, & alijs rei rusticæ scriptoribus tritiana dicitur. Plinius Lacuturres uocat à loco in conualle Aricina, ubi quondã fuit lacus & turris. Appianã brassicam uel Græco cognomine Selinoidem uocat Cato, quã nos uulgo dicimus Choulz crespes. Sabellicam siue marucinam appellat Plinius, rubrã, medicamētis aptã, uulgus nostrũ Des choulx rouges. Quinetiam alia est quæ à Græcis crãbe thalattia, Latinis brassica marina appellatur (crescit enim locis maritimis frequētius) quæ

à Plinio Olus marinũ dicitur: uulgus autẽ nostrum soldanellam uocat. est enim consolidandæ rupturæ admodum commoda & utilis. Cæterũ brassicam ex lachrymis Lycurgi quidam natam fuisse dicunt: unde etiam ad ebrietatem plurimum ualere putant.

Atriplex Latinis, Græcis Atraphaxis, uulgo Des arroches, Des bõnes dames, quidã ab atrore dictũ putãt: quidã uerò imitatione Græcæ uocis atraphaxis. Olus atriplicis, inquit Columella lib.11, quod Græci uocant atraphaxin, circa Calendas Octobris obrui debet. A nonnullis etiãnum chrysolachanum dicitur, hoc est olus aureũ: quòd quædã atriplicis species sole lucente, aureũ colorem oculis referat. Est autẽ triplex eius oleris species: quoddã enim albũ inuenitur, quoddã etiã rubrum, aliud uerò uiride. Sed omnium eandẽ esse in purgando uentre facultatem certum est: súntque omnes semine foliaceo.

Est & olus atriplicem referens, cuius tamen folia primis uitæ rudimentis, cũ adhuc silet caulis, in orbem circinnantur: uerũ cum emicuit, iam adulta, in acumen exeũt, & ima pediculi parte laciniãtur, cauliculo cubitali, lacte pauco madente, quibusdã ramulis brachiato, flore luteo, auri colorem imitante, calyce paruo, in quo lactucæ semen continetur. nostrũ uulgus Chrysolanum, uel Chrasalinam uocat. Sunt qui crassulam minorem appellare uelint: nescio an ad chrysolachanum referri debeat.

Syluestrẽ præterea atriplicẽ Officinæ nostræ uocãt herbã in uitibus & cultis spõte nascentẽ, quã tamẽ quidã putãt esse syluestris bliti genus: ea pauperes rustici interdũ uescũtur ut olere, cũ melioris copia non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

suppetit. colliculũ fundit binum palmorũ altitudine, mollẽ, subalbidũ, folia mercuriali aut hæderæ similia, certis interstitijs subalbida, semẽ prope folia paruum, rotundum. Eam putat esse noster Ruellius quam antiqui Cyniam siue Cynocramben appellant.

Molochia & atriplex marinũ Mauritanis uocatur frutex quidã halimo similis, & ei quẽ uulgus nostrũ uocat Blãche putam, cuius folia ciborum gratia decoquũtur, & ab accolis maris per oppida & uicos, manualibus fasciculis composita uænum deferuntur.

Syluestrẽ porrò brassicã, quã alij petræã, alij erraticam uocauerũt, Theophrastus cerã, Plinius cramben speciali nomine uocauit. Ea est coma læui, parua, rotunda: ramis folijsq; permultis condita, satiua candidior: succo aspero, & instar medicamenti amaro: unde fit ut ea iuxta uitem sata eã enecet. quapropter dictum est ab Androcide cramben uino aduersari, crapulámque coercere. hinc illud Satyrici,

Occidit miseros crambe repetita magistros.

Beta, De la poree, olus uulgo notissimũ, dictũ à similitudine quã habet cũ β litera Græca, dum semine turget: habet enim summitatẽ in cacumine reflexam. Atq; eadẽ ratione, à caulis rectitudine, quæ literæ iota similitudinẽ quandã referre uidetur, cũ matura est, à quibusdã, nẽpe in agro Turonẽsi Iota appellatur, De la iote: ultimi Picardi Romanos appellãt, Des romãs: quòd id olus à Romanis primum inuentum sit: nonnulli etiam Longobardos uocant, Des Lombardettes, nempe Tornacenses. Delphinates Reparatam nominant, quod nomen etiam ab antiquioribus medicis in usu fuit. Quidam etiã Siclam uocant: sed hæc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

magis rubra est: est enim alia alba, alia etiã nigra, quæ omnes uentrẽ optime soluunt. unde Martialis, Et pigro uentri (inquit) non inutiles betas. Sed beta candida magis aluum subducit, cuius etiam radix tenuioris essentiæ creditur. Græci autem Betã Teutlon appellauerunt.

Seutlomalachon recens Græcia fecit olus, quasi dicat maluaceã betam, quòd, ut reor, parentum adulterio natum existiment, ueteribus inauditũ: fortè quòd figura & denticulato seminis habitu betam & mollitia maluam mentiretur. Spinaceum olus uulgo dictũ esse putat Ruellius.

Blitum olus omniũ insipidissimum & fatuũ: unde uulgo rudes & inutiles, bliteos appellamus, Blistres: nobis autem ignotũ, sed apud Hispanos & Italos frequens: habet autem semen foliaceũ, ut atriplex: racemosum, ut beta. Cæterum folia nostris spinacijs ferè similia. Quapropter facile iudicauerim nostrũ esse blitum, quæ Spinatia uulgo uocamus, Des espinars, à spinoso semine: quorum nulla mentio apud antiquos plantarum scriptores. Hispani tamen aiunt se habere aliud bliti genus, à nostris spinatijs longe diuersum. Itaque quid statuam non habeo, ac litem ipsam sub iudice relinquam.

Bupleuron Græci uocant oleris genus, quod sponte nascitur etiã in agris, folijs multis lõgísque, capite aut muscario anethi, inquit Plinius, laudatum in cibis.

Iasione Theophrasto, olus est syluestre humi serpens, copioso lacte succulentum, flore candido, folio unico: sed ita implicato, ut plura esse uideantur: uulgus uocat Du liseron.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Selinon Græci, Latini apium uocant: éstque illud quod nos uocamus uulgo Du persil: & quia in præruptis montiũ Macedoniæ crescat, ideo petroselinum Macedonicũ appellatur, Du persil Macedoine. Est autem id omnino simile nostro hortẽsi & domestico selino, nisi quòd odore est paulò iucundiore: omnia enim agrestia, præsertim quæ in saxosis & petrosis crescunt, multo ualẽtiora sunt satiuis, & odorem uehementiorẽ præ se ferunt. Semen itaque & foliũ petroselini Macedonici sunt multo efficacioris roboris, quàm selini aut apij domestici siue hortensis. Quod autẽ uulgo (& id quidem falsò) uocamus apium Macedonicum, apparétque selino maius, id sanè est quod Græci hipposelinum, Gaza equapium uertit: Latini olusatrum, & olus pullũ appellãt. Columella lib. 11. cap. 3, Atrum olus (inquit) quod Græcorum quidã hipposelinum, nonnulli smyrnion, pastinato loco, semine debet conseri, maximè iuxta maceriam. Atqui smyrnion hodie quidam putant esse quod nos leuisticum dicimus: uulgus uocat De la leuesse: quidam falsò ligusticum siue libysticum uocãt. Est autem apij species dicta quidem smyrnion, quasi parua myrrha, quòd eius semen, atque adeò tota planta odore myrrham referat. Quod uerò uulgo apium uocamus De l'ache, proculdubio est id quod Dioscorides eleoselinon uocat. Petroselinum autem nostrum uulgare est id, quod ille uocat oreoselinum, hoc est selinum montanũ, quod in montibus & saxosis locis potissimum crescit: unde nomen petroselino, ut iam dictum est.

Crocus, Du saffran, unde croceus color appellatus, qui flori ipsius croci similis est: & crocota uestis,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

quæ croceo colore tincta est, de qua in libello De re uestiaria satis diximus: est autem croci flos lilio quadãtenus similis, sed cæruleus, floretq; quotãnis: multas spicas & adnata aut nucleos producere solet, qui tertio quoque anno castrandi sunt & separandi, alioqui suffocaretur tota planta adnatorum multitudine. Cæterum hyeme uiret, floret autem maximè autumno, & in medio flore uirgulas quasdam rubras ostendit: quæ deinde siccatæ & aqua dissolutæ iusculis colorem & gratiam præbent: postquam autem flos croci decidit, folia multiplicantur.

Sinapis etiã in condimenta uenit: plæriq; Græci napy uocãt, quasi naphy (inquit Athenæus) quoniam nõ sine natura sit, sed acri, & proinde incõmoda donetur: aut quòd pusillo sit corpore. Sinapis uerò dicta quòd olfacta luminib' officiat, unde Columella, Séq; lacessẽti fletũ factura sinapis. Et Nicãder in Georgicis, Semina tractanti morsum factura sinapis.

Tria sinapis genera. Syluestrius, ubique sponte nascẽs, exilius, quod uulgus à minori proceritate sanelã uocat. alia numerosioribus altioribúsque ramulis brachiantur: rapo similia, sed folio minore & asperiore. uerum semen euariat, in uno rufescit, in altero candicat. hanc Blãche moustarde: illam nigram mustardam uocat uulgus: quo nomine uocat ipsum etiã condimentum: semen autem appellat Du seneué.

Porri quoque folia & radices in iusculis edi solẽt, uulgus uocat Des porreaulx, olus notissimũ. Cuius satio fit dẽsior, ut inquit Columella, ad fibras intondẽdas & folia desecanda, ut sint esui in iusculis: id quidem sectiuũ appellatur. cum autem ita depangitur, ut

fiant capita latioris incrementi, id quidẽ Columellæ capitatum porrũ dicitur: gethyllida Græci uocant: cuius cultus assidua sarritio est, & stercoratio: nec alius tamen à sectiui porri cultu, nisi quòd toties rigari & stercorari, sarririque debet, quoties demetitur.

Est autem aliud porri genus agreste, quod quia in uitibus frequentius crescat, Græci ampeloprason, hoc est porrum uitium, uel uitigneum appellauêre. est autem folio tithymali (inquit Dioscorides) flore purpureo, caule Lychnidis herbæ, semine nasturtij. prosilit bicubitali caule, folijs porraceis, sed angustioribus: flore candido, radice bulbosa.

Est & aliud porri genus quod cũ allio degenerat, atq; ob id à Græcis scorodoprasum appellatũ, hoc est alliũ porraceũ: est enim porri folio, sed odore & sapore allij: adnata non habet, neque spicas, aut, si quidẽ habet, rarissimæ sunt. frequens in pratis crescit.

AREA ESCARIA.

Veniamus nũc ad quartã hortuli nostri areã, quã ab ijs herbis, quæ esui nobis esse possunt, escariã appellabimus: præter eas tamẽ quæ in priore area cõsertæ & explicatæ sunt: illarũ enim folijs & caulibus tantũ uti solemus tũ in acetarijs, tũ etiã in iusculis: harum uerò tũ fructibus, tum etiã radicibus uescimur, non solũ coctis & præparatis, sed etiã crudis: quẽadmodum rustici solent, qui propter cõtinuos & assuetos labores uẽtriculo sunt admodum robusto. Itaque æquum fuit earum seorsum herbarũ propriam & peculiarẽ aream fecisse. Cuius tamen, quemadmodum & prioris, quæ olitoria dicebatur, duo etiam erunt puluini.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

In quorum altero eas herbas committemus, quarum fructibus uariè præparatis quotidie uescimur. In altero uerò eas recensebimus, quarũ radices in alimoniam uertimus. Sed iam æquum est ut ad priorẽ puluinum ueniamus, quem ab ipsis herbarum fructibus, fructuariũ appellabimus. Sunt enim nobis necessariò confingenda nomina, ut res ipsa & magis succinctè, & magis propriè à nobis pertractetur. Neque uero legibus oratorijs astrictus esse debet, qui quæ oratoris non sunt (hoc est forensis, causidici, & rhetoris) Latinis uocibus efferre cupit.

PVLVINVS FRVCTVARIVS.

Fructus sanè herbarũ uarij sunt: alij enim in rotundã malorũ formam succrescunt. Quales sunt peponum species uariæ, item mandragoræ quoddã genus, cuius fructũ nos Poma Cupidinis, Itali Melezanas uocant: alij uerò seminũ esculentorũ gratiã ac dulcedinẽ nobis præbẽt, quale est marathrũ, de quo iã supra diximus, item etiã anisum & corianum, quod nos coriandrũ uocamus: addã etiã papauer, quod tamẽ medicamentosum est magis: huius enim semine ad somnum conciliandũ utimur. Aliæ deniq; herbæ sua etiã folia fructuũ uice nostro gustui suauissima reddũt: cuiusmodi sunt eæ de quibus in area superiori à nobis fusissime dictũ est. Sed iã à peponibus incipiendũ.

Peponum itaque multa sunt genera, ab ipsorũ sapore & figuris petita. Est enim uentrosus pepo, qui uulgo dicitur Põpon, éstque ab ipso pediculo usque ad oculum striatus. Est præterea alius paulo oblongior, strijs non usqueadeo prominentibus, quem fœminam

appellant: atque hanc uulgus quoque Peponam uocat. Sũt & alij pepones, quos hircos siue hircinos aut hircas uocamus, Pompons turquins: habẽtúrque apud nos in summis delicijs: súntque coloris multũ uiridis, ut nigri quodãmodo appareant, saporísque admodũ delicati. Quinetiã arte hortẽsi & diligenti sationis cura ab olitoribus hoc est inuentũ, ut peponum semen saccaro, aut aqua saccarata irrigatum, ipsis fructibus, qui deinde succrescunt, saporis admodũ dulcis, qualis est saccari, gratiã addãt: quemadmodũ quoque pyra moschata & rosacea fieri uidemus. Pepones itaque eiusce modi uulgo saccarati uocantur, Pompons sucarins.

Melopepones autẽ à Græcis dicti, quasi cydonij, ἀπὸ τοῦ μήλου, hoc est, à pomo uel malo: quod dum absolute profertur, de cydonio intelligitur, quod & cotoneum appellatur, uulgus uocat Vng coing: Itali Latinæ uocis uestigia retinentes, Melo codognio. habent autem melopepones mali cydonij figurã, eósque uulgus appellat melones, Des melons, quos ut cognoscamus & discernamus à peponibus, sciendum est pepones maiores esse, striatos, in ipsa cauitate aquam habentes, carnem molliorem, leuiorem & insipidiorem: melopepones autem duram magis, firmam & solidam: porrò paruam habent cauitatem cum multis seminibus: neque tam grãdes sæpius reperiũtur quàm ipsi pepones, succúmque iucundiorem habent, & carnem utplurimum albicantem.

Est & alius pepo, qui citrulus à practicis medicis uocatur, quasi citreolũ dicere uelint, quòd citrei mali colorẽ & formã habeat, éstque (quantũ audio) saporis cucumerini. Cuius folia à peponum aut melo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

num folijs hoc differunt, quòd pluribus incisuris diuisa sint, ueluti in alarum aut pennarum formam.

Succurrit hoc loco, ut inter peponum genera adnumeremus eos ueluti pepones in Melita insula Siciliæ proxima frequẽtes, quos uulgus Italorũ Bothecas uocat. reperiuntur enim etiã apud Italos, præsertim in Cãpania: habẽt autẽ folia melonum folijs similia, tamẽ latiora, florẽ quoque similẽ, sed latiorẽ: fructum uerò multo crassiorem, strijs haud tam facile perspicuis. Quinetiam pediculum crassum habent, in quo uidentur maxime à melonibus differre. Cæterũ fructus uarij sunt: alij enim albicantes, alij natura multò uiridiore apparent: qui cum permaturuerunt, incredibilẽ dulcedinẽ ori præstant: quorũ succo ardẽti febre laborantes rustici Melitenses in potu utuntur.

Sunt præterea etiã alij pepones, quos uulgus uocat Põpons d'hyuer: nos uerò uulgarẽ quoque dictionem imitantes, pepones hybernos, siue mauis, hyemales appellabimus, possunt enim ad hyemẽ usque adseruari, neq; unquã in ipso solo maturescunt, sed collecti & solaribus appẽsi, tandẽ maturi & flaui fiunt, ut etiam hyeme gratissimũ succum & cibũ præbeant. est autẽ fructus eorũ minor paulò quàm peponum esse soleat.

Et quia cucumerũ paulò antè mentionem fecimus, æquum est ut de ijs etiam disseramus. Cucumerẽ igitur, quẽ uulgus uocat Vng concombre, duplicem faciemus: satiuum & agrestem. Satiuus quidẽ descriptione non eget, atque ab aliquibus, nempe Columella & alijs, uocatur anguinus, à flexibus, quòd instar anguis sit flexuosus. Agrestis uerò uulgo cucumis asininus appellatus, folia habet priori similia, minora tamen,

& aspera magis: sed fructum fert oliuæ similē, paulo maiorem, & striatum aliquantulum: qui dum excernitur, ueluti uentosa sonat, & semen lōgissime iaculatur: cuius succo conficitur id medicamentum quod medici elaterium uocant. Cæterum cucumis Græcis sicyos dicitur: quod nomen etiam cucurbitæ, & ei instrumento quo sanguinem extrahimus (uentosam quidam nominant) commune est.

De cucurbitis autem hoc loco nihil est quod dicamus, etsi fructus sit esui commodissimus: satis enim dictum est de ijs in superioribus, ubi de pergulis egimus: applicatur enim cucurbita pergulis camerarijs, potissimum ea quæ fert fructū lagenulis similem, quē quidam lagenulatum uocant.

Mala insana Barbarus in Dioscoridis caput 79, libri quarti, de mādragora, ea esse dicit quæ ab Italis MeleZana, à nostris Poma Cupidinis uocātur, Pōmes d'amours: de quibus nihil à ueteribus scriptum fuisse uideo: sicut hercle multa quondā fuere quæ hodie uel ignorantur, uel certe non habentur. Mala ergo insana à frutice uulgari sunt passim nascente, ut melones & cucurbitæ: pari quoque cultu, folijs prope ficulneis, flore oblongo, specioso, candido. Māditur uulgo pomum ex oleo, sale, pipere, fungorum modo coctū. Hæc Barbarus. Huiusmodi autem poma uidimus in hortis Renati Bellaij Cenomanēsis episcopi, Cardinalis Paris. fratris. Sed & folia eius fruticis nobis apparuerunt parte altera spinis horrida: atque adeò totus caudex, & maximè quæ cuppula uulgo uocatur, sub qua continetur fructus: flos autem pallidior nobis uisus est potius quàm albus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Solet in hortis mandragoras conseri ob pulchritudinem tum mali quod producit, tum etiam foliorum ac plantæ totius. Herba uulgo nomen retinet, maris & fœminæ differentia. hæc nigra est, angustioribus, quàm lactucæ folijs, humi procumbentibus, hirsutis, fructu mespili amplitudine, in luteum languido, sorbi effigie, in quo semen ceu pyri. Mas candidus est, folijs altis, latioribus, pomo duplo maiore: grauis odoris, alioqui non ingrati: in quo semen continetur renis effigie per medium crenatum. radicem albã gerit, quam imperita uulgi multitudo hominis effigiẽ repræsentare falsò credit. Id enim (inquit Ruellius) magorum commẽntum est, rem suam insigni aliqua uanitate ostentantium.

Conseritur etiã in hortis frutex humi serpens, neque se altius attollens, ex quinquefoliorũ genere, fructum ferẽs esui gratissimum, rubescentem, præsertim dum maturuit, nucis auellanæ magnitudine, qui à nostris æstate habetur in delicijs, editúrq; interdũ cum cremore lactis, aut uino saccaro imbuto, uocantúrque fraga, Des fraises, súntque omnibus nota. Virgilius,

Qui legitis flores, & humi nascentia fraga.

Seruius grammaticus (nescio tamen qua ratione) mora terrestria appellat. Sunt autem quædam fraga, quæ à poetis montana uocitãtur, quòd passim in ipsis montibus & syluis crescere solent, ut ea ab ipsis terrestribus, aut satiuis distinguerent. Quinetiam fragorum quoddam genus nobis uisum est tam odorum, ut nihil odoratius dici possit, éstque is fructus paulo maior alijs fragis, quorum omnium, quemadmodum & rubi Idæi, color duplex conspicitur: fraga enim

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

sunt quædam alba, quædam rubra, eiusdem tamen utraque facultatis.

Corianon præterea, quod & Coriō & Coriādrū dicitur De la coriandre, *in hortis nostris hodie cōseri cœpit: folia habet ad radicē lata, quæ dū percreuerūt, sunt fœniculo similia: paulo tamē latiora, ac quodāmodo flauescentia, florē albū gerit, ueluti ex quadā umbella parū diuulsa, neq; admodū coacta prodeuntē. Cæterū ipsa planta admodū fœtet, non secus atque illa quā* Cotylā *fœtidā uulgo uocamus: utrique tamen idem odor non est: semen autē aceto maceratū esui quāoptimū est, alioqui inter uenena à* Dioscoride *enumeratur, ut sua frigiditate mentem offendere dicatur.* Sed *& coriandri semē saccaro conditū cum aniso, & aliјs permultis, pharmacopolæ in suis tragematis reponere solent, & in bellarijs à nobis editur.*

Anisum autē, De l'anis, *cuius meminit* Plinius *lib. 19. cap. 8. & lib. 20. cap. 17. quod & anicetū uocatur, quoniā anethi modo, inquit* Barbarus, *appetentiam ciborū præstet: planta fœniculo congeneri crescit, cuius prima folia latiora sunt alijs: quæ, dum ipsa herba in caulem assurgit, semper minuuntur, seménque ad ipsius fœniculi saporē etiā accedit: dulcius tamē, quo utimur ad flatus uentriculi discutiendos, optimum autem in* Syria *&* AEgypto *nascitur.*

Cinara, cardui satiui species, cuius summitate & ueluti fructu (quē Græci Scolymon, Latini Strobilum *uocant, quòd sit ipse echinus uel capitulum nuci pineæ simile) in edulijs utimur: atque hunc quidē* Hippocrates Cocalum *uocat: cui dictioni articulus* Arabū *subinde à quibusdā est additus, & alcocalus di-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

ctus est, deinde verò corrupto articulo, articocalus, uulgo Artichault. Tota autẽ planta atque adeò totus ipse carduus à Columella Cinara appellatur, fortassis ob id quòd dũ seritur & excolitur, cineribus maximè gaudeat: ait enim ille lib. 11. cap. 3, Cinaræ sobolem melius per autumni æquinoctium disponemus, semẽ cõmodius circa Cal. Martij seremus, eiúsq; plãtã circa Cal. Nouembris deprimemus, & multo cinere stercorabimus. Quidã tamen malũt cinarã à Cinara puella dictã, quæ in eius speciei carduũ mutata est.

Papauer etsi in edulijs frequens usqueadeò non sit: tamen & quia in nostris hortis frequẽtissimũ est, & quòd eius semine plurimum in medicamentis utimur ad somnum conciliandum (unde soporiferũ papauer à Virgilio dictum est) prætermittendum hoc mihi non uidetur, ut de eo dicamus.

Papaueris igitur (quod Græci Mecona, uulgus uocat Du pauot) quatuor genera à Galeno enumerantur: quæ quidẽ uel floris colore, uel folio deciduo, uel uasculis & semine inter se differunt. Papaueris autem satiui, aliud album dicitur, quod & flore & semine deprehendi tale esse potest: eóque permultos uti uidimus in iusculis ad saporem concitandum. aliud uerò nigrum appellatur, éstque tale & semine & folijs & floribus, quæ quidem nigricantia apparent, cuius multus & præcipuus usus est in re medica. Est & aliud papauer, quod Dioscoridi & alijs cornutum siue corniculatum appellatur, florémque luteũ gerit, cuius siliquæ in extremo ueluti colubri rictum præ se ferunt. Quarta papaueris species est quæ passim in agris crescit, dum frumenta messem appetunt: di-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

citúrque Papauer erraticum aut Rhœas, uulgo Du poncéau, ou Du coquelicoq: folia & semen papaueris habet, cæterum rubra, & admodum decidua: siliquas etiam multo minores. Illud autem memoria tenendum est, omnia papauerum genera singulis annis semine erumpere, non ex uetere radice: solū papauer corniculatum radice esse perpetua, ac semine & radice crescere. Sed iam æquum est ut ad puluinum radicarium descendamus.

PVLVINVS RADICARIVS.

Absoluta ea hortuli nostri parte, quæ semina & fructus herbarum, quibus uescimur, comprehēdebat, superest tantum ut de ijs disseramus, quarū radicibus aut crudis, aut coctis quotidie in cibis utimur. Ac primum ab ipsa radicula incipiendum.

Radiculā Columella, Græci raphanū uel raphanida uocant, Itali uocem adhuc retinētes, Vng rauanel: Galli, Vne raue appellauêre. caule uno assurgit ferè arboreo, ut in ruta cernitur: quapropter hoc oleris genus dendrolachanō Græci uocant, hoc est, ut uertit Gaza, oleriarborem, & quasi olus arborescēs. Cæterū raphani radice cruda, minutim concisa, cum aqua & salis pauxillo hodie utimur ad prouocādam ciborum appetentiam, & urinas prouocandas. Tantum illud notandum est, radicum raphani alias esse dulces admodum, alias subacres, alias omniū acerrimas: quarū succo cum oxymelite Galenus usus est ad uomitum excitandū. Aliam præterea raphanum agrestem posuit Dioscorides, quam Romanis Armoraciā appellari contēdit: folia satiuæ similia habētē,

multóq; magis lapsanæ. Crescit potissimum circa margines itinerũ, & loca arenosa. Est insuper alia herba, quæ radiculæ quoq; nomẽ apud Latinos retinuit, ab eius præcipua & utiliore parte, nequis fortasse nominũ affinitate hallucinetur: eámque Græci Struthion uocãt: nõnulli lanariã herbã uocauere ab usu, quòd eius radix, quæ magna est, cõcisa purgãdis lanis admodum conferat. Plin. 24. cap. 11, Spinosa est herba, caule lanuginoso, flore spectabili, sine odore, &c.

Rapum siue Napũ, Latini, Græci Gongylida siue Gongylen appellant, uulgus uocat Vng naueau, genus oleris in usu frequentissimum apud nos, præsertim in condiendis iusculis: sunt enim napi ipsis rapis congeneres. Cæterũ utriusque uariæ sunt species, quas qui diligentius consyderare uolet, requirat Theophrastum lib. 7. cap. 4. & Plinium libro 18. cap. 13. Item de napo Buniade Dioscoridem, lib. 2.

Cæterum (ne quis fallatur) rapum neutro genere apud authores tantum inuenitur, nõ autem rapa fœminino. Nam quòd legitur in Plinio cap. 13. lib. 18, In trãscursu eas attigere nostri: antiquus Budæi codex manu scriptus habet ea. Ac paulo post, Quadrupedes & fronde eorũ gaudẽt. non autem earum. Item, Homini nõ minor rapitiorũ suis horis gratia, quàm cymarum. non autem rapaciorũ, alioquin secum pugnaret Plinius, cum statim postea dicat, Flaccidorum quoq;, & in horreis enecatorũ. Ac paulo post, Genera eorum Græci duo fecere, &c. Rapitia frondes sunt raporũ, quæ decoctæ in usu erant etiã ipsis agricolis. Cato cap. 35, Rapinã & coles rapitij unde fiãt. Rapina autẽ locus est rapis cõseminat', Colum. Nã & na

pinæ, itémq; rapinæ ſiccaneis locis per hos dies fiũt.

Taceo hoc loco, quòd cyclaminum ſiue tuber terræ, quem uulgus uocat panẽ porcinum, Latini etiam rapum appellauere, ſiue terræ umbilicum: quia rapi ſimilitudinem præ ſe fert, ut rapum eſſe dixeris, niſi fructum uideas: folio eſt hæderaceo, purpureo, uario, caule glabro, quatuor digitorum magnitudine, flore purpureo: roſæ figura, radice nigricante, modicè lata, in medicinis commendatiſſimũ. Eſt & aliud tuber terræ Latinis dictum, Gal. Des truffles: Græcis hydnon, ſiue, ut multis placet, œdnon, à tumore: in deliciis ſemper habitum. Naſcitur hoc ſine ulla radice, & folio, & flore, utrinque terra circundatum, nullis fibris nixum, nec utique extuberante loco, aut rimam agente: ſiccis & ſabuloſis locis gignitur, præſertim autumno per tonitrua. Duplex tuberum genus, arenoſum unum, dentibus inimicum: alterum ſyncerum, bonum, ſuauiſſimum, colore flaueſcente.

Rapunculus autem ſiue Napũculus, uulgo Reſpõſes, radicula eſt diuitum lautiorúmque menſis petita, qua potiſſimũ tempore quadrageſimali utimur. Herba uerò ipſa folia gerit anguſta, in mucronem deſinentia, cauliculos multilateros, florem cæruleum lychnidi herbæ ſimilẽ, niſi quòd numeroſiores fert rapunculus, apparéntq; apud nos præſertim circa autumnum. Eã herbã quidam locuſtã, ſiue pedẽ locuſtæ appellauere, ab ipſius radicis ſimilitudine: unde etiam exiſtimauerunt Iohannis Baptiſtæ cibũ in deſerto fuiſſe: nam & locis incultis creſcit. ueriſimile enim non eſt animalibus illis quæ locuſtarũ nomen habent, quenquã ueſci poſſe. Neque uerò omnino alie-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

num uidebitur, si etiam hoc dicamus, quandã esse herbam ueteribus incognitam, quæ uulgo Scrofularia maior dicitur, radice propemodum similem ipsi rapũculo: gratissimi itẽ saporis, & gustus iucundissimi: cæterum folia diuersa habentẽ, utpote uiolæ nigræ.

Pastinaca duplex: agrestis, quæ & daucus quibusdam appellatur (cum tamen à dauco differat situ purpurei flosculi in medio umbellæ apparentis) uulgus autem nostrum pastinacam agrestem uocat, Des panais. radicẽ habet Caro similem, quam rustici pro panace usurpant, folia utrinque distincta per alas. Est & satiua quæ Columellæ libro 9. cap. 4. edomita appellatur, quam (inquit) Staphylinum Græci uocant: ést que hæc hortensis & latifolia, radice multo crassiore & iucũdiore quàm quæ erratica est, & à pharmacopolis Caucias appellatur: est enim tenuifolia, & radice minore. satiuam autem pastinacam uulgus uocat Des pastenades: habétque folia uitis & ficuũ stellatim disposita, florem luteum.

Panacis autẽ genera multa sunt tum apud Pliniũ, tum etiam apud alios authores, quæ quidem difficillime in nostrum usum reduci possunt. Est enim panax, quod heracleoticum dictum est, siue heracliũ, quòd ab Hercule inuentum sit: ést que folijs asperis ad ficulnea tendentibus, herbacei coloris, in ambitu quinquepartito diuisis, caule ut ferulæ, altissimo, qui lanugine quadã incanescit: flore luteo, semine odorato, radicibus multis ab una origine prodeuntibus, succo graueolente, qui scalpello abrasus, ac deinde in sole siccatus à pharmacopolis opopanax appellatur: crescit autem potissimum circa aquas.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Est & panax asclepium ab AEsculapio inuentore sic dictũ, quo nomine unã ex suis filiabus appellauit. est autem folio maiore quàm fœniculus, caule leui, geniculato, &c. uideto Dioscoridẽ. Aliud est præterea panacis genus, quod chironiũ dicitur, à Chironeæ tauro medico inuentũ. éstq; folio amaraci, flore aureo, radice parua, breui & odorata. Quinetiã ea herba quæ Dioscoridi Ligusticum appellatur, quòd in Apennino Ligustico crescat circa Genuã, panacis species esse creditur, est enim huic simillima: atq; ob id ab indigenis panax appellatur: radice autem & caule heracleotico panaci simile est, caule tenui, geniculato: folijs sertulæ Campanæ, quæ Græcis Melilotos dicitur, Du melilot: mollioribus tamen, & odorãtibus circa umbellam, in qua semen est longum, durum, amarum, secundæ speciei Dauci conueniens. Quod autem pharmacopolæ corruptè leuisticum appellant, De la leuesse, id ne credideris esse idem cũ ligustico Dioscoridis, quod & Galenus Libysticum appellat: id enim Ruellius nostrr (uir incomparabili doctrina & eruditione præditus, & rei herbariæ omnium longe peritissimus) putat esse uerũ Smyrniũ Dioscoridis: tota enim planta myrrham olet. Smyrnium autẽ uerũ Manardus, singulare quoddã nostri temporis ornamentum, putat esse id quod uocamus Petroselinum Macedonicum, ut prius iam dictum est.

Sphondylion Græcis, Latinis rutinalis herba, quibusdã uisa est esse panacis species, hodiéq; uulgo uocatur Panais sauuage: tantum ob id quòd folia panacis habeat. Gignitur in opacis ferè circa palustria.

Carus siue caros, siue carũ cari, uulgo Des carottes.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

radicem etiã nobis iucundissimam præbet, qualis est pastinacæ: rubrã tamen, interdũ etiã coloris buxei, quæ cũ aceto & oleo ac sale editur acetarij uice, prius tamen cum uino cocta, aut inter cineres. Cæterũ umbellam etiam pastinacæ similem gerit.

Sisaron Græcis, Romanis siue Latinis (inquit Dioscorides) Siser: id esse putãt omnes, quod nos uocamus Des cheruits, cuius radix elixa aut frixa esui nobis est gratissima, præsertim circa quadragesimæ tẽpus.

Cepa cepæ, siue Cepæ ceparũ, lachrymosum olus, multiplex, sed omniũ uires eædem: tantum enim ex nationibus discrimina ceparũ petita sunt, aliæ enim Sardiæ, Cnidiæ, Samothraciæ: aliæ Setanicæ fissiles, & Ascaloniæ ab oppidis nominatæ: quæ uocabula Theophrastus lil. 8. de plantarum historia, & Plinius lib. 20, latius te docebunt. Sunt præterea aliæ dulces, aliæ acres: quædam item albæ, & quædã rubentes. Sunt & cepollæ ab antiquis appellatæ, cepis quidem minores, quas uulgus nostrum appellat Des oignonnettes, quarum folijs ternis, interdũ etiam quaternis tantum uti solemus in acetarijs, ad frigidorum olerum qualitatem emendandam. Sed & quæ paulo maiores sunt cepæ, ferè sine capite, ceruicis tantum longæ, ideóque in frondem luxuriantes, sæpiúsque retondentur, à Græcis Gethyi nomen acceperunt, quarum folijs & radice usus est in condimentis: puto à nostris appellatas Des ciuotz, ou Des sciboules. Marsica enim simplex quæ ab Hermolao describitur, habétque radicem ampliorem & solam, atque ob id à rusticis, inquit, unio appellata est: sanè cã esse puto quam nostri, rusticam illam uocem imitantes,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

appellauerũt Oignon, quasi unionem dicere uoluissent: quia singulari constet capite, nec pluribus coagmentetur bulbis. Cæterũ quæ cepæ sunt albæ & recentes, mitiores esse solent: quæ autem ueteres & flauæ, acriores.

Allium item, quod Græci Scorodon uocant, uulgus nostrum Des aulx, non contemnendum in ruris honore & hortorũ disciplina locum inuenit: honestum enim ac gratum rusticæ plebi obsonium: quapropter etiã à Columella inter hortorũ delicias annumeratur libro 11. cap. 3, Vlpicum, inquit, quod quidã allium Punicum uocant, Græci autẽ Aphroscorodon appellant (quòd, opinor, tritum in oleo & aceto, mirũ quãtũ increscat spuma) longè maioris est incremẽti quàm allium. idq; circa Calendas Octobris, antè quàm deponatur, ex uno capite in plura diuidetur. habet enim uelut allium plures cohærentes spicas, eæq; cum sint diuisæ, liratim seri debent, ut in puluinis positæ minus infestentur hyemis aquis. Hæc ille. Quibus uerbis & quid sit ulpicũ, & quid allium cognoscas.

Cæterũ caput allij antiqui (inquit Galenus) δαιτίδα nominabant, uulgus nostrũ Teste d'aulx: Allij autem comas cum capite solo, molyzam Hippocrates appellat. Allium syluestre, Aulx sauuage, passim in pratis crescit, uocatúrq; Græcis Ophioscorodon, quasi serpentis allium. folijs est prælongis, teretibus, intus concauis, iunceam speciẽ repræsentantibus, caule procero, leni, purpureos flores ostentãte, fastigio tum colore tum forma conspicuo, radice capitata, nucleis spicatim compactilibus intumescẽte, summo uertice capillamentis fibrato. Aliud haberi syluestre allium tra-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

dit Plinius, quod ursinum uocant, odore molli, capite prætenui, folijs grandibus.

Scorodoprasum autem aliud est allium porracei generis, de quo prius in porro diximus: habitu enim porrũ & alliũ refert atq; æmulatur, & utrũq; exprimit olus: inde & medias uires, simul porri allijq; naturã conflauit. alliũ porrinũ uocãt Officinæ, mutuato ab utroque parẽte uocabulo. Atqui uarias alliorũ differẽtias ut enumerare difficile esset, ita certè magis longũ & prolixũ, quàm institutũ nostrũ expostulat. Itaq; qui hæc desyderabit, habeat in prõptu necesse est Plinium, Dioscoridem, & Theophrastum.

Postremis diebus apud nos quorundam studiosorũ diligentia inuẽta est herba, quæ quia confricata alliũ quadãtenus redoleat, à Græcis Scordion appellata est, à Latinis uerò trixago palustris, quòd locis palustribus potissimũ crescat, hactenus quidem incognita. nã & pharmacopolæ huius loco aliã herbã & facultate, & figura longe omnium diuersissimã usurparunt, quæ Barbaro scorodotis appellatur: nihil enim habet scordio simile, præterquam quòd allium redolet. Scordion enim multo minus est, & folia chamædryos gerit, quæ uulgo uocatur, De la germãdree.

Bulbus Græcis siue Bolbus, cibus Veneris irritamento potius quàm uitæ utilis: quo tamen ad prouocandam appetentiam utimur, unde uulgo nomẽ retinet, Des appetis. Latini Ascalonitas uocant, quod etiam nomen uulgus retinuit, Des eschalottes. Martialis multis in locis salaces bulbos appellat, quod & ex illo epigrammate facilè conijcitur,

Cum sit anus coniunx, & sint tibi mortua membra,

Nil aliud bulbis quàm satur esse potes.
Est etiam bulbus agrestis, cuius flore rusticæ mulierculæ in suis coronis utuntur, quẽ Græci Codiõ uocãt. Syluestres autẽ, & spõte natos bulbos uulgus nostrũ uocat suo more Oignõs sauuages. Quinetiã alius est bulbus, qui lanosus dicitur, & in litore freques: inter cuius primas tunicas, inquit Marcellus, & id quod mãditur, tã uera lanæ est similitudo, ut ex ea uestes cõfici possint. Rursus alius est bulb⁹, uomitorius appellatus ad differẽtiã bulbi cibarij: éstq; folijs nigris, radice allio simili, & uomitũ ciet. Sunt & alia permulta bulborũ genera ab eorũ magnitudine, colore & figura petita: quæ qui diligentius cognoscere uolet, requirat Theophrasti librum octauum de plantarũ historia, & Pliniũ, apud quẽ Gallia Remẽsis hoc nomine laudatur, quòd bulbis plurimum abundet: sponte enim illic nascuntur & crescunt.

Nobilissima bulborũ scilla, quam uulgus, exemplo Varronis, squillã uocat, Des squilles: medicamini præcipuè nata, acetóq; exacuẽdo: quod ob id squillitium Seplasiarij uocant. Duo scillæ genera: mascula albis folijs: fœmina, nigris. Tertium genus est cibis gratum, & esu tenerũ. Epimenidia scilla uocatur, ab usu nomen sortita, angustiore folio ac minus aspero, seminis plurimũ habente. genus unũ scillæ, aut bulbũ eius omnem Hippocrate σχῖνον uocari Galenus est author.

Pancration pusillã scillã aliqui uocare malũt. Ea est radice bulbi magni, colore ruffo purpurascẽtéue: gustu amaro, qui os accendat: folijs lilij, uerũ longioribus. Sunt qui nostris Gallis propriè loquẽtibus existiment appellari Sciboule, quasi pusillã scillam, sed

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

imperitum uulgus hoc nomen cepis communicauit.

Id genus bulbi quod in hortis coma copiosiore uiret, nucleis gracilioribus, uulgus nostrum uocat Des porrettes, aut Des oignonnettes, à porri uel unionis tum sapore tũ forma: eadẽ quoq; grãdioris formæ bulbos donarũt appellatione. radice seritur bulb⁹ hortẽsis: nã semine, partim primo, partim altero prouenit anno.

Bulbina folijs est porraceis, flore uiolæ purpureo siue ferrugineo in spicis, nigro semine foris: rubicũdo radicis bulbo, squamis carente: Mauricè buberigin co gnominant herbarij, quam bulbis croci repræsentant: folijs porri, floribus uiolæ: addúntque esse hermodactylorum speciem.

Asphodelus, quæ & Hastula regia & Albucus dicitur (uulgus pharmacopolarũ corrupto nomine uocat Aphrodilorum) inter bulbos à Plinio connumeratur libro 22. cap. 22. Est autem folio porraceo, radice bulbosa & multiplici, ut interdum ad triginta bulbos producatur, magnitudine, figura & sapore Scillæ radici similis, quæ esui erat antiquis cum ficubus, uel cocta inter cineres.

Seritur præterea in hortis, radicis nomine, ea herba quæ Græcis Heleniũ (uel quòd ex lachrymis Helenæ nata sit, uel quòd ab Heleno Troiano inuenta) uulgo autẽ Enula campana, Columellæ Inula appellatur. Eius autẽ foliũ est latissimũ, ad symphyti foliũ accedens, de quo prius à nobis dictũ est: sed est albicans, & parte altera lanuginosum: florem gerit luteum, radicẽ crassam, & amarã, odoris optimi: quæ cum melle aut saccaro condîta, aduersus aeris pestilentis noxam plurimum ualere dicitur: quo nomine

etiam cruda à multis tempore pestis mãditur, & in hortis eius rei gratia conseritur.

Alterum genus helenij affert Dioscorides ex Crateia herbario, ramulis cubitali magnitudine, serpilli modo per terrã repentibus, folio lenticulæ, sed lõgiore & crebro, radice pallida, digiti crassitudine, cortice nigro.

Atque hæc erit quartæ hortuli nostri areæ clausula: à qua dum recedimus, totam rei hortensis rationem breuiori, quàm fieri à nobis potuit, stilo, studiosis iuuenibus relinquimus. Non enim ijs hæc scripsimus, qui in re herbaria adeò sunt exercitati, ut tum Græcos, tum etiã Latinos authores omnes, qui de hac re diligentius scripserunt, facillimè teneant. Quapropter etiam medicas herbas, hoc est, quæ medicis solis sunt cognitæ, præterea quæ nostræ regioni familiares non sunt, omisimus. Tãtum eas descripsimus, quas mediocritas nostra aut adsequi per se quidẽ potuit, aut amicorum diligentia cognoscere. Veniendum ad ea quæ polliciti sumus de cultu & satione hortorum: ex quibus facilius superiora cognoscatis. Parum enim est quicquid in horto poni ac seri debet cognouisse, nisi positionis & soli rationẽ perspectam habeatis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

DE CVLTV ET SATIONE hortorum libellus, ex antiquorũ agricolarum sententia præcipue collectus.

ABSOLVIMVS tandẽ id omne quod ad frutices & herbas in hortis conseri solitas pertinere uidebatur: omnémque qua instrui debeat, aut etiam possit hortulus materiẽ, adolescentulis nostris proposuimus. Superest, ut qua ratione disponi soleat ea materies, quóque pacto & excolere, & fodere hortos deceat, facilè ac breuiter doceamus, ex antiquorũ agricolarũ sententia atque authoritate. Frustra enim quis cognouerit quicquid in hortis succrescere soleat, nisi etiã hortum excolere & plantas suis locis disponere, atque eas fouere sciat. queẽadmodũ frustra literas, & dictionũ significationes teneat, qui non idem intelligat qua ratione ex literis dictiones, & ex ijs oratio perfecta componi ac construi debeat.

Itaque dicamus primũ de positione hortorũ in uilla aut suburbijs, aut etiã ipsa urbe: deinde uerò quod solũ eligere, quo pacto id munire, ac sepire, & fodere oporteat: postea quomodo areæ, & interualla, ac puluini faciẽdi: & quid in his secũdũ anni tẽpora seri, quo pacto hortũ excolere deceat: ut tandẽ ad remedia deueniamus eorũ uel animaliũ, uel tempestatũ, quæ nocere, & incommodum hortis adferre solent.

HORTI POSITIO AC SITVS.

Sub urbe colere hortos expedit (inquit Varro) sicut uiolaria & rosaria: itẽ alia multa quæ urbs recipit, cum eadẽ in longinquo prædio, ubi non sit quò

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

deferri possit uenale, non expedit colere. Cato quoq; plurimum laudat fundum suburbanum, in quo & arbusta ad uites, & salicta locis aquosis, uictis, ac prope amnes serātur, & prata sunt irrigua: seminaria quoque loco quamoptimo & apertissimo ac stercoratissimo ponantur: in quibus suum quodque fructus genus conseri oporteat. Sūmittito (inquit) sub urbe hortorū omne genus, coronamenta omne genus, bulbos Megaricos, myrtum coniugalem, & alia id genus facito ut serantur. Cæterum hortus præsertim olitorius, irriguus esse debet propter fœcunditatem.

Quòd autem ad eius situm attinet: Fœlix horti positio est (inquit Palladius) cui leuiter inclinata planities, cursus aquæ fluentis per spatia discreta deriuat: neq; uerò usq; adeò magnus esse debet. fœcūdior enim est culta exiguitas, quàm magnitudo neglecta.

Fontem in horto esse oportet, nisi riuulo fluēti irrigetur, aut amni admodum uicinus sit. aqua enim alimentum herbis præbet. si fons desit, imprimendus est puteus: quanquam multo labori sit olitoribus aquam inde haurientibus: necesse est enim ut crebro irrigetur hortus, eóque fit (inquit Plinius) ut satum quam celerrime erumpat, & latissime adolescat. Sed ut certam perennitatis puteus habeat fidem (inquit Columella) tum demum effodiendus est, cum sol ultimas partes Virginis obtinebit, id est mense Septēbri, ante æquinoctium autumnale. Siquidem tunc maximè explorantur uires fontium, cum ex longa siccitate æstatis, terra caret humore pluuiali. Si nequeas puteum imprimere, piscina, iuxta Palladij sententiam, subtus construenda est (cisternam nostri uo-

cant) ut illinc aquas pluuia conferente, hortus per æstiuos rigetur ardores. Si uerò hac omni facultate carueris, semper altius tribus uel quatuor pedibus ad pastini similitudinem fodies hortulum, qui sic cultus negligat siccitates.

In fundo suburbano horti & pomaria domui proxima esse debebũt, sitque hortus sterquilinio maxime subiectus, cuius succo sponte fœcundet, ab area longe situs sit. nam puluerem palearium fert inimicum, si quando per trituram uentus possit paleas aut puluerem in hortum perferre quæ oleribus nocent.

Quòd autem ad cæli clementiam & loci salubritatem attinet, frigidis prouincijs, orienti, aut meridiano lateri hortus esse debet oppositus: præsertim si talis est qui & arbusta & seminaria contineat: ne alicuius maximi montis obiectu, his duabus partibus exclusus, algore rigescat, aut per partem septentrionis remoto, aut occidentis in uesperam sole dilato. Si poteris (ait Cato) hortus sub radice montis siet, in meridiem spectet loco salubri. In calidis uerò prouincijs pars potius septentrionis optanda est, quæ & utilitati & uoluptati, & saluti æqua bonitate respõdeat. Palus omni modo uitanda est, præcipue quæ ab austro uel occidente est, & siccari consueuit æstate. pestilentiã enim uel animalia hortis inimica generat.

Consyderãda est præterea fluuij natura, cui proximus erit hortus, an plerunque aliquid exhalare soleat quod sit & nobis & plãtis inimicum: peculiare enim est id permultis fluuijs. Itaque hoc si acciderit, ab ea positione erit abstinendum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

SOLI BONITATIS ET PRAEstantiæ electio, ac consideratio.

Plurimum attendēdum est ultra ea quæ superius enumerata sunt, etiã ad soli naturã & bonitatem, si quãdo frugalem ac luxuriosum, & fœcundum hortum expostulemus. Non enim quodlibet solum herbis hortensibus amicum esse solet. Itaque glebam acceptam consyderabis hoc modo ex antiquorum agricolarũ sententia: ne alba & nuda sit, ne macra sabulo, sine admistione terreni: ne creta sola, ne arenæ squalentes, ne ieiuna glarea, ne aurosi pulueris lapidosa macies, ne salsa uel amara, uel uliginosa terra sit: ea sunt enim soli uitia. Probabis autem glebam putrem, ferè nigram, & ad tegendam se graminis sui crate sufficientē, ac mixti coloris, quæ si rara sit, tamē pinguis soli adiunctione glutinetur. Pingue uero solum agnosces, si glebã paruulã dulci aqua consperseris & subegeris: nam si glutinosa est, & digitis adhæret, cōstat illi inesse pinguedinem. Dulcis etiam esse debet: quod facile explorabis ipso gustu, si ex ea parte agri quæ magis displicet, glebam fictili uase, dulci aqua madefactam, intincto digito, & linguæ admoto, saporis iudicio, qualis sit cognoscas.

In summa omnino eligendus est ager pinguis, ac resolutus: qui minimum laborem poscat, & fructum maximum reddat. Deterrimum omnium est solum, quod siccum erit simul & spissum, & macrum, uel frigidum. In genere soli uitanda est creta, quam argillam dicimus, atque rubrica. Laudat id solum Varro, quod benignum cum sit, producit ebulos. Id lau-

dat Columella, quod ultrò alit ulmos, & syluestri palmite lætatur, siue unedines, quæ pruna sunt agrestia, & mala syluestria sponte ferat: ita enim solum probatur etiam ab ijs quæ producit. sed ex necessitate tamē mixta stercore quælibet terra conuenire potest.

QVOMODO VARIÈ CLAVDENDVS HORTVS.

Vbi solum horto fodiēdo idoneum elegeris, tum id eleganter circunscriptum, & undique terminatū communiendum erit, antequam colas, aut aliquid in eo seras. debent enim horti esse clausi priusquā conserātur. Sed munitionis multa sunt genera, quemadmodū iam supra docuimus, cum esset nobis de hac re sermo.

Naturale sepimentum dicitur Varroni, quod obseri solet uirgultis, aut spinis, habétque radices uiuæ sepis, ac uiatoris prætereuntis lasciui non metuet facem ardentem.

Sepimētum agreste uocatur, quod ex agresti ligno fiat, sed non uiuit: structilem sepem uocat Columella uel sepem uirgeā: uulgus nostrum Haye seiche. Fiebat apud antiquos palis statutis crebris, ac uirgultis implicatis, aut latis perforatis, & per ea foramina traiectis lōgurijs ferè binis, aut ternis, aut ex arboribus truncis demissis, & in terram deinceps constitutis.

Sepimentum militare dictum, quòd eo genere milites sua castra tueri soleāt. fit autem secundum uias publicas, aut secundum amnes, ne periculum sit animalium, aut latronum, aut ne flumen agris noceat. Ita uerò fiebat apud antiquos: fossa idonea sic

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

nea sic fodiebatur circa hortum uel agrum, ut omnem aquam pluuialem recipere posset: fastigiúmque habebat, ut aqua è fundo exiliret. Agger intrinsecus fiebat iunctus fossæ, ita arduus, ut eũ transcendere non esset facile. Aggeres quidam faciebant sine fossa, eósque, muros uocabant.

Fabrile sepimentum uocabant antiqui, quod macerijs fiebat, sed pluribus modis. Aut enim fiebat luto & lapide eleganter constructo, præsertim ijs locis, quibus uicinæ sunt lapidicinæ: aut ab ijs, quibus copia suppetit. Fiebat & è lateribus coctis, aut crudis, aut terra & lapillis compositis in formis: atque ita parietes figuratos imitabantur.

Omniũ utilior sepes (præsertim in agris) & minorem impẽsam desyderãs, est ea quæ uepribus fit, spinis cõsitis: diuturnior enim immensis tẽporibus permanet. quapropter ab antiquis plurimũ commẽdabatur, quia hunc ueprem manifestum est interimi non posse, nisi radicitus effodere uelis: atq; etiã post ignis iniuriam melius renascitur. Fiebat autem hoc pacto: Semina rubi, paliuri & spinæ, quæ rubus caninus uocatur, matura colligebãt: miscebant cũ farina erui, ex aqua macerata: dehinc funes sparteos ueteres hoc genere mistionis sic inducebãt, ut intra funes semina recepta seruarẽtur usque ad uerni temporis initia. Locũ in quo sepes futura erat, duobus sulcis circunuallabãt, tribus à se pedibus separatis, sesquipedis altitudine, ídque æquinoctio autũnali, ubi terra imbribus maduerat. factos sulcos perhyemare sinebãt, postea Februario mẽse, per utrosq; sulcos funes cum seminibus obruebãt leui terra. Itaque tricesima die procedebãt

ſentes, quos teneris adminiculis adiuuabant, quibus inter ſe ſentes per ſpatia uacua relicta iungerentur.

Aliј ſepem uiuam ſic faciunt. Sambucos humiles plãtant ſpatio trientali: inde ſemina ruborũ oblongis inſerta paſtillis ordinatim deponunt: ſepem triennio faciunt, & furi & pecori inuiã. Poſt trimatum gaudẽt rubi ſingulis annis aduri: aduſtione enim duriores aſperioréſque erumpũt. Atque ea demũ eſt claudendorum hortorum uniuerſa ratio.

HORTI FOSSIO, ET AREARVM DISPOSITIO.

Quãdo & autumno & uere plurima in horto ſerũtur, ob id partes horti quas autumno cõſerere uoles, debes ad hyemẽ cõuertere: quæ autẽ ſpatia uere cõſerere uoles, ut per æſtatẽ fructus reddãt, ea ad Septẽtrionem erũt conuertenda. Sed & ſolũ quod autumno inſtituere tentabis, menſe Maio conuertere oportet, ut æſtiuo ſole & gleba ſoluatur, & radices herbarũ inurantur. Ager autem quẽ uere cõſeri oportet, is paſtinandus eſt autumno circa Calẽdas Nouẽbris: & poſt autumnũ patieris effoſſum iacere brumæ frigoribus & pruinis inurendũ. quẽadmodũ enim calor æſtatis, ita uis frigoris terrã concoquit, fermẽtatámque ſoluit peracta bruma, tum demũ ſtercus inijcitur. Cúmq; ſationis appropinquabit tẽpus, dilapidãdus & exherbãdus erit locus: iterúmque ſtercorãdus, & rurſus poſtea refodiẽdus: diligẽtiq; foſſione ita iterãdus, ut fimo terra cõmiſceatur. Optimũ autẽ ſtercus ad hũc uſum, aſini, quia minimũ herbarũ creat: proximũ, uel armẽti, uel ouiũ. nam quod homines faciũt, quãuis ha-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

beatur excellẽtissimũ, non tamẽ necesse est adhibere, nisi aut nudæ glareæ, aut sine ullo robore solutissimæ sint arenæ, cum maior scilicet alimenti uis desyderatur.

Post refossionem, circa Idus Ianuarias, hortus pergulis instruitur, antequam areæ disponantur: eas siue rectas, siue inflexas, & cameratas facere uoles, tibi licebit. Iuniperino ligno si componantur, decennio nihil attingendum erit: si salicis perticis, triennio nouam operam desyderabũt. circa pergulas qui rosaria conserere uolet, Februario id faciat oportet.

Rosaria autẽ serũtur sulco breuissimo: aut scrobibus ponẽda sunt, uel uirgultis, uel etiã semine. Semina rosarũ (inquit Palladius) nõ putemus esse medios flosculos aurei coloris, sed baccas quas in breuissimi pyri simulitudinem, plenas seminibus post uindemiã reddunt maturas: quarum tamen maturitas ex fusco colore & mollitie poterit æstimari. Eo pacto facies si iasminon aut libanotida, aut granata conserere uoles: nisi malis pergulas uitibus honestiores reddere.

Cõpositis in ambitũ hortuli pergulis, refossa humus in areas diuiditur, relicto foras eo spatio quod ambulationibus aut sphæristerijs destinare uolemus: quæ spatia sabulo tenuissimo conspergenda erunt, ne per pluuias aut imbres solum pedibus hæreat. Sic autem postea informandæ erũt areæ ad libellã, ut facile rũcantiũ manus ad dimidiã partẽ latitudinis earũ perueniant: ne qui persequuntur herbas, semina proculcare cogantur, sed potius per semitas ingrediantur, & alterna uice dimidias areas eruncent. Areæ (inquit Palladius) faciendæ sunt angustiores, & longæ: id est duodecim pedum longitudine, & sex latitudine, ut

ſint propter ſpatia utrinque purganda diuiſæ. Margines uerò earum locis humidis uel irriguis duobus pedibus erigantur: ſiccis uno extuliſſe ſufficiet.

Spatia inter areas facienda erũt per quæ humor locis irriguis effluat: ea ipſis areis altiora eſſe debebunt, ut facilius ingrediatur areã de ſuperiore parte humor admiſſus: & ubi ſitientem ſaturauerit, in alias poſſit excluſus auerti.

DE SEMINVM NATVRA ET electione aliquot præcepta antiquorum.

Hortus (inquit Palladius) qui cælo clemẽti ſubiacet, & fontano humore percurritur, prope eſt ut liber ſit, & nullam ſerendi diſciplinam requirat.

Frigidis locis autumnalis ſatio celerior fiat, uerna uerò tardior.

Calidis regionibus autumnalis ſatio ſerior fieri poteſt: uerna autem maturior.

Quæcunque ſerẽda ſunt, cũ luna creſcit ſeminẽtur: quæ autẽ ſecãda ſunt, uel legenda, cũ luna minuitur.

Omnia quæ ſerũtur, dieb9 tepidis melius quàm ſiccis aut frigidis ſerũtur: nã tepor euocat, frigus includit.

Si neceſſitas coget in ſalſa terra aliquid plantari aut ſeminari, extremo autũno plantandũ eſt, uel conſerẽdum, ut malitia ſoli hybernis imbribus eluatur. Aliquid etiã terræ dulcis uel arenæ fluuiatilis ſubijciendum eſt, ſi illi uirgulta committimus.

Semina pluſquam annicula eſſe non debent, ne uetuſtate corrupta non prodeant.

Trimeſtris ſatio locis frigidis & niuoſis conuenit, ubi qualitas æſtatis humecta eſt, cæteris raro re-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

ſpondet euentu.

Semen trimeſtre locis tepidis melius reſpondebit, ſi ſeratur autumno.

Genera omniũ frugũ, ſeminum, uel ſurculorũ præclara ſerere potes, ſed terris tuis experta committe. In nouo enim genere ſeminũ nõ eſt ſpes tota ponẽda.

Locis humidis ſemina citius quàm ſiccis degenerant: quare ſubinde ſuccurrat electio.

Quæ florent tangenda non ſunt.

Omnia legumina Græcis authoribus ſeri iubẽtur in ſicca terra: faba tãtũmodo in humida debet ſpargi.

Semina fauẽte cælo ſata maturius prodeũt: tepẽtibus locis & apricis, aut illuſtratis citiſſime prorũpũt.

Recentiora ſemina maturius gignũtur, in porro, gethyo, cucumere, cucurbita.

Vetera ſemina celerius proueniũt, in apio, beta, naſturtio, cunila, origano, coriandro.

Calidis credita locis ſemina celerius caules creãt, ſemen ocyus reddunt.

Omnium celerrime naſcuntur ſemina ocymi, bliti, napi, erucæ: tertio enim die erumpunt: omnium difficillime apium.

DE SATIONVM TEMPORIbus, ſeminum cultura, & uaria committendarum hortis herbarum ratione.

Serendi tempora licet per menſes certa deſignent antiqui agricolæ, tamen ſecundum loci & cæli naturam, unuſquiſque ea apud ſe poteſt cuſtodire, modo id perpendat quod mox docebimus, quædam eſſe quæ celerius, quædam quæ tardius proueniant.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Nullã aliã operã aut curã post sationẽ desyderãt hortẽses herbæ, præter sarculationẽ, rũcationẽ, exherbationem, & rigationẽ. Sarculationẽ uocãt, quã uulgus nostrũ dicit Sarcler. nam etiã Sarculũ appellãt Vng sarclet. Ea sarculatio fit tũ ad dilapidandũ solum adhuc succrescẽtibus seminibus, tum ad herbas noxias eadẽ opera conterendas. Runcationem uocat uulgus nostrũ Tõdre. nã runcã nominant Vne sarpe. Exherbatio manu fit: atq; ob id à sarculatione differt: uulgus uocat Esmonder. Rigatio autẽ locis siccis, tepida potissimum aqua fieri debet, ut quæ puteolis mane extracta sit, ad serentiũ tẽpus reseruetur in alueo, ídq; sub dio, ut à sole aliquãtulũ cõcoquatur. Frigida aqua, salsa omnibus plantis inimicissima est.

Semina quæ tantũ autumno seri debẽt, ut per totam hyemem in terra durent & macerẽtur, sunt, allium, cæpæ, capitula, ulpicum, sinapis.

Quæ semina pro arbitrio, uel autumno, uel uere seri possunt ad usum nostrum in aere clemẽti, & terra fœcũda, sunt, brassicæ, lactucæ, cinaræ, erucæ, nasturtij, coriandri, cerephylli, anethi, pastinacæ, siseris, papaueris. Nunc ad singularũ, quæ in hortis seruntur, herbarum naturam, & uariam culturam.

Lactuca toto anno seritur, ac trãsfertur, si locus est latus, stercoratus & irriguus: semine adhuc tenella cũ emergit, diebus tepidis pãgi debet, & rarior poni, ut in latitudinẽ magis se fundat. Ne durescat sæpius poni debet: eo enim pacto teneritudinẽ cõsequitur. Cãdidã fieri aiũt, si fluminis uel litoris arena frequenter per mediũ conspergatur. Capitata fiet, si sæpius pãgatur, & frequenter attondeatur leuibus digitis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Intybi & cichorij eadē ratio est: nisi quòd intybum magis hyemem sustinet: ideóque uel frigidis regionibus proximo autumno seri potest. fit albū, si conspersum prius per aliquot dies fuerit, & imbribus super arena irrigatum: amat humores & terrā solutam: quum quatuor folia produxerit, adēptum trāsfertur ad locum stercoratum. Sunt qui eius radices fimo tingant.

Blitum & spinatia nullū solū, modo cultum fuerit, respuunt: ea autem olera neque runcari, neque sarculari flagitant. Cū semel satum comprehenderint, per multa secula caduco semine reuiuiscunt.

Atriplex ab exitu ueris ad autumnum seri potest: amat plurimo humore satiari. Semen statim atque sparsum est, obrui debet. Interiacentes herbulæ subinde radicitus eruendæ. Trāsferri non postulat: melius tamen inolescet, si rariore spatio pangatur.

Beta potest æstate tota seri: agrum amat putrē, lætum, humidum: transfertur, frequenti gaudet effossu, largóque cupit stercore satiari.

Brassica toto potest anno solo credi: terram amat pinguem, & subactam: argillam & glaream timet, sabulonem & arenas odit, stercore gaudet, & sarculatu proficit: uastior euadet, si terra continenter operiatur: frigidas & pluuiosas regiones amat.

Nasturtium, si cū lactuca seratur, egregiè prouenit: humorem diligit, fimum aspernatur.

Apium locis calidis & frigidis melius prouenit, mangonio cultus, & diligentia mansuescit: magnū fit, si semen quantum tribus digitis capi potest, linteolo clausum scrobiculis mergatur. Crispum fiet, si tundā-

tur semina, uel super euanescentes arenas ponduscula uolutentur, aut pedibus enata proculcentur.

Asparagi pãgũtur solo humido, subactóq; scrobiculis ad lineã directis, quibus bina ternáue grana semipedis spatio discreta mergantur, quousq; coeũtibus radix connexa & multis irretita capillamentis coalescat, quae uocatur spõgia. Asparagus qui primò profertur, confringi debet, ne inualida adhuc radix moueatur: biẽnij morã habet spõgiola asparagi, éstq; fimo & rũcatione cõtinua nutriẽda: nam quod primo anno producitur, id graminis speciẽ referre uidetur.

Malua pingui solo laetatur, humidóque laetamine gaudet. Transfertur quum folia quatuor habere coepit: ea enim antiqui in acetarijs & iusculis uice olerum utebantur.

Serpillum plantulis & semine prouenit: uerũ laetius frõdebit, si iuxta piscinam, lacum, uel putei margines deponatur.

Smyrnion pastinato solo, semine debet conseri, maxime iuxta maceriam: quoniam & umbra gaudet, & qualicunqne conualescit loco.

Foeniculũ primo uere seritur, loco aprico, & modicè saxoso.

Anisum & cuminum locis laetioribus melius serũtur, & enascũtur: itẽ & caeteris, si humore satiẽtur & stercore.

Coriandrum amat terram pinguem, quãquam & macrum solũ non aspernatur. Semen quo fuerit antiquius, modo uetustate non exactum, eo melius reputatur: delectatur humore.

Sinapis terrã diligit aratam, & si fieri potest, ag-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

gestitiam: nullum tamē solū recusat, puluere fouetur: quapropter sarculari debet, ut eo subinde respergatur, uliginem non respuit. Semen quod esui parabis, robustius plantæ translatu reddes.

Cerephyllum agrum lætum, humidum, & stercoratum desyderat.

Capparis ieiuno solo, & gracili gaudet, æstate floret, herbas in uicinia sponte persequitur. Sub occasu Vergiliarum exarescit.

Anethum tepidiore solo gaudet: rigetur, si imber non irroret: rarius seri lætatur.

Ruta seritur locis apricis, solius cineris respersione cōtēta: loca desyderat altiora quib⁹ humor elabatur.

Satureia & hyssopus pingui agro gaudent, non stercorato, sed aprico.

Menta & origanum plantis uel radicibus serūtur, loco humido, uel circa aquas: apricum solum nec pingue, nec stercoratum desyderant.

Thymum melius prouenit plantis, quàm semine: agrum diligit apricum, maritimum, macrum.

Origanum amat aspera & saxosa loca: stercorari tamen & rigari appetit, donec cōualescat. Eandem culturam appetit petroselinum.

Violas qui facturus est, terrā stercoratā & repastinatā minimū alte pedē in puluinos redigat: atque in plantas hornotinas (ait Columella) scrobiculis pedalibus factis, ante Calendas Martias dispositas habeat. Semen autem uiolæ (sicut olerum) in areis duobus temporibus seritur, uere & autumno. Colitur autem eo modo quo & cætera olera, ut rūcetur, ut sarriatur, ut interdum etiam rigetur.

Rosam fruticibus ac surculis disponi per surculos pedales conuenit, per idem tempus quo & uiola. Sed omnib⁹ annis fodi ante Calēdas Martias, & interputari oportet: hoc modo culta multis annis perennat.

Vetonica altilis, quē ocellū à pulchritudine nostri uocāt, aut caryophyllō Itali: semine rarius seritur: sed ineunte autūno sobolē à radice copiosam eruere debes, & patulis fictilibus, aut turbinibus cadorū pāgere, in terra fimo putri saturata: ut cum hyemis gelicidia premunt, recondatur sub tecta, locis à frigoribus tutis. Propagatur æstate, surculis minutis, è maiori planta desumptis circa eius pedem, cum nondum calyces emisit: atq; ita integrā areā ex una plāta, si uoles, efficies. Sūt qui caryophyllon tritum pediculo admoueant circa radicem, ut id redoleāt uetonicæ flores: alij frequēti depositione latiores flores & elegātiores prouenire tradunt: à loco in quo tales proueniūt, cognomē accipiētes, nēpe à prouincia (quo nomine Galliā Narbonēsem appellāt) prouincialē Vetonicā dicūt, Oeillet de Prouēce. ut distinguāt huiusmodi flores ab alijs nō ita uastis, aut odoratis, neq; tāta cultura expolitis, quos rosetas uocāt, Oeilletz de rosette.

Petilius flos, quē uocant nostri Ocellum Indicum, seritur media æstate, ut autumno arborescat, & flores producat usque ad hyemē. Semine seritur & surculo, sed surculus per hyemē perit, quātumuis bene custodiatur. nullum solum respuit: pinguē tamen si nactus fuerit terrā, in magnam altitudinem crescit, ut syluescere uideatur, & in multos ramos arboris aut fruticis modo attolli.

Ocymum citius nasci proditur, si statim ubi satum

est, aqua calida perfūdas. Rē mirā de ocymo narrāt, quòd modo candidos flores, modo roseos pariat, si ex eodē semine frequēter seratur: modóq; in serpillū, si solibus exponatur, modo in sisymbriū degenerabit.

Papauer locis siccis & calidis, quēadmodū & olera, seminatur. Fertur utilius erumpere, ubi uirgæ & sarmenta fuerint combusta. Cæterū papauer & anethū eandem habent conditionem sationis, quam cerephyllum & atraphaxis.

Napi gaudent riguis, solo putri & soluto: quāuis deuexo & sabuloso gratiores cibis nascantur. Circiter Augustū, & post pluuias debēt semina deponi. Similē habēt culturā raphanus, & quæ rapa dicitur.

Porrū uerno tēpore satū autumno trāsferri debet, ut capite grandescat. Sarculis circunfoditur assidue: & comprehēsa porri plāta ueluti forcipibus alleuatur, ut inanitas spatij quæ radicibus subest, incremēto capitis suppleatur. Sectiuo porro Nero Cæsar authoritatē dedit, quo singulis diebus cū oleo ad uocem cōseruandā utebatur. Eū si uolueris recte facere, eodē more quo capitatū, inter quaternos digitos depāgas, & cum conualuerit deseces. In eo autem porro quod magni capitis facere uoles, seruandum erit, ut ante quā porrū ipsum trāslatū deponas, omnes radiculas amputes, & fibrarum summas partes intondeas.

Cepæ feracē terrā desyderāt, pinguem, uehemēter subactā, stercoratā, irriguā. Rarius ponendæ, stercorādæ & sarculādæ. Si capitatas cepas facere uoles, folia omnia sunt detrahēda, ut succus ad inferiora cogatur. Vbi caulem ceperint excitare, fulciātur adminiculis, ne uentorū afflatu languidæ ceruices deturbentur, seminaq; uentilatu crebro decutiantur. Maturi-

tatis præferunt initia, cum nigricant. Vellendi sunt thalli semisicci, & in sole siccandi.

Allia liratim seri debent: ut in puluinis posita minus infestentur hyemis aquis. Itaq; areā in sulcos diges, quales fieri solent locis campestribus ad uitandam uliginem: sarculatu sollicitata putrescit. Si capitata fieri uoles, ubi cœperit caulis prodire, proculcabis, atque ita succus reuertetur ad spicas.

Vlpicū autē (quod quidam alliū punicum uocant, Græci Aphroscorodon appellāt) longe maioris est incrementi, quàm alliū. Idque (inquit Columella) circa calendas Octobris, antequā deponatur, ex uno capite in plura diuidetur.

Melones & peponū omnia genera puluinis factis & subactis deponātur. Rarius serēdi, ut distēt inter se semina pedibus duobus. Sæpissime irrigentur, nisi proximam à riuulo profluente, aut uicino irrigationem accipiant. Odorati nascentur, si eorū semina multis diebus inter rosæ folia sicca mergantur. Si suaues effici uoles, eorū semina lacte per triduum macerandа sunt, & siccata ponenda.

Cucumeres etiā in puluinis seruntur, sulcis altitudine sesquipedali, & triū pedū latitudine depressis: inter quos octo pedū spatia relinquātur, ubi possint liberius euagari. dulces fient, si semina ouillo lacte & mulso maduerint. prælongi prouenient, si aquam patenti uasculo duobus palmis inferiorē subijcias: ad eam siquidē confestim prorepent: quare magis in longitudinem crescentes effundentur.

Cucurbita solum pingue diligit, humidū, stercoratúmque. Hoc uerò in cucurbitis insigne notatur (in-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

quit Ruellius) quòd lõgas pariunt & exiles quæ in earũ ceruice leguntur semina. Quæ aluo latuerãt cucurbitas creant crassiores: quæ in fundo uẽtris, latas: si in uniuersis seminibus obruãtur. ubi cœperũt adolescere, iuuãtur adminiculis. Quæ sationi dicãtur, usque ad hyemem in sua uite dependeãt, deinde sublatæ in sole aut fumo seruẽtur: alioqui semina marcore putri confecta tabescunt.

Carduus satiuus, quẽ Articocalũ uocãt, terrã stercoratã diligit. melius prouenit si crescente luna solo mãdentur semina, spatio semipedis discreta. Si tamen in solido pãgantur, inuersa ne defigantur semina: alioqui pumilos, debiles, & incuruos creabunt: nec altius debẽt imprimi, quàm ut terra demergẽtiũ digitorũ primos attingat articulos. Seminum cacumina si deprimas, spinosa non erunt folia, minus etiã echini.

Frutices in horto quomodo conseri debeãt te docebit Seminariũ. Cæterũ aliæ tã coronariæ, quàm etiam esui utiles herbæ, à nobis hoc loco prætermissæ sunt, quasi nullam aliam culturæ rationem desyderent: harũ enim nonnullæ sponte crescunt, aliæ pari cum superioribus satione delectantur.

REMEDIA ADVERSVS NOxias aeris tempestates, & infesta hortis animalia.

Satis in horto plantulis non solum inimica est & nocumentum adfert grando, rubigo, nebula, fulgur, pruina, quæ peruersi sunt aeris uitia, sed etiam animalia quædã locis apricis post pluuias nascẽtia, omniáq; in horto cõsita mirũ in modũ infestãtia: cãpas & erucas uocant. Bestiolarũ quoq; alia genera hortis

innaſcũtur: culices napis, raphano uermiculi, itẽ lactucis & oleri. Vtriſq; hoc amplius, limaces & cochleæ. Infeſtãt & culices hortos riguos, præcipuè ſi ſint arbuſculæ aliquæ. Formicæ quoque & talpæ nõ minima hortorũ exitia ſunt: porros blattæ infeſtant, quas ob id πρασοκουρίδας Græci uocant. Locuſtæ quibuſdã locis noxiæ non ſolum hortenſibus herbis, ſed & arboribus omnibus uim inferunt: addemus his bruchos, & mures agreſtes: In Italia etiam ſcorpiones, ſerpẽtes, ueſpertiliones, & huiuſmodi animalia naſcũtur: quæ niſi ab hortis arcerentur olitorum induſtria, nullam aut iucunditatis aut utilitatis inde gratiã conſequeremur. Itaque hoc loco remedia ab antiquis propoſita aduerſus hæc omnia, paucis enumeranda ſunt: à quibus hortenſiũ rerum peritus ſibi cauere poſſit.

Contra grandinem omne ſpatium horti alba uite præcingere antiqui ſuadebãt. Philoſtratus iubet, cum grandinem uidemus imminere, ut uituli marini pellem, uel hyænæ, uel crocodili per horti uel domus ſpatia circunferamus.

Fulmine hortum non percuti dicebãt Græci, obruto in horto fluuialis equi, quem hippopotamon uocãt, tergore. Tradũt alij non eſſe noxias horto tempeſtates, ſi fictili nouo obſerata rubeta rana in medio obruatur. Segetibus idem prodeſt.

Si nocent nebulæ, ſarmẽta, & palearum aceruos, euulſáſque herbas & frutices per hortũ, uel uineam aut campum incendito: fumus huic rei medebitur. pluribus itaque locis per hortum diſpoſita purgamenta ſimul omnia combures, quà uentus inſpirat: ita enim impendens malum auerti creditur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Quum rubigo imminet, iubet Berytius bubulum cornu dextrũ cum fimo sic uri, ut plurimum circumcirca fumum concitet, præsertim quà uentus perflat, sic ut omnis fumus contra rubiginis impetum feratur: ita enim noxiam cæli tempestatem discutiet.

Satis fabis hortum à pruinis lædi negant.

Omnia semina horti uel agri refert Anatolius ab omnibus malis ac monstris tuta seruari, si syluestris cucumeris tritis radicib⁹ ante macerẽtur quàm seras.

Vt olera infesta animalia non generẽt, in corio testudinis omnia semina quæ sparsurus es, sicces, uel mẽtam pluribus locis, maxime inter caules seras. Hoc idem præstare fertur eruum aliquantulũ satum, præcipue ubi radices & rapa seruntur. Cicer etiã inter olera propter multa portẽta serendum est. Erucã pluribus in locis inter olera satam ab infestis animalibus uindicari tradit Frõtius. addidit hortum ab eisdẽ non impeti, si anserino stercore muria resoluto olera perfundãtur. In testudinis corio semina resiccata nulli erodentiũ iniuriæ obnoxia futura tradit Anatolius.

Contra limaces & cochleas prodest amurca recẽs, uel ex caminis fuligo conspersa.

Cõtra erucas (quas Græci cãpas uocant, uulgus nostrũ Chenilles) quidã uirgis sanguineis plantas uel arbores tingũt: alij cancrũ fluuialẽ in medio horto suspensum auxiliari tradũt, alij rore aquæ perfundũt plãtas, in qua uitigineus cinis maduerit: alij circa arborũ crura, & ramos, bitumẽ, & ignẽ non expertũ sulfur accendũt. Sũt qui semina prius macerẽt lixiuio, quod è ficulneo cinere prius stillauerit, uel erucarũ sanguine, uel semperuiui succo. ficulneũ cinerẽ a-

lij spargũt super erucas. Malũt quidã scillas in horto serere: uel fungos qui ex iuglãde cõcreti exeũt, cõcremare, ut eo nidore cãpæ enecẽtur: uel fimo uespertilionis interimere. nõnulli fasciculos allij sine capitibus comburũt per horti spatia, ut eo nidore intereãt. Alij per ipsa horti spatia ipsas erucas coctas in aqua cum anetho spargunt, sicque iam enatas interimunt.

Pulices olerũ, quos uulgus uocat Des pussons, necãtur aceto acri succo hyoscyami misto, & super insperso. eosdẽ ius decoctæ conizæ perimit, uel aquæ respersus, in qua melanthiõ, hoc est gith herba, maduerit.

Culices hortorũ fugãtur cremore calaminthæ. Abigũtur & macerata ruta, per areas cõspersa: galbani, sulfuris & cumini suffitu necãtur. Florentes quoque canabis surculi inuolantia culicum agmina coercent. Bubulũ stercus suffitum culices persequitur: item inulæ radix, adiecto buccinorum crematorum cinere.

Ne blattæ (quas πρασοκουρίδας Græci uocãt) porros enecent, uentriculũ ouis statim occisæ, non elotum, sed sordibus suis plenum, spatio quo abundant, non alte, sed superficie tenus operire debebis: post biduum reperies animalia ipsa congesta, uẽtrem hunc replere.

Formicas fugari Diophanes tradit, si quæ ex eis captæ concrementur: si caudices herbarũ, aut arborũ ad quas plurimæ sunt, perlinas lupinis, aut taurino felle cum amurca tritis, uel bitumine cũ oleo: uel si lachrymã papaueris aceto resolutã cauernulis earum infuderis. perimuntur etiã nidore syluestris cucumeris incensi. Si foras ueniunt formicæ, omne horti spatium cinere signemus. Si conscendunt arbores, cretacea linea latiore in orbẽ circum arboris caudicem, aut

imum truncum facta, atque iteratā, prohibebis ne conſcendant. Limo marino, aut cinere, aut heliotropio herba, obturata formicarum foramina eas enecant.

Volucres locuſtæ fugantur ab hortis, ſi aliquæ ex ijs urantur in medio, uel ſi aliquas earum maceratas limo obruas. Nihil attingent locuſtæ, quod porro aut centaurio aqua reſolutis fuerit aſperſum.

Contra bruchos, non minimam hortorum peſtem, iubet Didymus circa caudices arborum, aut herbarū, prope radicem, tria grana ſinapis obrui.

Aduerſus agreſtes mures Apuleius ſuadet ſemina bubulo felle macerāda. Nonnulli rhododaphnes folijs aditus eorum claudunt: quia roſis his dum in exitu nituntur, intereunt.

Talpæ nunquam effodiēt hortum in quo ricinus, quam palmam Chriſti uocant, uel ſponte, uel accitus proueniat. Sotion Græcus author, ut talpas uel eneces uel fuges, nucem perforari iubet, in qua paleas & ſulfur ac cedriā includas, & incenſam in maiori talparum aditu ponas, reliquis foraminibus diligenter occluſis, ne fumus exeat.

Ne carbunculi hortis aut uitibus noceant, quidam tres cancros uiuos cremari iubent in arbuſtis.

Serpentes omni propè fugantur auſteritate, & nocentes ſpiritus innocentia fumi graueolentis exagitat. Vſtum igitur galbanum, uel cerui cornu, uel radix lilij, uel ungula capræ profuerit.

Cremati ſcorpionis nidore reliquos omnes protinus fugari author eſt Diophanes. Sandaracha cum galbano, butyro, uel adipe caprino ſuffita & ſcorpios & ſerpentes omnes abigit. Plutarchus negat ſcorpium

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

ad id unquam adrepere, cui nucula coryli suffixa cohærebit.

Vespertiliones in horto non aduolare tradit Africanus, in quo per itinera platani frondes pendeant. Necantur etiam hæderæ suffitu.

Ranæ si garrulitate sua per noctē te infestent, incensa lucerna lacus ripæ aut fluminis, aut riui hortum præterlabentis admoueatur.

Ea sunt hortorum præcipua incommoda quæ recensere, aut animaduertere potuimus, quibus etiā sua remedia uoluimus adhibere, ex bonis authoribus collecta: ne quid hortensium rerum studiosus in ea re nostræ operæ desyderare possit. Cupimus autem, si quando nobis per otium liceat, etiam de apibus in hanc sententiam aliquid conscribere, quod ad rem hortensem pertinere iudicabimus, ídque etiā ex antiquorum agricolarum authoritate. Necesse est enim eum qui cultum & undecunque instructum hortum habere uolet, etiam apibus operam dare.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

INDEX LATINARVM ET GALlicarum dictionum, quæ in hoc libello passim conspersæ & declaratæ inueniuntur.

A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

EXCVDEBAT ROB. STEPHANVS TYPOGRAPHVS REGIVS LVTETIAE, ANN. M. D. XLV, PRID. ID. SEPT.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

ERRATA SIC CORRIGITO.

Pag.	Versu
16	3 dendrocisson lege. sic uersu 4, orthocisson, & uersu 30, chamæcisson.
	Ibidem (hædera) scribe cum diphthongo ubi aspiratio præcedit, ab hærēdo: quòd si nulla sit aspiratio, nec diphthongus esse potest. Est enim prima breuis poetis, ab edendo.
24	15 inambulationes
51	20 hemerocalles
106	9 uda
95	6 centauro

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
6070/A